

วธสธ

เศรษฐกิจและสังคม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
Office of the National Economic and Social Development Board

ปีที่ 49 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2555

ก้าวสู่ประชาคม

ASEAN

2558

- นานาทัศนะกับประชาคมอาเซียน
- เส้นทางของไทยสู่ประชาคมอาเซียน
- ก้าวต่อไปของภาคเอกชนไทยในภูมิภาค
- ย้อนรอยสหภาพยุโรป : กรณีศึกษาสำหรับการพัฒนาประชาคมอาเซียน

เรื่องน่ารู้รอบรู้อาเซียน

การก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 ที่มีสมาชิกมากถึง 10 ประเทศ ประชากรกว่า 600 ล้านคน ทำให้มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และภาษา ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตบนพื้นฐานความแตกต่างของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะภาษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่ดีของทุกประเทศ และสามารถนำไปสู่การหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกันของประชาคมอาเซียน ภายใต้คำขวัญ “หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม”

1. ภาษาอาเซียน ภาษาเป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารที่ช่วยสื่อความเข้าใจระหว่างมนุษย์ทำให้คนเรามีความผูกพันที่ดีต่อกัน รู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ทำให้เราสามารถศึกษาวัฒนธรรม เอกลักษณ์ของชาติต่างๆ ได้ นอกจากภาษาอังกฤษที่ถูกบัญญัติไว้ในกฎบัตรอาเซียนให้เป็นภาษาทางการของอาเซียนแล้ว ภาษาของแต่ละประเทศมีความสำคัญที่จะใช้สื่อสารระหว่างกันเพื่อสร้างความเข้าใจและรู้สึกใกล้ชิดกันมากขึ้นโดยเฉพาะคำทักทายที่ผู้คนใช้ในชีวิตประจำวันที่สำคัญ

ประเทศ	คำทักทาย								
	สวัสดี	สวัสดีตอนเช้า	สวัสดีตอนบ่าย	สวัสดีตอนเย็น	ราตรีสวัสดิ์	ลาก่อน	ขอบคุณ	สบายดีไหม	สบายดี
อินโดนีเซีย	-	เซอลามัต ปากี	เซอลามัต เซียง	เซอลามัต โซเร	เซอลามัต มาลาม	เซอลามัต ดิงกาล	เตอริมา กาสีห์	อาปา กาบาร์	กาบาร์ บาอิก/บาอิก บาอิก ซาจา
มาเลเซีย	-	เซอลามัต ปากี	เซอลามัต เปอตัง	เซอลามัต เปอตัง	เซอลามัต มาลาม	เซอลามัต ดิงกาล	เตอริมา กาสีห์	อาปา กาบาร์	กาปา บาอิก
ฟิลิปปินส์	กมุสตา/มาบูเฮย์	มากันดัง อูมากา	มากันดัง ฮาปอน	มากันดัง กาปี	มากันดัง กาปี	ปาลาม	ซาลามัต	กมุสตา กา	มาบูตี นามาน
เวียดนาม	ชินจ่าว	ชินจ่าว	ชินจ่าว	ชินจ่าว	จื๊บ หง หงอน	ตาม เบียด	กาม เอ็น	บัก โก แคว คง	กาม เอ็น บิงห์ เทื่อง
พม่า	มิงกะลา บา	มิงกะลา บา	มิงกะลาบา	มิงกะลาบา	มิงกะลาบา	ตา ตา	เจ ชู ติน บา เด	เน เกา บา ตะลา	เน เกา บา เด
ลาว	ซำบายดี	ซำบายดี	ซำบายดี	ซำบายดี	ซำบายดี	ลาก่อน	ขอบใจ	สบายดีบ่	ซำบายดี
เขมร	ซัวซะ โดย	อรุณ ซัวซะโดย	ทิวีแยร์ ซัวซะโดย	ทิวีแยร์ ซัวซะโดย	เรีย เตรีย ซัวซะโดย	เลียบ เซ็นไฮ	ออ กุน	โซก ซั๊บบัย เต (เสียงสูง)	โซก ซั๊บบัย เต (เสียงกลาง)

2. ศาสนา เป็นสถาบันทางสังคมที่ช่วยพัฒนาจิตใจของมนุษย์ให้ประพฤติสิ่งที่ดีงามละเว้นสิ่งไม่ดีทั้งหลาย ชาติอาเซียนมีศาสนาที่ผู้นับถือนับถือหลายศาสนา เช่น คนในประเทศไทย ลาว พม่า กัมพูชา สิงคโปร์ และเวียดนามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

(อ่านต่อปกหลังใน)

บทบรรณาธิการ

การก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในอีก 3 ปีข้างหน้า นับเป็นเรื่องที่น่ายินดีเนื่องจากสมาชิกของภูมิภาคมีความเชื่อมโยงกันด้านพรมแดนที่ต่อเนื่องกัน มีความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม และมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์กันทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมาอย่างช้านาน จะได้ทะเลาะกันบ้างที่เคยขวางกั้นการติดต่อปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวให้ดำเนินได้อย่างเสรีและใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น โดยจะทำการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมือ อันจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรในภูมิภาคให้ดียิ่งขึ้น

ผลดีหรือประโยชน์ของการเป็นประชาคมความร่วมมือแห่งอาเซียนสามารถเกิดขึ้นในหลายรูปแบบทั้งการสร้างอำนาจการต่อรอง การดึงดูดคนเก่ง การแบ่งงานกันทำตามถนัด การเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่มีความสมบูรณ์ และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลกระทบทางลบอาจเกิดขึ้นในรูปของการกระจายและความแตกต่างของรายได้ ตลอดจนช่องว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจ-สังคม ซึ่งภาครัฐควรดำเนินการป้องกันปัญหานี้อย่างเท่าทัน โดยนำประเด็นทางสังคมเข้ามาพิจารณาไปพร้อมกับด้านเศรษฐกิจตั้งแต่เริ่มต้น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตลอด

ในการนี้ วารสารเศรษฐกิจและสังคมฉบับนี้ จึงขอนำเสนอรายละเอียดของบทความและทัศนะจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ ซึ่งได้วิเคราะห์ประโยชน์และข้อพึงระวังบนเส้นทางประชาคมอาเซียน ตลอดจนแนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อให้การรวมกันเป็นหนึ่งเดียวในภูมิภาคอาเซียน เป็นสิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อคนไทยทุกคน และเพิ่มบทบาทของภูมิภาคนี้ในเวทีโลกได้อย่างเต็มภาคภูมิ

คณะที่ปรึกษา

เลขาธิการฯ

นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ

รองเลขาธิการฯ

นางเพ็ญจา อ่อนชิต
นางสุวรรณี คำมั่น
นายปรเมธี วิมลศิริ
นายชาญวิทย์ อมตะมาทุชาติ
นายธำนิพนธ์ ณะเอน
นางสาวลดาวัลย์ คำภา

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน

นางนิตยา กมลวาทินศา
นางชุดินาฏ วงศ์สุบรรณ
นายภูมิใจ อุตตะนันท์
นางสาวสุมาลี เตชะนุรักษ์กุล
นางสาวภาณุณี วัฒนา
นายณพพร มนูญผล
นางสาวปัทมา เขียววิศิษฐ์สกุล

บรรณาธิการบริหาร

นายวิทยา ปิ่นทอง

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

นางภาณี ชนาธิปกรณ

กองบรรณาธิการ

นางสาววิภา เตชะพนาดร
นางภาณี ชนาธิปกรณ
นายอธิพงศ์ หิรัญเรืองโชค
นางนิสวันต์ พิษณุดำรง
นายธีระพงษ์ มัลลย์ทอง
นางสาววัชรีย์ พุ่มทอง
นางสาวอมรารวรรณ ทิวถนอม
นางสาวภาณัน วรวัฒนสกุล

ฝ่ายจัดการ

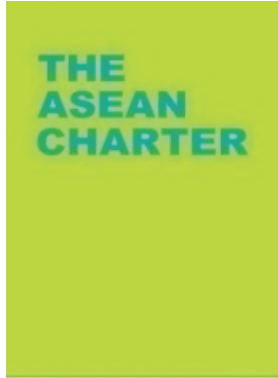
นายธีระพงษ์ มัลลย์ทอง

ฝ่ายศิลปกรรมและภาพ

นายเนาวฤทธิ์ ฤทธิแปลก

ออกแบบและพิมพ์ที่

บริษัท ดอกเบ๊ย จำกัด
โทร.0-2272-1169-72

สารบัญ

บทบรรณาธิการ

บทนำคณะกับประชาคมอาเซียน

- 3 ม.ร.ว. ปรีดิยาธร เทวกุล
นายบุญยสิทธิ์ โชควัฒนา
คุณระรินทร์พย์ ศิริรัตน์
ศาสตราจารย์สุริชัย หวันแก้ว

เรื่องเด่นประจำฉบับ

- 11 เส้นทางของไทยสู่...ประชาคมอาเซียน

บทความประจำฉบับ

- 17 โครงสร้างพื้นฐาน : บังคับเชื่อมโยงเศรษฐกิจอาเซียน
- 23 ก้าวต่อไปของภาคเอกชนไทยในภูมิภาค
- 27 การค้าชายแดน : โอกาสของไทยเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
- 32 อาฟตา : ประโยชน์และความท้าทายเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

คอลัมน์พิเศษ

- 35 ย้อนรอยสหภาพยุโรป : กรณีศึกษาสำหรับการพัฒนาประชาคมอาเซียน
- 39 สรุปผลการประชุมเวทีเศรษฐกิจโลกภูมิภาคเอเชียตะวันออก

จิปาตะ

- 41 เส้นทางเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การค้าการลงทุนของประชาคมอาเซียน :
เชียงราย-เชียงใหม่

แนะนำโครงการวิจัย

- 44 ความยากจนของประเทศไทย : แนวทางการจัดทำเส้นความยากจนใหม่
และความยากจนหลายมิติ

ความเคลื่อนไหวของ สทศ.

- 47 รายงานความเคลื่อนไหวของการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11

ปกหน้าใน ปกหลังใน

เรื่องนำรัฐรอบรู้อาเซียน

วัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศแก่สาธารณชนทั่วไป ตลอดจนเป็นสื่อกลางในการรายงานความเคลื่อนไหวสถิติทางเศรษฐกิจและสังคมให้ผู้อ่านทราบข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องกับสถานการณ์

โปรดทราบ บทความ ข้อคิดเห็นและข้อเขียนต่างๆ ในวารสารเศรษฐกิจและสังคมเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน มิใช่เป็นความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นันททัศนะกับประชาคมอาเซียน

อิทธิพงศ์ หิรัญเรืองโชค* นิสวันต์ พิษณุดำรง** หฤทัย สายทินกร***¹

ในช่วงที่ประเทศไทยกำลังจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในอีก 3 ปีข้างหน้า ภาคส่วนต่างๆ จำเป็นต้องเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน วารสารเศรษฐกิจและสังคมฉบับนี้จึงขอนำเสนอมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน ได้แก่ **ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล** อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และอดีตรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง **คุณบุญยสิทธิ์ โชควัฒนา** ประธานกรรมการบริหาร บริษัทสหพัฒนาอินเตอร์โฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน) **คุณระรินทิพย์ ศิโรรัตน์** รองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ**ศาสตราจารย์สุรัชย์ หวันแก้ว** ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง ซึ่งมุมมองเหล่านี้ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นสำคัญที่ประเทศไทยจะต้องคำนึงถึงทั้งในภาพรวม และในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนการเมืองและความมั่นคงของประเทศได้อย่างชัดเจนและน่าสนใจอย่างยิ่ง ดังนี้

ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล

“ประเทศไทยได้เปรียบจากประชาคมอาเซียนมากที่สุด”

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 ประเทศไทยจะได้เปรียบมากที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศในอาเซียนทั้งหมด 10 ประเทศ เนื่องจากประเทศไทยผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคได้จำนวนมากและหลากหลายที่สุดในอาเซียน ซึ่งสินค้าประเภทนี้ซื้อขายคล่อง ทำให้มีปริมาณการซื้อขายสูง และสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศจำนวนมาก แม้แต่ประเทศมาเลเซียหรือสิงคโปร์ที่ดูเหมือนจะมีระดับการพัฒนาที่สูงกว่าไทย แต่ประเทศเหล่านี้เน้นการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งต้องนำไปเป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าที่ประเทศอื่นอีกทอดหนึ่ง

ทำให้ผลกำไรหลักตกอยู่กับประเทศอื่น ขณะที่ประเทศไทยได้รับกำไรโดยตรงจากการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคด้วยตนเอง ซึ่งการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจะทำให้ประเทศไทยสามารถขยายตลาดได้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทำให้มีโอกาสสร้างรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าประเทศอื่น

* นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ ** นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ *** นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา

ประเทศไทยควรใช้ข้อได้เปรียบนี้ในการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งในด้านการผลิตสินค้า สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท **ประเภทแรก**คือสินค้าที่ไทยสามารถผลิตได้ด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่า และมีคุณภาพดีกว่า หากมีต้นทุนการขนส่งที่ไม่สูงนัก ควรขยายฐานการผลิตในประเทศไทย พร้อมทั้งจัดตั้งตัวแทนจำหน่ายและสร้างเครือข่ายการตลาดเตรียมไว้ในประเทศคู่ค้า อาทิ ผลิตภัณฑ์เมลามีนของบริษัทศรีไทยซูเปอร์แวร์ จำกัด (มหาชน) ที่ขยายโรงงานเพื่อรับประชาคมอาเซียน สำหรับสินค้าขนาดใหญ่ที่มีต้นทุนการขนส่งสูง ควรขยายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า อาทิ บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ที่ตั้งโรงงานในประเทศเวียดนามและอินโดนีเซีย หรือแม้แต่บริษัทผลิตถังน้ำเล็กๆ ก็ยังขยายฐานการผลิตไปยังประเทศลาว **ประเภทที่สอง** สินค้าที่ไทยมีองค์ความรู้ในการผลิตดีกว่า ซึ่งมักจะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ ควรนำองค์ความรู้ไปตั้งฐานการผลิตในประเทศที่มีต้นทุนต่ำ อาทิ การเปิดเหมืองลิแกไนต์ของบริษัทบ้านปู จำกัด (มหาชน) ในประเทศอินโดนีเซีย และ**ประเภทที่สาม** สินค้าที่ไทยมีเครือข่ายทางการตลาดที่เข้มแข็ง เนื่องจากเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ของโลก หรือเป็นผู้ค้ามาเป็นเวลานาน ควรตั้งฐานการผลิตในประเทศที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ และนำสินค้าป้อนเข้าเครือข่ายการตลาดที่ไทยมีอยู่แล้ว อาทิ ธุรกิจน้ำตาลซึ่งไทยเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ของโลกมานาน อาจขยายฐานการผลิตในประเทศลาว เพื่อป้อนเครือข่ายตลาดที่มีอยู่ หรือธุรกิจเครื่องประดับเพชรพลอย ซึ่งปัจจุบันได้ขยายฐานการผลิตไปที่จีน และอาจขยายไปที่พม่าในอนาคตเนื่องจากพม่ามีวัตถุดิบจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีสินค้าอื่นๆ เช่น กาแฟที่ขยายไปปลูกในลาว ยางที่ยังผลิตในไทยเป็นหลัก แต่ต่อไปอาจขยายฐานการผลิตไปยังประเทศอื่น เพื่อเพิ่มสินค้าเข้าสู่เครือข่ายการตลาดของไทยที่ติดอยู่แล้ว ผลไม้ซึ่งควรป้อนสินค้าเฉพาะบางประเทศที่มีความต้องการ จะต้องปรับปรุงการขนส่งและคุณภาพสินค้าให้ดีขึ้น สามารถเก็บได้นานขึ้น เป็นต้น

สำหรับธุรกิจด้านบริการ เช่น โรงแรม ภัตตาคาร ธนาคาร คู่แข่งของไทยไม่ใช่ประเทศในอาเซียน แต่เป็นธุรกิจเครือข่ายจากประเทศในยุโรป อเมริกา และญี่ปุ่น ซึ่งเป็นคู่แข่งที่น่ากลัวมานานแล้ว และธุรกิจไทยก็สามารถปรับตัวได้มาโดยตลอด เช่น ธุรกิจโรงแรม ไทยไม่ควรพยายามแข่งขันกับโรงแรมเครือข่ายของต่างประเทศ แต่ควรร่วมมือกับเครือข่ายเหล่านั้น เพื่อให้เครือข่ายดึงลูกค้ามาให้ และควรมีการตกลงแบ่งผลกำไรกันอย่างยุติธรรม หรือธุรกิจภัตตาคารญี่ปุ่น

ซึ่งเข้ามาเปิดกิจการในไทยอย่างแพร่หลาย แต่นักธุรกิจไทยก็สามารถเปิดร้านอาหารญี่ปุ่นขายแข่งในราคาที่ถูกลงกว่าได้ เป็นต้น

“ข้อได้เปรียบที่สำคัญของประเทศไทยอีกประการหนึ่งคือ ท่าเลที่ตั้ง ผมคิดว่าอาเซียนแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกได้แก่ อาเซียนทางบก ซึ่งหมายถึง ประเทศในอาเซียน 6 ประเทศที่ตั้งอยู่บนผืนแผ่นดินที่ติดต่อกัน ได้แก่ พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม และมาเลเซีย และกลุ่มที่สองได้แก่ อาเซียนทางน้ำ ซึ่งหมายถึงประเทศที่มีน้ำขึ้น ได้แก่ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย บรูไน และฟิลิปปินส์ จะเห็นว่า ประเทศไทยตั้งอยู่ตรงศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียนทางบก เส้นทางรถไฟตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ และตะวันออก-ตะวันตก จะตัดกันที่ประเทศไทยพอดี ทำให้ออกจากไทยจะสามารถผลิตสินค้าของตนเองไปขายได้ทั่วแล้ว ยังสามารถรับสินค้าจากประเทศอื่น อาทิ จีนตอนใต้ ซึ่งมีราคาถูกกว่าและคุณภาพต่ำกว่า มาขายควบคู่ไปได้ด้วย ซึ่งจะทำให้ไทยกลายเป็นศูนย์กลางทางการค้าของภูมิภาคได้อย่างแท้จริง เพราะมีทั้งสินค้าราคาสูงและราคาย่อมเยาวางขายอยู่ทั่วทั้งภูมิภาค”

สำหรับข้อเสียเปรียบของไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ การผลิตสินค้าบางชนิดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีต้นทุนสูงกว่าบางประเทศในอาเซียน ทำให้ไม่สามารถแข่งขันได้ ซึ่งผู้ประกอบการเหล่านี้ควรปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากผู้ผลิตเป็นผู้ค้า โดยใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบในด้านการมีเครือข่ายการตลาดที่ดี เนื่องจากเป็นผู้ผลิตขายมาก่อน ด้วยการติดต่อขอซื้อสินค้าจากประเทศที่ผลิตได้ในราคาถูกมาขาย และค่อยๆ เลิกผลิตสินค้านั้นด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการไทยได้กำไรมากขึ้น และสามารถแข่งขันได้ในที่สุด

อุปสรรคที่สำคัญที่สุดของประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้แก่ การดำเนินการของภาครัฐในการสนับสนุนการเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่เป็นไปอย่างล่าช้า อาทิ การปรับกฎเกณฑ์ต่างๆ การสร้างความรู้ความเข้าใจ ซึ่งภาครัฐควรดำเนินการตั้งคณะกรรมการเพื่อผลักดันเรื่องนี้อย่างเร่งด่วน โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นฝ่ายเลขานุการ กระทรวงพาณิชย์เป็นผู้ช่วยเลขานุการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงการคลัง สำนักงานกฤษฎีกา เป็นกรรมการ เพื่อดำเนินการตรวจสอบกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด แก้ไขส่วนที่ยังเป็นอุปสรรคให้หมดไป และปรับปรุงให้มีความเหมาะสม

คลองตัวมากยิ่งขึ้น อาทิ กฎระเบียบในด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีทักษะ 7 สาขาอาชีพ ซึ่งน่าจะทำให้ประเทศไทยสามารถดึงดูดแรงงานมีฝีมือเข้าสู่ประเทศ แต่กลับมีกฎระเบียบบางประการที่ยังคงเป็นอุปสรรค เช่นระเบียบที่กำหนดให้แพทย์ชาวต่างชาติที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยจะต้องเข้ารับการทดสอบเป็นภาษาไทย ขณะที่แรงงานไร้ฝีมือซึ่งประเทศไทยยังขาดแคลนอยู่มาก จะต้องปรับกฎระเบียบให้แรงงานต่างด้าวสามารถเข้ามาทำงานได้อย่างถูกกฎหมาย และรัฐบาลสามารถควบคุมได้ เป็นต้น

“การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน นับเป็นโอกาสที่ดีของประเทศไทย เราไม่มีคู่แข่งที่น่ากลัวในอาเซียนเลย แม้ว่าจะมีจุดอ่อนด้านภาษาที่ดีกว่าบางประเทศ แต่ก็ไม่ได้เป็น

อุปสรรคชนิดที่จะทำให้ท้อใจ โดยเฉพาะภาคเอกชนของไทยเขาไปไกลมากแล้ว อุตสาหกรรมในภาคเอกชนของไทยเจริญที่สุดและมีทุนมากที่สุดในอาเซียน แม้แต่สิงคโปร์ที่มีการลงทุนสูง แต่เป็นทุนของรัฐบาลไม่ใช่ภาคเอกชน ภาครัฐมีหน้าที่จะต้องตามภาคเอกชนให้ทัน และสนับสนุนภาคเอกชนให้มากขึ้น การทำประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องประชาคมอาเซียนก็ควรทำในเชิงบวก อาทิ ยกตัวอย่างธุรกิจที่ปรับตัวแล้วประสบความสำเร็จ เพื่อให้คนมีกำลังใจ ไม่ใช่กลัวหรือดูถูกตัวเอง ผมเห็นว่าการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเป็นโอกาสของคนไทย การปรับตัวและการรู้จักตลาดของคนไทยจะทำให้ประเทศไทยได้ประโยชน์จากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมากที่สุดในภูมิภาคนี้”

คุณบุญยสิทธิ์ โชควัฒนา

“การเปิดประชาคมอาเซียนไม่ใช่เพื่อแข่งขันกัน แต่เพื่อเป็นคู่ค้ากัน”

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเป็นโอกาสที่ดีสำหรับประเทศไทย เนื่องจากจะทำให้มีตลาดที่กว้างขึ้น การยกเลิกการเก็บภาษีระหว่างกันจะทำให้สินค้าไหลเวียนได้สะดวกมากยิ่งขึ้น ยอดขายของธุรกิจต่างๆ จึงน่าจะสูงขึ้น ซึ่งการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเป็นสิ่งที่ห้ามหรือต่อต้านไม่ได้ หากต่อต้านจะทำให้ประเทศล้าหลังกว่าประเทศอื่น ดังเช่นประเทศพม่าที่เคยเจริญกว่าไทยเมื่อสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง แต่หลังจากปิดประเทศทำให้การพัฒนาช้ากว่าประเทศไทยมากดังที่เห็นในปัจจุบัน การรวมกันเป็นประชาคมอาเซียนจะทำให้ไม่มีการแบ่งแยกกว่าเป็นคนไทย หรือคนพม่า คนกัมพูชา มีแต่สัญชาติอาเซียน เชื้อชาติไทย พม่า กัมพูชา ซึ่งจะต้องส่งเสริมให้โลกเห็นว่า การเป็นอาเซียนนั้นมีคุณค่า น่าเชื่อถือ ดังเช่น จีน สหรัฐอเมริกา ที่รวมกันจากรัฐเล็กๆ จนเป็นประเทศใหญ่ มีอำนาจต่อรองมากขึ้น เป็นที่รวมของคนเก่ง เกิดการแข่งขันกันทำตามความถนัด ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีทรัพยากรสมบูรณ์ขึ้น หลากหลายขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น

ภูมิภาคอาเซียนในปัจจุบัน แบ่งออกได้เป็น 2 ขั้ว ได้แก่ 1) อาเซียนเหนือ ประกอบด้วยประเทศไทย พม่า ลาว

กัมพูชา เวียดนาม ซึ่งมีลักษณะเป็นผืนแผ่นดินเดียวกัน การเติบโตทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่มา

จากอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าต่างๆ อาทิ สินค้าอุปโภคบริโภค และ 2) อาเซียนใต้ ประกอบด้วยประเทศอินโดนีเซีย บรูไน ฟิลิปปินส์ ซึ่งมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ร่วมกันคือเป็นเกาะ และมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญคือ น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ รวมทั้งมีเขตติดต่อทางทะเลที่กว้างขวาง ประเทศเหล่านี้จึงมีความได้เปรียบมากกว่า สำหรับสิงคโปร์และมาเลเซียจะเป็นประเทศที่อยู่ตรงกลาง และเป็นตัวเชื่อมระหว่างทั้งสองขั้ว ในอาเซียนเหนือ ประเทศไทยตั้งอยู่ที่ศูนย์กลางพอดี เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การลงทุนจะทำได้ง่ายขึ้น ทำให้ต่างประเทศจะเข้ามาลงทุนในไทยมากขึ้น ซึ่งไทยควรใช้โอกาสนี้เป็นศูนย์กลางการลงทุนในอาเซียนในเรื่องนี้อินโดนีเซียล้ำหน้าไทยไปมาก แต่หากไทยสามารถผนึกกำลังร่วมกับพม่าและเวียดนาม ด้วยการปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ให้ดีขึ้น โดยเฉพาะการคมนาคมทางถนน แม่น้ำ รถไฟ น่าจะทำให้ไทยสามารถนำหน้าอินโดนีเซียได้ และยังส่งผลให้

สินค้าไหลเวียนได้ดี สามารถลงทุนหรือตั้งโรงงานในประเทศอื่นได้ง่าย โดยเฉพาะสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ สินค้าของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่จะสามารถกระจายออกไปได้อย่างกว้างขวาง ขณะที่สินค้าจากต่างประเทศก็จะไหลเข้ามาในไทย ซึ่งไทยไม่สามารถปิดกั้นสินค้าจากต่างประเทศได้ จึงควรสนับสนุนให้เข้ามาขาย เพื่อให้เกิดเป็นตลาดที่กว้างขวางและเป็นหนึ่งเดียวกัน

“ระบบโลจิสติกส์ในไทยดีอยู่แล้ว แต่ในส่วนที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านยังไม่ดีนัก เปรียบเสมือนเส้นเลือดที่ยังไม่ต่อกัน อาทิ การสร้างสะพานเชื่อมระหว่างประเทศไทยกับลาว ไม่ควรสร้างเพียงแค่สะพาน และจบแค่นั้น แต่ควรสร้างถนนเชื่อมต่อไปจนถึงฮานอยหรือโฮจิมินห์ด้วย จึงจะเป็นประโยชน์ หรือการที่ไทยมีถนนที่แม่สอดซึ่งเชื่อมไปยังพม่า ควรสร้างถนนเชื่อมต่อไปจนถึงย่างกุ้งหรือมันปะเลย์ด้วย หรือรถไฟความเร็วสูง นอกจากสายที่จะสร้างในปัจจุบันแล้ว ควรสร้างอีกสายหนึ่งทางด้านตะวันตก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ยังได้รับการพัฒนาน้อย และมีทรัพยากรจำนวนมากที่ยังไม่ได้นำมาใช้ โดยสร้างจากจากแม่ฮ่องสอน แม่สอด กาญจนบุรี ลงมาถึงสงขลา หาดใหญ่ หรือแม้แต่การเชื่อมต่อไปถึงอาเซียนใต้ โดยการสร้างทางรถไฟไปถึงสิงคโปร์ และสร้างอุโมงค์ลอดใต้ทะเลไปถึงจาการ์ตา หากไทยสามารถสร้างความเชื่อมต่อไปถึงเมืองใหญ่ต่างๆ ได้ทั้งหมด สินค้าจะหมุนเวียนได้ดีขึ้น มีการลงทุนระหว่างกันสูงขึ้น เศรษฐกิจจะเติบโตได้มากขึ้น ซึ่งภาครัฐควรให้ความสำคัญในเรื่องการกำหนดยุทธศาสตร์ในด้านนี้”

นอกเหนือจากเรื่องโลจิสติกส์แล้ว ประเทศไทยควรส่งเสริมให้เงินบาทเป็นสกุลเงินหลักของอาเซียนเหนือ ด้วยการสร้างความเชื่อถือในสกุลเงินบาท ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนมีเสถียรภาพและเหมาะสม ดังเช่นที่สิงคโปร์สามารถทำให้ประเทศต่างๆ เชื่อมถือในด้านการเงิน จนกระทั่งนำเงินมาฝากที่สถาบันการเงินในสิงคโปร์เป็นจำนวนมาก ซึ่งในปัจจุบันประเทศลาว กัมพูชา พม่า ก็มีความเชื่อถือในเงินบาทอยู่แล้ว จึงเป็นสิ่งที่น่าจะทำได้ไม่ยาก นอกจากนี้ ยังควรใช้วัฒนธรรมเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญในการผนึกกำลังกันของอาเซียนเหนือ เนื่องจากประเทศในแถบนี้ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน มีลักษณะทางวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันหลายประการ ประชาชนลาว พม่า กัมพูชา ชอบดูหนังดูละครไทย มีการท่องเที่ยวระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ รัฐบาลควรต่อยอดในจุดนี้ ด้วยการกำหนดกลยุทธ์ในการสนับสนุนความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมกับประเทศเพื่อนบ้านในด้านต่างๆ ที่จะทำ

ให้เกิดความร่วมมือกัน มากกว่าที่จะมุ่งแข่งขันกันหรือขัดแย้งซึ่งกันและกัน ดังเช่นวัฒนธรรมรักชาติจนเกินไป ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้ง เป็นผลเสียต่อเศรษฐกิจ

ในเรื่องการปรับตัวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังไม่น่าเป็นห่วง เพราะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยมีความเข้มแข็งอยู่แล้วในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมา และอีก 5-6 ปี การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจะทำให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น เพราะประเทศต่างๆ ไม่สามารถต่อต้านการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้ จึงควรเปิดรับและเรียนรู้ที่จะประยุกต์และปรับตัว ซึ่งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยสามารถทำได้ดี จะเห็นได้จากการปรับตัวในสมัยที่ค่าเงินบาทอ่อนตัวลงจนถึงประมาณ 40 บาทต่อหนึ่งดอลลาร์สหรัฐ ธุรกิจไทยก็สามารถอยู่รอด และอดทนจนผ่านพ้นมาได้ แต่สิ่งสำคัญที่รัฐควรเร่งพัฒนาเพื่อเตรียมรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้แก่ การศึกษา ซึ่งยังไม่มีเตรียมพร้อม โดยเฉพาะในด้านภาษา หากเปรียบเทียบกับคนสิงคโปร์หรือมาเลเซียซึ่งพูดได้หลายภาษา และมีความพยายามที่จะปรับตัวและเรียนรู้ภาษาของนักธุรกิจที่เข้ามาลงทุนในประเทศ หากประเทศไทยมีเป้าหมายที่จะเป็นศูนย์กลางการลงทุน จะต้องเร่งปรับคนไทยให้เก่งในเรื่องนี้ และนอกจากภาษาอังกฤษแล้ว ยังควรให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนภาษาจีน และภาษาประเทศเพื่อนบ้านที่จะเข้าไปทำธุรกิจด้วย เช่น ภาษาพม่า เขมร เวียดนาม เป็นต้น ซึ่งอาจใช้วิธีการส่งเสริมให้มีโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนนักศึกษาให้มากขึ้น ซึ่งจะได้เรียนรู้ทั้งภาษาและวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน จุดอ่อนที่สำคัญอีกประการหนึ่งของประเทศไทยได้แก่ การเมืองที่ไม่มีเสถียรภาพ ทำให้ขาดความต่อเนื่องทางด้านนโยบาย แม้ว่าพ่อค้าจะเก่ง แต่รัฐบาลไม่สนับสนุน เศรษฐกิจก็เคลื่อนไปไม่ได้ พ่อค้าก็บໍรัฐบาลเปรียบเสมือนม้ากับคนขี่ม้า แม้ว่าม้าจะเก่งแต่คนขี่ไม่เป็น ก็วิ่งไม่ได้ ไม่มีทิศทาง

สำหรับการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้านส่วนใหญ่เป็นบริษัทต่างชาติหรือบริษัทร่วมทุนกับไทยที่เคยย้ายหนีจากประเทศที่ค่าแรงแพง เช่น ฮองกง ไต้หวัน มาตั้งโรงงานในประเทศไทย และเมื่อประเทศไทยค่าแรงแพงขึ้น จึงย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศอื่นๆ ที่ค่าแรงถูกกว่าต่อไป ขณะที่บริษัทของคนไทยส่วนใหญ่มักไม่ย้ายออก สำหรับบริษัทสหพัฒนาอินเตอร์โฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน) ซึ่งผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค ได้ส่งสินค้าไปขายยังประเทศเพื่อนบ้านแล้วในหลายประเทศ อาทิ ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม ก่อนที่จะมีการจัดตั้งประชาคมอาเซียน และแรงงานพม่า ลาว กัมพูชา ได้

เข้ามาทำงานในประเทศไทยจำนวนมาก ทำให้รู้จักสินค้าไทย เป็นอย่างดี และซื้อสินค้าไทยกลับไปให้ครอบครัวใช้ที่ประเทศ ของตนเอง ดังนั้น บริษัทในประเทศไทยจึงมีความได้เปรียบ และสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ในอาเซียนเหนือได้อย่าง แน่นนอน ซึ่งบริษัทสหพัฒน์ฯ กำลังทำความรู้จักกับประเทศ เพื่อนบ้านให้มากขึ้น และคาดหวังว่าเมื่อเข้าสู่ประชาคม อาเซียน ภาครัฐจะเปิดโอกาสให้ต่างชาติเข้ามาตั้งฐานการ ผลิตในไทย พร้อมไปกับการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทย เข้าไปตั้งฐานการผลิตในประเทศเพื่อนบ้านได้โดยไม่ถูกกีดกัน ปัจจุบัน บริษัทสหพัฒน์ฯ ได้ดำเนินการการลงทุนในรูปแบบของ การร่วมทุนและสอนเทคนิคต่างๆ ให้กับประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ พม่า ซึ่งในปัจจุบัน แม้ว่าพม่าจะเป็นประเทศที่นำลงทุน มากที่สุดในอาเซียนเหนือ เนื่องจากจำนวนประชากรที่มาก ขนาดประเทศที่ใหญ่ และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ ทำให้นักธุรกิจส่วนใหญ่ต่างมุ่งความสนใจไปที่พม่า แต่การ ลงทุนจะต้องพิจารณาความพร้อมของพม่าประกอบด้วย ซึ่ง ยังขาดในหลายด้าน โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐาน และ กฎหมายต่างๆ ที่จะรองรับการลงทุนของต่างชาติ และหาก เข้าไปลงทุนมากๆ อาจสร้างปัญหาให้พม่าได้

“ขณะนี้พม่าได้ขอความช่วยเหลือในด้านการบริหาร จัดการการเงินจากสิงคโปร์มากที่สุด เพราะสิงคโปร์เคยเป็นที่ ปรึกษาให้กับประเทศจีนเมื่อครั้งที่เปิดประเทศใหม่ แต่ สิงคโปร์เป็นประเทศเล็ก ผมมองว่าประเทศไทยน่าจะเป็นที่ ปรึกษาให้กับพม่าได้ดีที่สุด โดยเฉพาะในด้านอุตสาหกรรม เพราะทั้งสองประเทศมีชายแดนติดต่อกัน มีวัฒนธรรมที่ คล้ายคลึงกันมากกว่า จึงสามารถนำระบบของไทยไปใช้ได้ ทันที และหากประเทศไทยสามารถจับมือกับพม่าได้ จะทำให้ เศรษฐกิจในภูมิภาคเจริญเติบโตขึ้นอีกมาก พม่าเป็นประเทศ

ที่มีศักยภาพมาก เศรษฐกิจน่าจะขยายตัวได้อย่าง รวดเร็วเหมือนกับประเทศเวียดนามที่กำลังจะแซง ประเทศไทยไปแล้ว และมีข้อดีดีกว่าเพียงในเรื่องโครงสร้าง พื้นฐานและเงินเฟ้อที่สูงมาก อย่างไรก็ตาม เราจะต้องไม่มอง พม่าว่าเป็นคู่แข่ง ทำการค้าต้องไม่คิดแต่ว่าใครเป็นคู่แข่ง เพราะจะทำให้ต้องแข่งกันตลอดไปไม่จบ แต่จะต้องมองว่า ใครจะเป็นคู่ค้าของเรา การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนไม่ใช่เพื่อ แข่งกัน แต่เพื่อเป็นคู่ค้ากัน”

ในด้านผลกระทบทางด้านสังคมของการเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน อาจทำให้เกิดความแตกต่างด้านรายได้ และเพิ่มช่องว่างของการพัฒนาทางสังคม ซึ่งรัฐบาลควร ดำเนินการป้องกันปัญหานี้ ด้วยการยึดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ยึดทางสายกลาง ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในการทำธุรกิจ จะทำให้สามารถยกระดับ รายได้และความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งหมด และนำไปสู่การ ลดปัญหาความยากจนและความขัดแย้งในสังคม สำหรับ ความขัดแย้งทางวัฒนธรรม น่าจะไม่มีปัญหา เนื่องจากคนจะ สามารถปรับตัวได้ ต่อไปอาจมีพม่าทาว์น กัมพูชาทาว์น เกิดขึ้นในประเทศไทย เหมือนกับที่มีไชน่าทาว์นอยู่เกือบ ทั่วโลกในปัจจุบัน สำหรับภาพอนาคต โลกมองอาเซียนว่ามี ศักยภาพมาก ในอนาคต 5 ปีข้างหน้า ถ้าพัฒนาไปถูกทาง อาเซียนจะไม่แพ้ยุโรป จะเห็นว่า ในช่วงศตวรรษที่ 18 ผู้นำใน การพัฒนาได้แก่ยุโรป ศตวรรษที่ 19 เป็นอเมริกา ศตวรรษที่ 20 เป็นเอเชีย ซึ่งอาเซียนจะเป็นส่วนสำคัญ เนื่องจากยังมี ทรัพยากรที่สำคัญต่อการพัฒนาอยู่มาก หากมีการรวมพลังกัน ของประเทศในอาเซียน จะทำให้ภูมิภาคนี้สามารถพัฒนาไป ได้อีกอย่างมหาศาล

คุณระรินทิพย์ ศิริรัตน์

“เสาสังคมและวัฒนธรรมเป็นเสาของประชาชน”

แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรม อาเซียน ของการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน มีเป้าหมายหลักในการมุ่งให้เกิดประชาคมอาเซียนที่มี ประชาชนเป็นศูนย์กลาง เป็นสังคมที่มีความรับผิดชอบ เพื่อ ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความเป็นเอกภาพใน หมู่ประชาชาติและประชาชนอาเซียน ด้วยการเสริมสร้าง

อัตลักษณ์ร่วมกัน สร้าง สังคมที่เอื้ออาทรและ แบ่งปัน ประชาชน มีคุณภาพชีวิต ความ เป็นอยู่ และสวัสดิการ ที่ดีขึ้น และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีเป้าหมาย

สูงสุดเพื่อให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากกระบวนการรวมตัวและการสร้างประชาคมของอาเซียน จึงอาจกล่าวได้ว่าเสาหลักด้านสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียนเป็น “เสาของประชาชน”

“ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนในปี 2558 ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน จะประกอบด้วยประชาชนที่มีความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ดีและมั่นคง มีโอกาสเท่าเทียมกันในการเข้าถึงการพัฒนามนุษย์ สวัสดิการสังคม และความยุติธรรม ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ เพื่อให้เป็นประชาชนที่มีความเข้มแข็งและมีพลังอำนาจ ซึ่งเกิดจากความร่วมมือที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นในด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นอกจากนี้ ประชาชนจะได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและมีเสรีภาพขั้นพื้นฐาน มีความปลอดภัยจากยาเสพติดและภัยคุกคามต่างๆ ตระหนักรู้และมีความรู้สึกร่วมในการเป็นประชาคมอาเซียน และเป็นประชาคมที่เคารพหลักประชาธิปไตย ธรรมาภิบาล และนิติธรรม นอกจากนี้สภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และมรดกทางวัฒนธรรมของประชาคมจะได้รับการดูแลอย่างยั่งยืนเพื่อให้คงอยู่ต่อไปจนถึงชนรุ่นหลัง”

เนื่องจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีให้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนเสาหลักด้านสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียน จึงได้มีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนขึ้น มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ เป็นประธาน และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ คณะกรรมการดังกล่าวได้จัดทำแผนแม่บทการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียน หรือแผนปฏิบัติการ 3 ปี (2556-2558) ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสีย รวมทั้งความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนของประเทศไทย

ข้อดีของการเข้าสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ได้แก่ การทำให้เกิดความร่วมมือของอาเซียนในด้านต่างๆ อาทิ ความร่วมมือด้านการคุ้มครองสิทธิเด็ก สตรี คนพิการ ความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติ การต่อต้านยาเสพติด การควบคุมและจัดการโรคระบาด การศึกษา ความมั่นคงทางอาหาร รวมถึงการที่ประชาชนในอาเซียนมีความเข้าใจและรู้จักกันมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีและ

ความรู้สึกร่วมนถึงความเป็นอาเซียน แรงงานข้ามชาติมีการเคลื่อนย้ายที่ถูกต้องตามกฎหมายมากขึ้น ทำให้แรงงานมีโอกาสเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้มากขึ้น สามารถเฝ้าระวังป้องกัน และควบคุมโรคและการแพร่ระบาดของโรคในคนกลุ่มนี้ได้ง่ายขึ้น สำหรับข้อเสีย ได้แก่ ระบบการคุ้มครองทางสังคม อาทิ การคุ้มครองเด็กและแรงงานของไทยยังไม่ครอบคลุมแรงงานนอกระบบ โดยเฉพาะแรงงานต่างชาตินี้ที่พาสมาชิกครอบครัวซึ่งเป็นเด็กและสตรีเข้ามาด้วย และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น การเปิดเสรีทางวิชาชีพอาจส่งผลกระทบต่อคนไทยเสียเปรียบในด้านการแข่งขันและการมีงานทำ เนื่องจากมีข้อด้อยในเรื่องทักษะด้านภาษาอังกฤษ รวมทั้งนักลงทุนไทยอาจเสียโอกาสหรือส่วนแบ่งตลาดในด้านการบริการสุขภาพในประเทศไทย เนื่องจากคู่แข่งจากต่างประเทศที่เพิ่มขึ้น

ในด้านความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ประเทศไทยมีความสามารถในการเป็นศูนย์กลางการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมนานาชาติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นศูนย์กลางการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีความพร้อมในด้านอาหาร พลังงาน และสมุนไพร ภายใต้ความร่วมมือด้านการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความก้าวหน้าในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจเอกชน รวมทั้งมีความเข้มแข็งในด้านการจัดระบบสวัสดิการสังคมตามหลักแนวคิดฐานความคุ้มครองทางสังคม การแพทย์แบบดั้งเดิมและการแพทย์ทางเลือก อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังขาดความพร้อมในเรื่องการปลูกฝังค่านิยมความมีวินัย และความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ ความตระหนักรู้ในเรื่องประชาคมอาเซียนและเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน ทศนคติที่ดีต่อเพื่อนบ้านและการทำให้เพื่อนบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อคนไทยและประเทศไทย ทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพ และทักษะในการใช้ภาษาเพื่อนบ้านในระดับสื่อสาร

“การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ 3 ปี ของเสาหลักสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน มีหลายโครงการที่จะต้องเป็นการบูรณาการร่วมกันกับเสาหลักด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งเสาหลักด้านการเมืองและความมั่นคงด้วย อาทิ โครงการด้านการป้องกันยาเสพติด การค้ามนุษย์ หรือด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร นอกจากนี้ แม้ว่าแผนปฏิบัติการ 3 ปี จะเกิดขึ้นจากการบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐ แต่ในทางปฏิบัติ การดำเนินการในหลายมาตรการหรือโครงการจะเป็นการบูรณาการ

ร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคประชาชน อาทิ โครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งภาคเอกชนมีความก้าวหน้าอย่างมาก หรือโครงการในเรื่องการคุ้มครองเด็ก ซึ่งมีองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมการบูรณาการเหล่านี้จะช่วยทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานในภาครัฐยังมีอุปสรรคในเรื่องการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมือง ซึ่งทำให้การดำเนินงานขาดจุดเน้นที่ชัดเจน และไม่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ นโยบายมุ่งเน้นการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปัจจุบัน ทำให้หน่วยงานต่างๆ ได้รับงบประมาณสำหรับดำเนินการมากขึ้น แต่การนำงบประมาณไปใช้ในการดำเนินงานอาจยังไม่ทำให้เกิดผลตรงตามวัตถุประสงค์มากนัก เช่น การเน้นการใช้งบประมาณสำหรับการจัดการอบรมดูงานมากเกินไป เป็นต้น และสิ่งสำคัญที่ภาครัฐจะต้องเร่งดำเนินการอีกประการหนึ่งได้แก่ การเตรียมฝึกทักษะข้าราชการให้มีความสามารถในการเจรจาต่อรองในเวทีระหว่างประเทศ ซึ่ง

เป็นสิ่งจำเป็นมากในการรักษามลประโยชน์ของไทยในเวทีอาเซียนหรือเวทีโลก”

สำหรับแผนการดำเนินงานในระยะยาว กระทรวงพัฒนาสังคมฯ ได้เสนอโครงการประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนภาคประชาชน เพื่อให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการสร้างประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนให้เป็นเสาหลักของประชาชนอย่างแท้จริง ด้วยการจัดให้มีกลไกหลักสำหรับภาคประชาชนในรูปของคณะกรรมการระดับชาติภาคประชาชนคู่ขนานไปกับกลไกของภาครัฐ เพื่อให้มีการประสานงานระหว่างองค์กรภาคเอกชน ภาคธุรกิจ และประชาสังคมของไทย ในการสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับการดำเนินงานของภาครัฐเพื่อขับเคลื่อนแผนพิมพ์เขียวประชาคมอาเซียน ซึ่งจะทำให้เกิดการบูรณาการในการทำงานของทุกภาคส่วน รวมทั้งสร้างความตระหนักและรู้สึกร่วมในการเป็นประชาคมอาเซียนของทุกภาคส่วนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ศาสตราจารย์สุริชัย หวันแก้ว

“เศรษฐกิจและสังคมต้องขับเคลื่อนไปพร้อมกัน”

การเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียนเป็นสิ่งที่น่ายินดีที่มีการสำนึกถึงความสำคัญของประชาคมในภูมิภาค เพราะที่ผ่านมาประเทศไทยมุ่งความสนใจไปที่เรื่องโลกาภิวัตน์จนกระทั่งลืมเวทีที่เราอยู่ร่วมกันกับเพื่อนบ้าน ซึ่งมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ ทูทางสังคมและวัฒนธรรมบางประการที่ใกล้เคียงกันอยู่มาก และในทางปฏิบัติ ประชาคมอาเซียนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานแล้ว เพราะประเทศในอาเซียนต่างเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเดียวกัน และส่งผลกระทบต่อกันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างต่อเนื่องมาเป็นลำดับ ปี 2558 เป็นเพียงการกำหนดเวลานัดหมายระหว่างกันให้ชัดเจนขึ้นเท่านั้น

สำหรับการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปัจจุบัน ภาคธุรกิจได้ปรับตัวไปมากแล้ว สำหรับภาครัฐหน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านสังคมควรมีการพูดคุยในเรื่องประเด็นสำคัญทางด้านสังคมให้มากขึ้น ในด้านภาษานอกจากจะส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษแล้ว ควรส่งเสริมให้มีการเรียนภาษาท้องถิ่นของประเทศเพื่อนบ้านควบคู่ไปด้วย

โดยเฉพาะในเขตชายแดน ซึ่งจะเป็นโอกาสของประเทศไทยในการรับข้อมูลความรู้ที่

เป็นทุนทางสังคมของประเทศเพื่อนบ้านได้มากขึ้น รวมทั้งควรให้ความสำคัญในเรื่องการอยู่ร่วมกันในพหุวัฒนธรรม ด้วยการรู้จักทุนทางสังคมของประเทศต่างๆ และปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีของกันและกันอย่างปราศจากอคติ และไม่ควรถูกคิดว่าเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้วจะได้อะไรหรือเสียอะไร แต่ควรทำให้เกิดการรับรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และตั้งอยู่ในจุดเปลี่ยนผ่านนี้อย่างไม่ประมาท ด้วยการรวบรวมสติเพื่อสำรวจตัวเอง สำรวจเพื่อนบ้านอย่างจริงจัง มองให้รอบด้าน ไม่มองประชาคมอาเซียนจากกรุงเทพเพียงด้านเดียว เพราะการมองจากด้านอื่นๆ อาทิ จากชายแดนพม่า ลาว กัมพูชา มาเลเซีย ก็จะเห็นภาพที่แตกต่างกันออกไป ถ้ามองอย่างแคบๆ เพียงด้านเดียวก็จะไม่สามารถเข้าใจถึงทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่เรามีร่วมกับ

ประเทศเพื่อนบ้าน กับประชาชนเพื่อนบ้านมากมาย แต่จะเห็นเพียงแค่การแข่งขัน ซึ่งประเทศไทยมีความซับซ้อน มีความสัมพันธ์กับประชาคมอาเซียนหลายระดับ หลายมิติ ไม่ใช่แค่การค้า แต่มีทั้งความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรม ภาษา การพึ่งพาอาศัยกันด้านต่างๆ ด้วย

“ที่ผ่านมา คนส่วนใหญ่มักจะให้ความสำคัญกับด้านเศรษฐกิจเป็นลำดับแรก และมองด้านสังคมเป็นเพียงด้านที่รองรับผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ในความเป็นจริงแล้ว สังคมยังเป็นด้านที่จะเป็นตัวคุมทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง รวมทั้งด้านอื่นๆ ให้มีความสมดุลด้วย หากมองสังคมเพียงด้านที่จะต้องรองรับผลกระทบทางเศรษฐกิจเท่านั้น จะเปรียบได้กับการขับรถจักรยานยนต์ ให้เศรษฐกิจเป็นคนขับ สังคมเป็นเพียงแค่คนซ้อนท้าย แต่บางครั้งเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้จำนวนมาก เป็นเศรษฐกิจที่ไม่ใช้ล้มมาเศรษฐกิจ อาทิ เศรษฐกิจยาเสพติด คาสโน การค้าประเวณี หรือแม้แต่การโฆษณาที่เกินจริง ไม่มีบรรทัดฐาน ขาดจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม จะเห็นว่าเศรษฐกิจเหล่านี้ไม่มีการกำกับทางสังคม และจะทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่สวนทางกับประโยชน์ทางสังคมและส่งผลกระทบต่อสังคมมากมาย เปรียบเสมือนการขับรถจักรยานยนต์อย่างขาดสติ ทำให้เกิดอุบัติเหตุ และคนซ้อนท้ายก็ต้องรับผลกระทบจากการขับอย่างขาดสตินั้น”

การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ไม่ควรรอให้เกิดผลกระทบแล้วจึงค่อยแก้ปัญหา เพราะจะเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายน้ำ ซึ่งแก้เท่าไรก็ไม่จบ แต่ควรพิจารณาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองไปด้วยกันตั้งแต่ต้น ดังเช่นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องภูมิสังคม หรือเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีความหมายทางสังคมในด้านการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและท้องถิ่น เป็นการอยู่อย่างพอประมาณ ไม่มุ่งทำมาหากินเพื่อตนเองอย่างเดียว แต่เพื่ออยู่ร่วมกันกับผู้อื่นด้วย ซึ่งควรจะไปปฏิบัติให้เกิดผลจริง ไม่ใช่เพื่อแสดงความจงรักภักดีเท่านั้น หรือในเรื่องการจัดตั้งธุรกิจเพื่อสังคม และการดำเนินการด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งแนวคิดที่ให้บริษัทมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมนั้นมีมานานแล้ว แต่คนอาจลืมไปว่า บริษัทไม่ใช่แค่การสร้างรายได้เท่านั้น แต่มีมิติทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งการรับผิดชอบต่อสังคมควรจะดำเนินการด้วยความจริงใจ ไม่ใช่เป็นการประชาสัมพันธ์เท่านั้น

“ในปัจจุบัน เมื่อมีการพูดคุยในเรื่องใหญ่ๆ จะไม่ค่อยพูดถึงด้านสังคม ต้องเป็นเวลาที่จนจบตรรกแล้วจึงจะหันมาสนใจเรื่องนี้ ผมอยากจะชวนให้ทุกคนให้ความสำคัญกับด้านสังคมมากขึ้น อย่างมองเศรษฐกิจเป็นอิสระจากสังคม แต่ควร

มองคู่กันไปตั้งแต่ต้น ไม่ต้องไปรอว่าผลกระทบทางสังคมจะเกิดขึ้นเมื่อไร อย่างไร ในด้านการกำหนดนโยบาย จะต้องไม่อาศัยการตัดสินใจด้านเดียวโดยยึดถือการทำให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ในเวลาอันสั้นเป็นเกณฑ์ เพราะจะทำให้ต้องตัดสินใจเร็วๆ คิดช้าไม่ได้ ไม่ทันคนอื่น หรือเน้นแต่การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ทำให้ไม่มีสติ และละเลยการใส่ใจด้านสังคมควบคู่ไปด้วย นอกจากนี้ ในโลกยุคปัจจุบันที่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง ขาดการกำกับจากด้านสังคม ทำให้เศรษฐกิจตกอยู่ในกับดักของการแข่งขันมากขึ้น และดึงดูดให้เกิดภาวะ การแข่งขันทางการตลาดอย่างรุนแรง เพื่อแย่งชิงทรัพยากร ส่งผลให้เกิดความไม่สมดุล สร้างปัญหาให้กับนิเวศของโลก ทำให้หลายฝ่ายหันมาสนใจในเรื่องเศรษฐกิจสีเขียว แต่ก็ยังไม่เห็นผลในทางปฏิบัติมากนัก”

ในเรื่องการปรับเปลี่ยนแนวคิดการกำหนดนโยบาย จากการให้เศรษฐกิจเป็นฝ่ายนำเป็นการให้ความสำคัญทางสังคมควบคู่ไปด้วยนั้น ควรมีการสร้างพื้นที่สำหรับการพูดคุยในเรื่องนี้ และพัฒนาวิธีการรับฟังซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะผู้ที่มีประสบการณ์ เพื่อจะทำให้เราเดินไปข้างหน้าด้วยความรอบคอบ ไม่นำความเร็วหรือเงื่อนไขเวลามาเป็นข้ออ้างในการรับฟังกัน เพื่อให้การตัดสินใจทางนโยบายมีความสมดุลและรอบคอบ ถึงแม้ว่าโลกจะเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว แต่ก็ไม่ควรวิ่งตามโลกโดยไม่คำนึงถึงต้นทุนด้านอื่นๆ ที่จะเกิดขึ้น เป็นการสร้างปัญหาใหม่บนปัญหาเก่า ซึ่งผลที่ตามมาอาจร้ายแรงจนไม่อาจเยียวยาได้ ควรปรับตัวให้เร็วทันโลกด้วยวิธีที่ถูกต้อง โดยพิจารณาทั้งด้านบวกและลบที่มีต่อสังคมและระบบนิเวศ อาทิ เร็วด้วยการใส่ใจกับต้นเหตุของความขัดแย้ง หรือเร็วด้วยนวัตกรรมใหม่ๆ ด้านเศรษฐกิจสีเขียว เช่น พลังงานทดแทนประสิทธิภาพในการประหยัดพลังงาน เป็นต้น

บทส่งท้าย

ทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 ท่าน ชี้ให้เห็นว่า การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนน่าจะเป็นโอกาสที่ดีสำหรับประเทศไทย หากมีการเตรียมพร้อมที่ดี โดยเฉพาะในด้านการศึกษา และระบบโลจิสติกส์ ซึ่งหากภาครัฐสามารถเป็นผู้สนับสนุนที่มีประสิทธิภาพ และนำประเด็นทางสังคมเข้ามาพิจารณาไปพร้อมกับด้านเศรษฐกิจตั้งแต่เริ่มต้น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตลอด จะทำให้การรวมกันเป็นหนึ่งเดียวในภูมิภาคอาเซียน เป็นสิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อคนไทยทุกคน และเพิ่มบทบาทของภูมิภาคนี้ในเวทีโลกได้อย่างเต็มภาคภูมิ □□□

เส้นทางของไทยสู่...ประชาคมอาเซียน

ปิยนุช วุฒิสอน* สุทธิรัตน์ วรรณศรีสวัสดิ์** ชมพูนุช งามัญวงศ์***

บทนำ

ระยะเวลาอีกสองปีทีเส้นทางเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี 2558 จะมาถึง ถือเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ประเทศไทย จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมของ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ที่ได้รับผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบ เชิงลบ ตามข้อตกลงและพันธกรณีของอาเซียน รวมทั้งเร่งรัด การดำเนินงานหลายด้าน เพื่อให้การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ของไทยเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เป้าหมาย ข้อตกลง และพันธกรณีของอาเซียน

ประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน เป็นองค์กรทางภูมิรัฐศาสตร์และองค์การความร่วมมือทาง เศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีประเทศสมาชิก ทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน ลาว กัมพูชา เวียดนาม และพม่า โดยก่อตั้งขึ้น เมื่อเดือนกรกฎาคม 2510 ภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อความร่วมมือในการเพิ่มอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนา สังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศสมาชิก การธำรงรักษาสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค และการเปิดโอกาสให้คลายข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอย่างสันติ

แม้ว่าอาเซียนจะได้จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2510 แต่ การกำหนดให้มีกฎบัตรอาเซียนซึ่งเปรียบเสมือนธรรมนูญของอาเซียนเริ่มมีผลใช้บังคับใช้ภายหลังจากที่ประเทศสมาชิกได้ให้สัตยาบันต่อกฎบัตรครบทุกประเทศเมื่อเดือนธันวาคม 2551 โดยกฎบัตรฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้อาเซียนมีความน่าเชื่อถือ

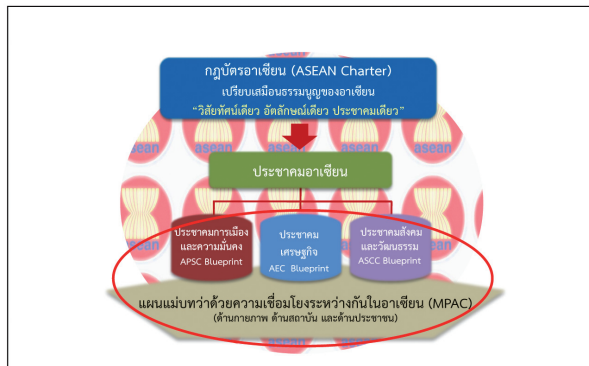
มีรูปแบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพและมีวัตถุประสงค์ใน การทำงานที่ชัดเจนมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้อาเซียนมีสถานะ นิติบุคคลแยกออกจากรัฐสมาชิก ซึ่งจะเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้กับองค์กรอย่างสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในโลก ปัจจุบัน

ข้อกำหนดสำคัญซึ่งได้ระบุไว้ในกฎบัตรอาเซียนคือ การจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี 2558 โดยกำหนด เป้าหมายให้เกิดการรวมตัวทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเพื่อรักษาและ สร้างสันติภาพ ความมั่นคง เสถียรภาพ เพิ่มความร่วมมือด้าน การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม กำหนดให้อาเซียน เป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ และปลอดอาวุธทำลายล้างสูง โดยประชาคมอาเซียนแบ่งออกเป็น 3 เสาหลัก ได้แก่ (1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคง (2) ประชาคมเศรษฐกิจ

* นักวิเคราะห์นโยบายและแผนเชี่ยวชาญ ** นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ *** นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักงานประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ

และ (3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม โดยมีแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน ซึ่งได้รับรองในการประชุมสุดยอดอาเซียนปี 2553 แผนแม่บทฯ จะมีส่วนสำคัญในการเพิ่มพูนความเชื่อมโยงในอาเซียนทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านกฎระเบียบ และด้านประชาชน โดยมีเป้าหมายแนวทาง และกำหนดเวลาการดำเนินงานที่ชัดเจน รวมทั้งการพัฒนากลไกการระดมทุนสำหรับโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศสมาชิกอาเซียนบรรลุพันธกรณีในการสร้างประชาคมอาเซียนได้ตามที่กำหนดไว้ในปี พ.ศ. 2558 และให้เป็นไปตามคำขวัญของอาเซียน “วิสัยทัศน์เดียว อัตลักษณ์เดียว ประชาคมเดียว” ทั้งนี้ เป้าหมายและพันธกรณีของ 3 เสาหลักมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มีเป้าหมายและพันธกรณีที่ระบุในแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประกอบด้วย (1) การสร้างประชาคมที่มีกฎเกณฑ์ บรรทัดฐาน และค่านิยมร่วมกัน โดยร่วมมือในด้านการพัฒนาทางการเมืองและสร้างความแข็งแกร่งแก่ประชาธิปไตย ธรรมาภิบาลและนิติธรรม รวมทั้งส่งเสริมความเท่าเทียมด้านสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (2) การเป็นภูมิภาคที่มีความเป็นเอกภาพสงบสุข และมีความแข็งแกร่ง โดยส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางอาเซียนผ่านความร่วมมือระดับภูมิภาคและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศภายนอก เสริมสร้างการปรึกษาหารือและความร่วมมือประเด็นพหุภาคีที่เป็นความกังวลร่วมกัน และ (3) การเป็นภูมิภาคที่มีพลวัตและมองไปยังโลกภายนอก พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมทุกมิติ

2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีเป้าหมายและพันธกรณีที่ระบุในแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย (1) การทำให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน ซึ่งมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การเคลื่อน

เป้าหมายและพันธกรณี APSC Blueprint	
1. ประชาคมที่มีกฎเกณฑ์ บรรทัดฐาน และค่านิยมร่วมกัน : • ความร่วมมือด้านการพัฒนาทางการเมือง การสร้างและปรับปรุงกฎเกณฑ์ร่วม สร้างความแข็งแกร่งแก่ประชาธิปไตย ธรรมาภิบาลและนิติธรรม ส่งเสริมความเท่าเทียมด้านสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน • สร้างและปรับปรุงกฎเกณฑ์ร่วม ให้มีแนวปฏิบัติที่ดี	2. ภูมิภาคที่มีความเป็นเอกภาพ สงบสุข และมีความแข็งแกร่ง : • พร้อมที่จะมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมทุกมิติ • ป้องกันความขัดแย้งและมาตรการการสร้างความไว้วางใจ • แก้ไขความขัดแย้งและระงับข้อพิพาทโดยสันติ • สร้างสันติภาพหลังความขัดแย้ง • สร้างความร่วมมือในการรับมือปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ • สร้างความร่วมมือของอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ • ตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพและทันกาลต่อประเด็นเร่งด่วน ป้องกันความขัดแย้ง สร้างความไว้วางใจ การทูตเชิงป้องกัน
3. ภูมิภาคที่มีพลวัตและมองไปยังโลกภายนอก : • ส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางอาเซียนในความร่วมมือระดับภูมิภาคและการสร้างประชาคม • ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับประเทศภายนอก • เสริมสร้างการปรึกษาหารือและความร่วมมือในประเด็นพหุภาคีที่มีความกังวลร่วมกัน	

ย้ายสินค้าเสรี การเคลื่อนย้ายบริการเสรี การเคลื่อนย้ายการลงทุนเสรี การเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรี และการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี นอกจากนี้ ยังรวมถึงการรวมกลุ่มใน 12 สาขาสำคัญของอาเซียน และความร่วมมือด้านอาหาร เกษตร และป่าไม้ (2) การไปสู่ภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง โดยกำหนดให้มีนโยบายการแข่งขัน มาตรการคุ้มครองผู้บริโภค นโยบายทรัพย์สินทางปัญญา การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ความตกลงว่าด้วยการหลีกเลี่ยงการเก็บภาษีซ้อน และนโยบายและโครงสร้างทางกฎหมายสำหรับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (3) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกัน โดยการพัฒนา SMEs และการลดช่องว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจของอาเซียน และ (4) การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก โดยการจัดทำเขตการค้าเสรี และความตกลงว่าด้วยหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในเครือข่ายอุปทานของโลกมากขึ้น

เป้าหมายและพันธกรณี AEC Blueprint	
1. การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว : • การเคลื่อนย้ายเสรีของสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน แรงงานฝีมือ รวมทั้งการค้ารวมอยู่ใน 12 สาขาสำคัญ ความร่วมมือด้านอาหาร เกษตร และป่าไม้ • เปิดเสรีการค้า - ภาษีการค้า การรวมกลุ่มทางศุลกากร ASEANWTO • เปิดเสรีการค้าบริการ - ลดข้อจำกัดการค้าบริการ บริการด้านการเงิน • เปิดเสรีด้านการลงทุน - ความตกลงด้านการลงทุนอาเซียนในรูปแบบขยายการเปิดเสรีภาคทุน • การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ - การอำนวยความสะดวกและความร่วมมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	2. การไปสู่ภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขัน : • นโยบายการแข่งขัน • การคุ้มครองผู้บริโภค • สิทธิบัตรทรัพย์สินทางปัญญา • การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน • ภาษีการค้า - การนำเข้า • พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
3. การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียม : • การพัฒนา SMEs • Initiative for ASEAN Integration (IAI) - การลดช่องว่างทางการพัฒนา	4. การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก : • การสร้างความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจภายนอก • การมีส่วนร่วมในเครือข่ายอุปทานโลก

3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน มีเป้าหมายและพันธกรณีที่ระบุในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ประกอบด้วย (1) การพัฒนามนุษย์ โดยให้ความสำคัญกับการศึกษา การลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ และการส่งเสริมการจ้างงานที่เหมาะสม (2) การพัฒนาสวัสดิการและสังคม โดยเน้นการจัดความยากจน การสร้างเครือข่ายความปลอดภัยทางสังคม การส่งเสริมความมั่นคงและความปลอดภัยด้านอาหาร และการเข้าถึงการดูแลสุขภาพ/

ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศที่มีสุขภาพ (3) ความยุติธรรมและสิทธิอย่างเท่าเทียม โดยเน้นสิทธิและสวัสดิการสำหรับกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มที่อ่อนแอ คุ้มครองและส่งเสริมแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน และส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ (4) การส่งเสริมความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งครอบคลุมการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมของโลก การจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมข้ามแดน การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยศึกษาสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของประชาชน (5) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน โดยการส่งเสริมและตระหนักการเป็นประชาคม การอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมอาเซียน การส่งเสริมการสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมและอุตสาหกรรม และการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับชุมชน และ (6) การลดช่องว่างการพัฒนา โดยเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อลดช่องว่างการพัฒนาระหว่างสมาชิกเก่า 6 ประเทศกับสมาชิกใหม่ 4 ประเทศ

เป้าหมายและพันธกรณี AEC Blueprint			
1 การเปิดตลาดและฐานการผลิตเดียว : การเคลื่อนย้ายที่เสรีของสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน แรงงานฝีมือ รวมทั้งการรวมกลุ่มใน 12 สาขาสำคัญ ความร่วมมือด้านอาหาร เกษตร และป่าไม้ • เป้าหมายการค้า - ยกเลิกภาษี การรวมกลุ่มทางการค้า ASW/NSW • เป้าหมายบริการ - ลดข้อจำกัดการค้าบริการ บริการด้านการเงิน • เป้าหมายด้านการลงทุน - ความตกลงการลงทุนอาเซียนแบบบูรณาการ • การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ - การอำนวยความสะดวกและความร่วมมือในการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน	2 การปฏิรูปภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน : • นโยบายการแข่งขัน • การคุ้มครองผู้บริโภค • สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา • การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน • การจัดการ - การนำเข้า/ส่งออก • พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	3 การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียม • การพัฒนา SMEs • Initiative for ASEAN Integration (IAI) - การลดช่องว่างทางการพัฒนาสำหรับประเทศในอาเซียน	4 การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก • การสร้างความเป็นหนึ่งเดียวในเศรษฐกิจภายนอก • การมีส่วนร่วมในเครือข่ายอาเซียน

สำหรับแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน ได้กำหนดยุทธศาสตร์การเพิ่มพูนความเชื่อมโยงทางกายภาพหรือโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งครอบคลุมโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางถนน ทางรถไฟ ทางทะเล รวมทั้งการพัฒนาโลจิสติกส์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ICT และการพัฒนาพลังงาน (2) ยุทธศาสตร์การเพิ่มพูนความเชื่อมโยงทางสถาบัน ซึ่งให้ความสำคัญกับการกำหนดให้มีกฎ ระเบียบเพื่อการอำนวยความสะดวกทางการค้าในภูมิภาค และการยกระดับความสามารถในการบริหารจัดการพรมแดน และ (3) ยุทธศาสตร์การเพิ่มพูนความเชื่อมโยงประชาชนสู่ประชาชน ซึ่งเน้นในด้านการส่งเสริมความเข้าใจด้านสังคมและวัฒนธรรมในอาเซียน เช่น การสร้างศูนย์เรียนรู้อาเซียน รวมทั้งการสร้างหลักสูตรเนื้อหา สื่อการสอนเกี่ยวกับอาเซียน และการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในอาเซียน ที่นำไปสู่การพัฒนาบริการทางการท่องเที่ยวร่วมกัน และการพัฒนามาตรฐานและทักษะฝีมือ เป็นต้น

สาระสำคัญแผนแม่บทความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน

การดำเนินงานเพื่อเตรียมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของภาครัฐ

การประชุมเชิงปฏิบัติการการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ปี 2558 ครั้งที่ 1 วันที่ 26 กรกฎาคม 2555 ณ ดิกลันตีมไตรีหลังนอก ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และผู้เข้าร่วมการประชุมประกอบด้วย คณะรัฐมนตรี หัวหน้าส่วนราชการระดับปลัดกระทรวง และหน่วยงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี รวม 32 หน่วยงาน ได้รับรู้ผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบจากการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนต่อประเทศไทย รวมทั้งประเด็นเร่งด่วนที่ต้องเร่งดำเนินการ ดังนี้

1. ผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจ

1.1 ผลกระทบเชิงบวกที่สำคัญ เช่น ตลาดมีขนาดใหญ่และหลากหลาย สามารถรองรับผลผลิตที่มีคุณภาพแตกต่างกัน ไทยสามารถเป็นประเทศผู้นำด้านมาตรฐานการผลิตและการจัดทำมาตรฐานอาเซียน การเข้าถึงแหล่งพลังงานไฟฟ้า ก๊าซธรรมชาติ และถ่านหินสะอาดในประเทศเพื่อนบ้านได้ในราคาที่ต่ำลง รวมทั้งเพิ่มโอกาสในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ จากการวิจัยและพัฒนาร่วมกันในภูมิภาคอาเซียน

1.2 ผลกระทบเชิงลบที่สำคัญ เช่น การแข่งขันทางการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เกิดการแย่งชิงการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ ความเสี่ยงจากการปนเปื้อนและแพร่ระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช โรคระบาดสัตว์ มาตรการอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้อยู่เพิ่มขึ้น และเกิดการแข่งขันเพื่อเป็นศูนย์กลางการขนส่งของภูมิภาคระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยตนเอง

1.3 ประเด็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ เช่น การกำหนดมาตรการ กฎระเบียบ เพื่อป้องกันสินค้าที่ไม่มีคุณภาพหรือไม่ได้มาตรฐานเข้าสู่ประเทศ ปรับปรุงประสิทธิภาพลดต้นทุน และพัฒนาคุณภาพผลผลิต โดยส่งเสริมการผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐาน และเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการหลังการเก็บเกี่ยวเตรียมความพร้อมเกษตรกรเพื่อปรับตัวในการใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรกลทางการเกษตรเพื่อทดแทนแรงงานเกษตร เร่งรัดโครงการเชื่อมโยงเส้นทางขนส่งในประตูกการค้าที่สำคัญของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งเส้นทางที่จะเสริมสร้างศักยภาพโลจิสติกส์ภายในประเทศ และสนับสนุนผู้ประกอบการไทยในการผลิตอุปกรณ์เทคโนโลยีพลังงานทดแทน

2. ผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม

2.1 ผลกระทบเชิงบวกที่สำคัญ เช่น ความร่วมมือระดับภูมิภาคอาเซียนด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ โดยเฉพาะสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ รวมทั้งการสนับสนุนทางด้านวิชาการและงบประมาณ ประเทศไทยมีโอกาเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาสูง เนื่องจากมีข้อได้เปรียบในเชิงภูมิศาสตร์ ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความเข้าใจและความร่วมมือกันมากขึ้นในการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และมีโอกาสในการสร้างความร่วมมือเชื่อมโยงข้อมูลภูมิสารสนเทศด้านภัยพิบัติระดับอาเซียน เพื่อรับมือสถานการณ์ฉุกเฉิน

2.2 ผลกระทบเชิงลบที่สำคัญ เช่น การขาด

ระบบการคุ้มครองทางสังคมสำหรับแรงงานและบุตรของแรงงานนอกระบบ สตรี เด็ก และเยาวชน และผู้พิการบางกลุ่มยังเข้าไม่ถึงบริการของภาครัฐ และการขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ประชาชนมีความรู้ภาษาอังกฤษไม่เพียงพอทำให้ขาดโอกาสในการศึกษาต่อและการเจรจาธุรกิจระหว่างประเทศ การเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่เป็นธรรม การตัดแปลงพันธุกรรม การแพร่กระจายของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น และการรั่วไหลของแหล่งพันธุกรรม

2.3 ประเด็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพแรงงาน การพัฒนาฐานข้อมูลแรงงานทั้งในและนอกระบบ การพัฒนาหลักสูตรการเรียน เพื่อรองรับนักเรียน นักศึกษาต่างชาติ รวมทั้งการจัดระบบการโอนหน่วยการเรียนรู้ในทุกระดับการศึกษา การผลิตบุคลากรให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน การเร่งส่งเสริมความร่วมมือในการจัดการปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน รวมทั้งการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเศรษฐกิจสีเขียว

3. ผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคง

3.1 ผลกระทบเชิงบวกที่สำคัญ เช่น กลไกความร่วมมือในการสร้างสันติภาพและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพ การขยายตัวของการค้าชายแดนและเศรษฐกิจฐานราก ความร่วมมือในระดับพื้นที่ในการพัฒนาตามแนวชายแดน และการกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนเตรียมความพร้อมและพัฒนาตามกรอบอาเซียน

3.2 ผลกระทบเชิงลบที่สำคัญ เช่น ปัญหาความมั่นคงและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น ปัญหายาเสพติดข้ามชาติ และการค้ามนุษย์ การจัดการระบบสาธารณสุขโรคให้เพียงพอต่อการขยายตัวของเมือง ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบสุขและความมั่นคงภายในประเทศ ปัญหาการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติที่ใช้ประโยชน์จากการเปิดและเคลื่อนย้ายเสรี ทำให้การป้องกันและปราบปรามมีความยุ่งยากและซับซ้อน

3.3 ประเด็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ เช่น การสนับสนุนแนวคิดการจัดตั้งกองกำลังอาเซียนให้เกิดเป็นรูปธรรม โดยเตรียมพร้อมทั้งกำลังพล งบประมาณ และการบริหารจัดการ การเพิ่มสมรรถนะในการบริหารจัดการพื้นที่ การส่งเสริมความเข้าใจและยอมรับในระบอบการเมืองการปกครองของประเทศในประชาคมอาเซียน ตลอดจนการสร้าง

เครือข่ายและส่งเสริมธรรมาภิบาล และการพัฒนาบรรทัดฐาน เพื่อสร้างความร่วมมือด้านการป้องกันทางการทหารและความมั่นคงอาเซียน โดยเฉพาะการกำหนดแนวทางการจัดการพื้นที่ชายแดน

พลวัตและแนวโน้มการพัฒนาระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาค

เส้นทางสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับประเทศไทย จำเป็นต้องมองประเทศไทยในหลากหลายมิติประกอบกัน ทั้งมิติการค้าและการลงทุนโลก ประเทศไทยในบริบทอาเซียน และประเทศไทยในมิติความร่วมมือระดับอนุภูมิภาค โดยแนวโน้มการพัฒนาซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทั้งในระดับโลก ภูมิภาค และอนุภูมิภาค มีดังนี้

1. การเปิดเสรีทางการค้าภายหลังจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และแนวโน้มรูปแบบการค้าของเอเชียที่ค้าขายกับกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคเดียวกันมากขึ้น เพิ่มโอกาสให้ไทยสามารถเข้าถึงตลาดของอนุภูมิภาคและภูมิภาค ซึ่งมีประชากรรวมกันประมาณ 600 ล้านคน รวมถึงตลาดจีนและอินเดีย ซึ่งมีประชากรรวมกันกว่า 2,000 ล้านคน ผ่านช่องทางการค้าทั้งในระดับระหว่างประเทศและการค้าข้ามพรมแดนด้วยเวลาและต้นทุนที่ต่ำลง โดยเฉพาะความได้เปรียบของประเทศไทยด้านทำเลที่ตั้งซึ่งเป็นศูนย์กลางของภูมิภาค ร่วมกับผลจากการดำเนินงานความร่วมมือเพื่ออำนวยความสะดวกการขนส่งข้ามพรมแดนกับประเทศในอนุภูมิภาค กลุ่มแม่น้ำโขงทั้งด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์อย่างเป็นรูปธรรม

การประชุมเวทีเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) ได้จัดอันดับประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกด้านการส่งออกและนำเข้าให้เป็นไปตามระเบียบและขั้นตอน ซึ่งไทยอยู่ในอันดับ 14 จาก 125 ประเทศ สูงกว่ามาเลเซีย เวียดนาม และกัมพูชา ในขณะที่การเดินทางด้วยรถยนต์จากกรุงเทพฯ เข้าถึงเมืองหลวงและเมืองสำคัญของอนุภูมิภาค เช่น พนมเปญ เวียงจันทน์ ย่างกุ้ง ขุนหมิง ฮานอย และโฮจิมินห์ สามารถทำได้ในเวลา 1-3 วัน นอกจากนี้ ในอนาคต นอกเหนือจากการใช้ประโยชน์ท่าเรือแหลมฉบังของไทยซึ่งเป็นท่าเรือหลักของอนุภูมิภาคแล้ว ไทยยังสามารถเชื่อมโยงไปยังตลาดเอเชียใต้ แอฟริกา ตะวันออกกลาง และยุโรป ผ่านทางท่าเรือทวายของสหภาพเมียนมาร์ โดยใช้เวลาเพียง 3 วัน ลดลงจากเดิม 6 วัน เมื่อต้องผ่านช่องแคบมะละกา

2. อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงซึ่งเป็นประเทศสมาชิกใหม่ (Cambodia, Laos, Myanmar, Vietnam : CLMV) ของอาเซียนมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นพื้นที่

ศูนย์กลางการเติบโตทางเศรษฐกิจแห่งใหม่ของเอเชีย โดยประเทศ CLMV มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 6.5 ต่อปี และมีปัจจัยสนับสนุนการผลิตทั้งภาคเกษตรและอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพ อาทิ ทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์และแรงงานทำให้ช่วง 17 ปีที่ผ่านมา (ระหว่างปี 1993-2010) มีการเพิ่มของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ถึง 3 เท่า จาก 81.93 พันล้านเหรียญ สหรัฐ. เพิ่มขึ้นเป็น 288 พันล้านเหรียญ สหรัฐ. และจำนวนนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ มีจำนวนถึง 31 ล้านคน ในปี 2010 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 6 ต่อปี โดยคาดว่าจะถึง 52 ล้านคนในปี 2015 จากศักยภาพในการดึงดูดการลงทุนโดยการเป็นฐานการลงทุนแห่งใหม่ของภูมิภาค และการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเดียวกันดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยซึ่งมีความได้เปรียบทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงครบเต็มระบบ กฎหมายและกฎระเบียบด้านการค้าการลงทุนที่โปร่งใสและได้มาตรฐานสากล การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการดำเนินธุรกิจ ได้รับการพิจารณาว่าเป็นประเทศที่มีความเหมาะสมในการเป็นศูนย์กลางทางด้านค้า การท่องเที่ยวการลงทุน และฐานการผลิตที่สำคัญเชื่อมโยงอนุภูมิภาค อาทิ อุตสาหกรรมยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ การแปรรูปอาหาร การท่องเที่ยวและบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริการในด้านสุขภาพ

3. การมุ่งเน้นขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจหรือระเบียงเศรษฐกิจ ภายใต้แผนงานกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง GMS (Greater Mekong Subregion) และการยกวางแผนดำเนินการระยะ 5 ปีข้างหน้าของกรอบความร่วมมือเขตเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย โดยที่การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจสร้างโอกาสในการพัฒนาพื้นที่เมืองชายแดนตลอดต่อเนื่องถึงเมืองและชุมชนศูนย์กลางในภาคที่สำคัญของประเทศซึ่งอยู่ในแนวเชื่อมโยง เพื่อก่อให้เกิดการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น ซึ่งภาคเอกชนไทยได้มีบทบาทนำในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาควบคู่กับภาครัฐทั้งในส่วนกลางและระดับพื้นที่ และสามารถเป็นแกนกลางในการประสานความร่วมมือกับเอกชนทั้งในและนอกภูมิภาคผ่านช่องทางเวทีภาคเอกชนที่ได้จัดตั้งขึ้นได้ ขณะที่การผลักดันให้มีการดำเนินงานตามแผนดำเนินการระยะ 5 ปีข้างหน้า ดังกล่าว จะมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างการเชื่อมโยงด้านการคมนาคมขนส่ง การเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบ แรงงานและตลาดในอนุภูมิภาคอื่นๆ ในอาเซียน โดยไทยมีโครงการสำคัญ เช่น การศึกษาความเหมาะสมในการก่อสร้างทางพิเศษหาดใหญ่-สะเดา การพัฒนาขยายพื้นที่ด้าน

สะดวก การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดนราธิวาส-รัฐกลันตัน และการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ฮาลาล เป็นต้น

4. การที่ไทยเปิดกว้างและมีความสัมพันธ์อันดี และใกล้ชิดกับประเทศและองค์กรระหว่างประเทศทั้งในและนอกภูมิภาคมายาวนาน ทำให้ไทยได้รับการยอมรับให้มีบทบาทในการเชื่อมโยงและถ่วงดุลระหว่างกลุ่มอำนาจต่างๆ เพื่อสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่ภูมิภาคได้อย่างต่อเนื่อง อาทิ (1) ประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะญี่ปุ่น เกาหลี และสหรัฐอเมริกาที่เข้ามามีบทบาทในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ผ่านกรอบความร่วมมือประเทศลุ่มแม่น้ำโขง-ญี่ปุ่น กรอบความร่วมมือประเทศลุ่มแม่น้ำโขง-เกาหลี และกรอบความร่วมมือสหรัฐอเมริกาและประเทศลุ่มแม่น้ำโขงตอนใต้ ที่ไทยเป็นสมาชิกในฐานะหุ้นส่วนในทุกกรอบความร่วมมือ (2) ประเทศจีนเร่งพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 โดยพยายามเปิดพื้นที่เศรษฐกิจด้านมณฑลยูนนานและกวางสี เชื่อมโยงออกสู่กลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ในเส้นทางทางบก (รถไฟ รถไฟความเร็วสูงและถนน) รวมทั้งเส้นทางทางน้ำผ่านทางแม่น้ำโขง (3) สหภาพเมียนมาร์ อยู่ระหว่างการปรับเปลี่ยนบริบทการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองภายในประเทศให้เอื้อต่อการเปิดรับการลงทุนและการเชื่อมโยงเศรษฐกิจจากภายนอก (4) องค์กรระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย ธนาคารโลก องค์กรสหประชาชาติ ต่างๆ ที่มีที่ตั้งสำนักงานอยู่ในประเทศไทย ได้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาภูมิภาคโดยใช้ไทยเป็นฐานการปฏิบัติงาน รวมถึง (5) การที่ประเทศไทยได้รับการคัดเลือกให้เป็นที่ตั้งของศูนย์ประสานงานด้านการท่องเที่ยวและด้านสิ่งแวดล้อมของอนุภูมิภาค ในขณะที่ความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นอย่างมากระหว่างไทยและกัมพูชาในช่วงปี 2555 จนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากการเจรจาเพื่อแลกเปลี่ยนสิทธิจราจรระหว่างกันสำเร็จ ด้วยดีและมีการเปิดเดินรถระหว่างกัน ณ ด่านอรัญประเทศ-ปอยเปต ในวันที่ 14 มิถุนายน 2555 เป็นแนวโน้มที่ดีต่อการพัฒนาร่วมกันในอนุภูมิภาคต่อไป

5. การที่ไทยมีบทบาทสำคัญและสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาความแตกต่างทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาค โดยเฉพาะระหว่างไทยและประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ในปี 2552 มูลค่ารายได้ต่อหัว ระหว่างไทยและสหภาพเมียนมาร์แตกต่างกันประมาณ 6 เท่า และการที่ประเทศในภูมิภาคตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องร่วมกันพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงร่วมแก้ไขและป้องกันประเด็นท้าทายต่างๆ เช่น การค้ามนุษย์ การก่อการร้าย ยาเสพติด โรคระบาด การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภัยพิบัติ

ธรรมชาติ เปิดโอกาสให้ไทยซึ่งมีความก้าวหน้ามากกว่าประเทศอื่นสามารถพัฒนาบทบาทการเป็นผู้นำในเวทีอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง โดยไทยได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศเพื่อนบ้านผ่านนโยบายต่างประเทศแบบนโยบายปฏิสัมพันธ์ในเชิงรุกในแบบก้าวไปข้างหน้า และการดำเนินงานความร่วมมือทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจและสังคม โดยในปี 2004 มูลค่าความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาของไทยที่ให้ความช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้าน มีจำนวนรวม 202 ล้านเหรียญ สรอ. (8,064 ล้านบาท) คิดเป็นร้อยละ 0.19 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ซึ่งมากกว่าหลายประเทศในองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา เช่น ประเทศอิตาลีและสหรัฐอเมริกา และอยู่ในระดับเดียวกับประเทศญี่ปุ่น โดยส่วนใหญ่เป็นโครงการประเภทโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาถนนเชื่อมโยงตามแนวพื้นที่พัฒนาระเบียงเศรษฐกิจ และเชื่อมโยงระหว่างเมืองหลัก และการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ เช่น การฝึกอบรมบุคลากร และการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ อาทิ การศึกษา สาธารณสุข เกษตร เป็นต้น □□□

เอกสารอ้างอิง

“แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ASEAN Economic Community: AEC”, เอกสารที่ได้รับการรับรองในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน ครั้งที่ 39 วันที่ 24 สิงหาคม 2555.

“แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรม (ค.ศ. 2009-2015)” กระทรวงการต่างประเทศ กรกฎาคม 2552

“แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน” กระทรวงการต่างประเทศ ตุลาคม 2553

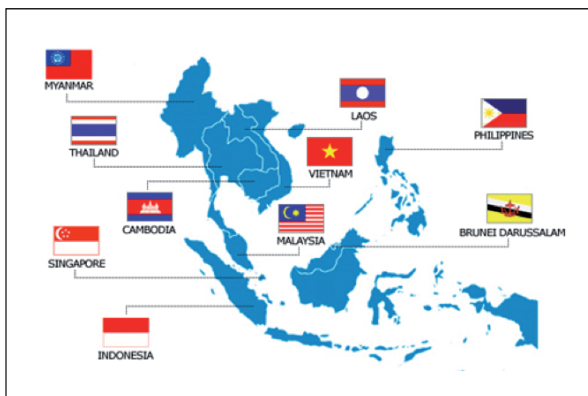
“แผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน” กระทรวงการต่างประเทศ มกราคม 2554

“Brief Overview of Thai ODA 1996-2004”, Thailand Official Development Assistance Report 2007-2008, Thailand International Development Cooperation Agency, Ministry of Foreign Affairs.

“Greater Mekong Subregion, Tourism Sector Assessment, Strategy and Road Map”, Asian Development Bank (ADB), September 2011.

โครงสร้างพื้นฐาน : ปัจจัยเชื่อมโยงเศรษฐกิจอาเซียน

สำนักวิเคราะห์โครงการลงทุนภาครัฐ

ภาพการรวมกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ

การพัฒนาเพื่อเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เป็นแนวทางที่มีความสำคัญเร่งด่วนตามแผนแม่บทว่าด้วยการเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานเป็นปัจจัยสำคัญในการเกื้อหนุนความสำเร็จของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองความมั่นคง และสังคมวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้ประเทศสมาชิกสามารถรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงาน สินค้า บริการ และการลงทุนระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการสร้างฐานการผลิตและตลาดเดียวของอาเซียน อันจะก่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิตและลดช่องว่างการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิก ตลอดจนสนับสนุนให้อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถสูงและเสริมศักยภาพอาเซียนในการเป็นศูนย์กลางการผลิตของโลกในระยะต่อไป

กรอบแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกัน ในอาเซียน (MPAC)

กรอบแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกัน
ในอาเซียนได้กำหนดแนวทางการเชื่อมโยงด้านโครงสร้าง
พื้นฐานไว้ในส่วนของการเชื่อมโยงด้านกายภาพและการ
เชื่อมโยงด้านกฎระเบียบ โดยอาเซียนกำหนดกรอบแนวทาง
ให้มีการพัฒนาเชื่อมโยงระบบโครงข่ายขนส่ง พลังงาน และ
โทรคมนาคมของประเทศสมาชิก ตลอดจนเชื่อมโยงด้าน
กฎระเบียบ พิธีการในการข้ามแดน โดยสามารถสรุปกรอบ
ความร่วมมือ ได้ดังนี้

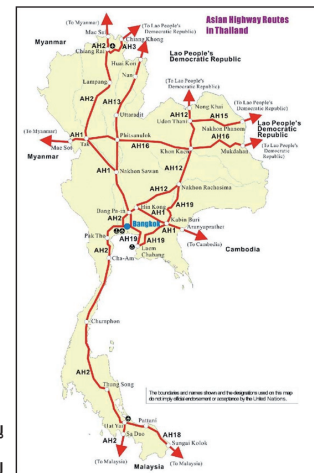

ภาพกรอบแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน

1. การเชื่อมโยงด้านกายภาพ

1.1 การเชื่อมโยงโครงข่ายทางถนน อาเซียน
ได้กำหนดเส้นทางโครงข่ายทางหลวงอาเซียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง
ของทางหลวงสายเอเชีย โดยมีเส้นทางจำนวน 23 เส้นทาง
เป็นระยะทาง 38,400 กิโลเมตร เชื่อมโยงการเดินทางระหว่าง

พื้นที่ศักยภาพสูงของประเทศสมาชิกอาเซียนเข้าด้วยกัน โดยอาเซียนกำหนดเป้าประสงค์การพัฒนาเพื่อมุ่งเน้นการเชื่อมต่อเส้นทางที่ยังไม่สมบูรณ์ให้แล้วเสร็จ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในสหภาพเมียนมาร์ เป็นระยะทาง 227 กิโลเมตรและเชื่อมโยงจุดผ่านแดนทุกจุดให้สามารถเปิดบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนยกระดับมาตรฐานของถนนและติดตั้งเครื่องหมายบนเส้นทางกว่า 5,300 กิโลเมตรในประเทศลาว เมียนมาร์ เวียดนาม ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย

ภาพการเชื่อมโยงโครงข่ายทางถนนตามกรอบอาเซียนในส่วนที่ผ่านประเทศไทย

การพัฒนาของไทยในระยะที่ผ่านมา เส้นทางทางหลวงอาเซียนที่ผ่านประเทศไทย ระยะทาง 6,693 กิโลเมตรในภาพรวมเป็นโครงข่ายที่มีความสมบูรณ์ และสามารถต่อเชื่อมกับโครงข่ายทางหลวงอาเซียนของประเทศเพื่อนบ้านได้ คุณภาพของเส้นทางอยู่ในเกณฑ์ดีเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกัน ปัจจุบันมีด่านชายแดนของไทยที่เชื่อมโยงกับจุดผ่านแดนถาวรตามกรอบอาเซียนแล้ว 13 ด่าน นอกจากนี้ ในระยะที่ผ่านมาประเทศไทยยังมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือพัฒนาโครงข่ายทางถนนเชื่อมโยกับประเทศเพื่อนบ้านภายใต้กรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคอื่นๆ เช่น กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง กรอบความร่วมมือเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย กรอบความร่วมมือแห่งอ่าวเบงกอลเป็นความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาโครงข่ายทางหลวงในประเทศเพื่อนบ้านซึ่งจะทำให้การเชื่อมโยงโครงข่ายทางหลวงเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความร่วมมือในกรอบอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง มีความก้าวหน้าในการพัฒนาเส้นทางช่วงที่ขาดหาย ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ ทั้งในแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ - ใต้ บนเส้นทาง R3A และ R3B และแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก - ตะวันตก รวมถึงเส้นทางถนนเชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ เชื่อมโยงไทย - กัมพูชา - เวียดนาม - เมียนมาร์

การพัฒนาเส้นทางความเชื่อมโยงในแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ของประเทศไทย

- ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความเชื่อมโยงในแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ โดยการเชื่อมโยงระบบโครงสร้างพื้นฐานจากท่าเรือแหลมฉบังสู่โครงการนิคมอุตสาหกรรมและท่าเรือน้ำลึกทวายในสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งตั้งอยู่ในตำแหน่งยุทธศาสตร์เหมาะแก่การเป็นประตูการค้าฝั่งตะวันตกของภูมิภาค และอาจเป็นการสร้าง“เส้นทางลัดการขนส่งใหม่”ของภูมิภาค โดยไม่ต้องผ่านช่องแคบมะละกาซึ่งจะช่วยลดระยะเวลาการขนส่งลงครึ่งหนึ่ง

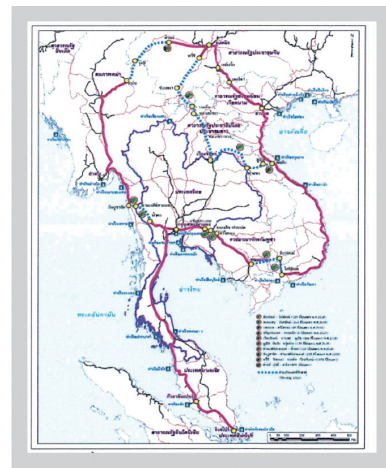
- โดยในระยะที่ผ่านมา ประเทศไทยได้กำหนดแนวทางระยะเร่งด่วนที่มุ่งเน้นการยกระดับจุดผ่านแดนบ้านพุน้ำร้อนให้เป็นจุดผ่านแดนถาวรเพื่อสนับสนุนนักลงทุนไทยไปลงทุนในสหภาพเมียนมาร์ และได้กำหนดแผนการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานในระยะต่อไปอย่างเต็มรูปแบบประกอบด้วย ระบบถนน รถไฟ สายส่งไฟฟ้า ท่อก๊าซธรรมชาติและท่อน้ำมัน เชื่อมโยงไปยังสหภาพเมียนมาร์ และเตรียมการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจบริเวณชายแดน ต่อไป

ภาพการเชื่อมโยงระหว่างท่าเรือแหลมฉบังและท่าเรือทวาย

- ความร่วมมือดังกล่าวจะช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศไทยจากการเชื่อมโยงกับโครงการทวาย ในการรองรับการขยายฐานการผลิตอุตสาหกรรม ไปยังประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมภายในประเทศ และเพิ่มปริมาณสินค้าผ่านท่าเรือแหลมฉบังมากขึ้นซึ่งเป็นโอกาสทางธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น ธุรกิจผู้ให้บริการโลจิสติกส์

1.2 การเชื่อมโยงโครงข่ายทางราง อาเซียนได้มีการกำหนดเส้นทางรถไฟสายสิงคโปร์ - कुนหมิง เป็นเส้นทางขนส่งทางรางในการเชื่อมโยงภูมิภาคอาเซียน ผ่าน 6 ประเทศสมาชิก ได้แก่ สิงคโปร์ - มาเลเซีย - ไทย - ลาว - กัมพูชา - เวียดนาม - จีน (คุนหมิง) และเส้นทางสาขา/เชื่อมต่อระหว่างไทย - เมียนมาร์ และ ไทย - ลาว โดยโครงการรถไฟสายสิงคโปร์ - कुนหมิง ยังมี 6 เส้นทางที่ยังขาดความเชื่อมโยง โดยในอนาคตอาเซียนได้วางแผนในการเชื่อมโยงโครงข่ายทางรถไฟไปจนถึงประเทศอินโดนีเซีย

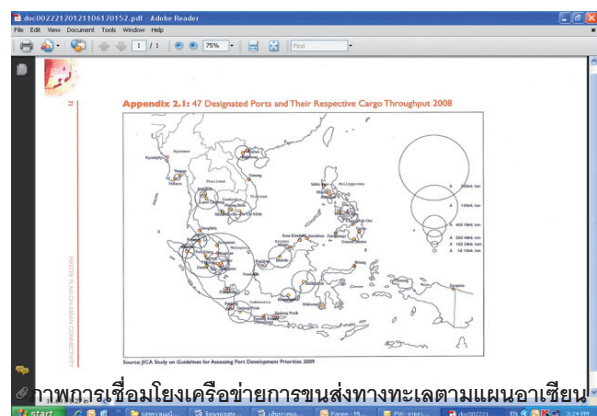

ภาพโครงข่ายรถไฟสายสิงคโปร์-คุนหมิง

การพัฒนาของไทยในระยะที่ผ่านมา โครงข่ายรถไฟสายสิงคโปร์ - कुนหมิง ที่ผ่านประเทศไทยยังมีส่วนที่ขาดความเชื่อมโยง 2 ช่วง ได้แก่

- ช่วงอรัญประเทศ - คลองลึก จ.สระแก้ว เป็นระยะทาง 6 กิโลเมตร โดยในปัจจุบันประเทศไทยอยู่ระหว่างการหารือร่วมกับกัมพูชาเพื่อพัฒนาเส้นทางรถไฟช่วงที่ขาดหายบริเวณอรัญประเทศ - ชายแดนไทย/กัมพูชา
- ช่วงด่านเจดีย์สามองค์ - น้ำตก จ.กาญจนบุรี ระยะทาง 153 กิโลเมตร ปัจจุบันกระทรวงคมนาคมได้บรรจุการพัฒนาเส้นทางรถไฟในส่วนที่ขาดหายไปทั้ง 2 เส้นทางในแผนแม่บทการพัฒนาระบบรางและรถไฟความเร็วสูงของประเทศ ทั้งนี้ โครงข่ายรถไฟไทยในปัจจุบันมีการเชื่อมโยงและให้บริการขนส่งข้ามพรมแดนไปยังประเทศเพื่อนบ้าน 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางสายตะวันออกเฉียงเหนือจากจังหวัดหนองคายข้ามไปยังประเทศลาวถึงสถานีท่านาแล้ง และเส้นทางสายใต้ เติมนรถช่วงแยกจากชุมทางหาดใหญ่ - ปาดังเบซาร์ และสุดปลายทางที่ประเทศสิงคโปร์

1.3 การเชื่อมโยงโครงข่ายการขนส่งทางทะเล อาเซียนได้กำหนดให้ท่าเรือ 47 แห่งเป็นท่าเรือหลักและเชื่อมโยงโครงข่ายการขนส่งทางทะเลของทั้งภูมิภาค อย่างไรก็ตาม เนื่องจากท่าเรือต่างๆ มีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน การพัฒนาท่าเรือในอาเซียนจึงมุ่งเน้นการกำหนดกรอบมาตรฐานการพัฒนาทั้งในด้านการบริหารจัดการการขนถ่ายสินค้า ชีตความสามารถการรองรับการจอดเรือ และระบบพิธีศุลกากร เพื่อรองรับการพัฒนาการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบและการสร้างตลาดการขนส่งทางเรือเดียวในอาเซียนต่อไป

การพัฒนาของไทยในระยะที่ผ่านมา จากกรอบการพัฒนาท่าเรือจำนวน 47 แห่ง มีท่าเรือของไทยจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ท่าเรือกรุงเทพ ท่าเรือแหลมฉบัง และท่าเรือสงขลา โดยประเทศไทยได้วางแผนเตรียมความพร้อมและยกระดับขีดความสามารถของ 3 ท่าเรืออย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะท่าเรือแหลมฉบัง ซึ่งมีปริมาณสินค้าผ่านท่ามากที่สุดและเป็นประตูการค้าหลักของประเทศ ซึ่งมีแผนพัฒนาในอนาคตที่สำคัญเพื่อรองรับการขนส่งสินค้าเชื่อมโยงการขนส่งทางชายฝั่งและการขนส่งทางลำน้ในประเทศ รวมทั้งลดต้นทุนการขนส่งโลจิสติกส์ และสนับสนุนการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ (1) โครงการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบังระยะที่ 3 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับ 10 ล้าน TEU*ปี (2) โครงการพัฒนาศูนย์การขนส่งตู้สินค้าทางรถไฟที่ท่าเรือแหลมฉบัง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขนถ่ายตู้สินค้าภายในท่าเรือ และ (3) โครงการท่าเทียบเรือชายฝั่ง (ท่าเทียบเรือ A) ที่ท่าเรือแหลมฉบัง

* TEU (Twenty Foot Equivalent Unit) เป็นหน่วยนับตู้สินค้า ตู้ขนาด 20 ฟุต เท่ากับ 1 TEU

1.4 การเชื่อมโยงโครงข่ายการขนส่งทางอากาศ อาเซียนกำหนดให้มีการปรับปรุงคุณภาพของท่าอากาศยานในด้านมาตรฐานของเส้นทางวิ่งและคลังสินค้า และบูรณาการระบบการเดินทางและการกระบวนงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนให้ความสำคัญในการสร้างตลาดการบินเดียวในอาเซียนให้เสร็จภายในปี พ.ศ. 2558 โดยการสร้างความตกลงพหุภาคีว่าด้วยการเปิดเสรีการขนส่งทางอากาศ อีกทั้งจัดทำความตกลงว่าด้วยการขนส่งทางอากาศกับประเทศจีน อินเดีย และเกาหลี เพื่อสนับสนุนการขนส่งทางอากาศของภูมิภาค

1.5 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อาเซียนกำหนดให้มีการยกระดับและปรับปรุงขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของแต่ละประเทศสมาชิก ตลอดจนมุ่งเน้นสร้างความเท่าเทียมทางด้านดิจิทัลของประชาชนในแต่ละประเทศสมาชิก โดยได้กำหนดมาตรการการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างแนวอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในอาเซียน และการเสริมสร้างความมั่นคงและความเที่ยงตรงของเครือข่าย การป้องกันข้อมูล และการรักษาความปลอดภัยของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อรองรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การค้า อำนวยความสะดวกในการลงทุน และการทำธุรกรรมข้ามพรมแดน

การพัฒนาของไทยในระยะที่ผ่านมา

จากบริบทการมุ่งเน้นการสร้างตลาดการบินเดียวในภูมิภาคอาเซียน คาดว่าจะส่งผลให้ตลาดการขนส่งทางอากาศภายในอาเซียนเติบโตขึ้น ส่งผลให้ปริมาณผู้โดยสารและสินค้าเพิ่มขึ้น ดังนั้น ไทยได้วางแผนและดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางอากาศ ซึ่งประกอบด้วยโครงการที่สำคัญ ได้แก่ (1) การพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ระยะที่ 2 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการรองรับผู้โดยสารจาก 45 ล้านคนเป็น 60 ล้านคน/ปี (2) การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานระบบบริการการเดินทางอากาศด้วยดาวเทียม เพื่อเพิ่มสมรรถนะในการควบคุมจราจรทางอากาศทั้งในด้านการรองรับปริมาณการจราจรทางอากาศ และยกระดับความปลอดภัยให้กับผู้ใช้บริการ (3) จัดหาเครื่องบินเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มศักยภาพของฝูงบินประจำการของสายการบินแห่งชาติ รวมทั้งจัดตั้งสายการบินไทยสมายล์เพื่อรองรับการขยายตัวของตลาดการบินและความหลากหลายที่เพิ่มมากขึ้น

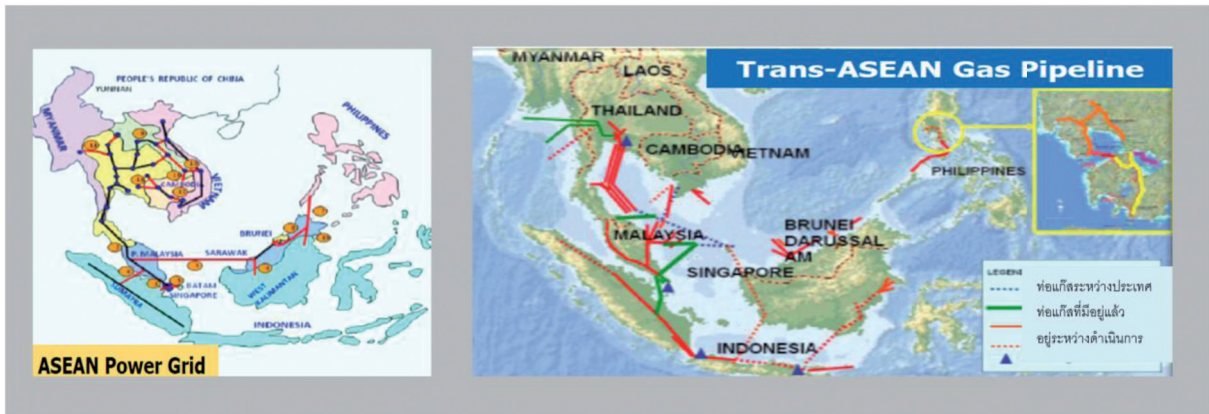
ทั้งนี้ ในปัจจุบันโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทางอากาศของไทยมีความก้าวหน้าทั้งด้านคุณภาพและการให้บริการ โดยถูกจัดอยู่ในประเทศอันดับต้นๆ ของภูมิภาคอาเซียนจากการจัดอันดับคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทางอากาศโดยเวทีการประชุมเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) ในปี 2554 ที่ผ่านมา ไทยได้อันดับที่ 28 จาก 142 ประเทศ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาสถิติการขนส่งทางอากาศในปี พ.ศ. 2554 แล้วพบว่าท่าอากาศยานสุวรรณภูมิมีจำนวนผู้โดยสารใช้บริการมากที่สุดในอาเซียน โดยมีจำนวน 47.9 ล้านคน ซึ่งมากกว่าท่าอากาศยานชางไฮและท่าอากาศยานกัวลาลัมเปอร์ ซึ่งเป็นท่าอากาศยานนานาชาติหลักของประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียที่มีผู้โดยสาร 46.5 ล้านคน และ 37.7 ล้านคนตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางอากาศอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาของไทยในระยะที่ผ่านมา

ประเทศไทยได้จัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของอาเซียน เพื่อใช้ดำเนินการยกระดับปรับปรุงขีดความสามารถทางด้าน ICT ตามกรอบความร่วมมือของอาเซียน โดยมีเป้าหมายที่สำคัญได้แก่ (1) การใช้ ICT เป็นเครื่องมือในการผลักดันให้อาเซียนเติบโตทางเศรษฐกิจ (2) ผลักดันอาเซียนเป็นศูนย์กลางด้าน ICT ของโลกแห่งหนึ่ง (3) ประชากรอาเซียนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (4) สนับสนุนให้ ICT มีส่วนช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มของอาเซียน โดยโครงการที่สำคัญ เช่น การริเริ่มอำนวยความสะดวกในการแบ่งปันข้อมูลทางธุรกิจในกลุ่มประเทศอาเซียน การสร้างทางเชื่อมโยงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงหรือบรอดแบนด์ การพัฒนากรอบความมั่นคงปลอดภัยบนเครือข่าย และการพัฒนาบุคลากรด้าน ICT เป็นต้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

1.6 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน อาเซียนกำหนดให้มีการพัฒนาโครงข่ายระบบส่งไฟฟ้า อาเซียน ระหว่างประเทศสมาชิก การปรับปรุงกฎหมายและ กรอบการควบคุมการค้าและการเชื่อมโยงไฟฟ้าเพื่อตอบสนอง ต่อความต้องการพลังงานไฟฟ้าและปรับปรุงการเข้าถึง

การบริการด้านพลังงานโดยเพิ่มพูนการค้าพลังงานไฟฟ้าข้าม พรมแดน และกำหนดโครงข่ายท่อส่งก๊าซธรรมชาติอาเซียน เป็นระยะทาง 3,020 กิโลเมตร (ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่แล้ว 2,300 กิโลเมตร) เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งถ่ายพลังงานและ ก๊าซธรรมชาติข้ามพรมแดน โดยวางแผนแล้วเสร็จในปี 2020

ภาพการเชื่อมโยงโครงข่ายไฟฟ้าและท่อก๊าซตามแผนอาเซียน

การพัฒนาของไทยในระยะที่ผ่านมา

ระบบโครงข่ายไฟฟ้า : การดำเนินงานตามกรอบการพัฒนาโครงข่ายระบบขนส่งไฟฟ้าอาเชียนนั้น ปัจจุบันประเทศไทย มีโครงข่ายสายส่งไฟฟ้าเชื่อมโยงไปยังประเทศประเทศเพื่อนบ้านแล้ว และได้มีการรับซื้อพลังงานไฟฟ้าที่ผลิตจากประเทศ เพื่อนบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการผลิตไฟฟ้าจากพลังน้ำ โดยในปัจจุบันมีการรับซื้อไฟฟ้าจากประเทศเพื่อนบ้านซึ่งส่วนใหญ่เป็น การผลิตไฟฟ้าจากพลังน้ำ ประมาณร้อยละ 6.95 ของกำลังผลิตติดตั้งทั้งหมด (ณ เดือนกรกฎาคม 2555) ปริมาณรับซื้อประมาณ 2,185 เมกะวัตต์ เช่น เชื้อเพลิงหินปูน เชื้อเพลิงห้วยเหาะ เชื้อเพลิงน้ำเหิน 2 เชื้อเพลิงน้ำจิม 2 และสายส่งเชื่อมโยงไทย - มาเลเซีย เป็นต้น โดยในปัจจุบันมีโครงการที่ลงนามสัญญาซื้อขายไฟฟ้าแล้วและอยู่ระหว่างการก่อสร้างอีกประมาณ 2,900 เมกะวัตต์ รวมทั้งยังมี โครงการที่ลงนามแล้วอีกประมาณ 1,000 เมกะวัตต์ และโครงการในอนาคตที่มีศักยภาพ เช่น เชื้อเพลิงเชกอง (ลาว) โครงการ สติงนัม (กัมพูชา) ระบบส่งสูงโงโลก - Rantau Panjang (มาเลเซีย) เป็นต้น นอกจากนี้ ในการพัฒนาระยะต่อไปนั้น กระทรวง พลังงานได้เริ่มดำเนินการศึกษาแนวทางจัดตั้งศูนย์ประสานการซื้อขายไฟฟ้าของภูมิภาค ตลอดจนอยู่ระหว่างการจัดทำ ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติงานด้านพลังงานระหว่างประเทศเพื่อการสนับสนุนการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานไปยัง ประเทศเพื่อนบ้านอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ระบบโครงข่ายก๊าซธรรมชาติ : ตามกรอบการพัฒนาโครงข่ายท่อส่งก๊าซธรรมชาติอาเซียน ประเทศไทยได้พัฒนา โครงข่ายท่อในแนวเส้นทางดังกล่าว โดยมีท่อส่งอยู่ในทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งทะเลอันดามันรวมระยะทาง 3,635 กิโลเมตร (ส่วนใหญ่อยู่ใน ฝั่งอ่าวไทย) อีกทั้งยังมีโครงข่ายเชื่อมโยงก๊าซธรรมชาติไปยังประเทศมาเลเซียระยะทาง 363 กิโลเมตร รวมแล้วมีประสิทธิภาพ ในการขนส่งก๊าซปริมาณ 5,400 ล้านลูกบาศก์ฟุต/วัน โดยในอนาคตประเทศไทยมีแผนขยายโครงข่ายก๊าซธรรมชาติเพื่อเชื่อมโยง ในระดับภูมิภาคเพิ่มเติม เป็นระยะทางประมาณ 3,300 กิโลเมตร ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการขนส่งก๊าซรวม กว่าสองเท่าในปัจจุบันหรือประมาณ 8,700 ล้านลูกบาศก์ฟุต/วัน ซึ่งจะทำให้สามารถรองรับการใช้พลังงานของประเทศ ที่คาดว่าจะ เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความร่วมมือระดับภูมิภาคในอนาคต

2. การสร้างความเชื่อมโยงด้านกฎระเบียบ อาเซียนได้ กำหนดกรอบการสร้างความเชื่อมโยงอาเซียน โดยได้กำหนด การสร้างความเชื่อมโยงด้านกฎระเบียบในภูมิภาคอาเซียน เพื่อสนับสนุนให้มีการขนส่งสินค้าและบริการมากขึ้น โดยมุ่งเน้น การลดค่าใช้จ่ายการขนย้ายสินค้าและอำนวยความสะดวก

ทางการค้า ตลอดจนลดอุปสรรคและข้อจำกัดทางกฎระเบียบ ความแตกต่างด้านมาตรฐานของแต่ละประเทศ เช่น ขนาด และน้ำหนักรถ และขั้นตอนการตรวจสอบทางศุลกากร เป็นต้น เพื่อทำให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและ สังคมจากการเชื่อมโยงทางโครงสร้างพื้นฐานและความ

เชื่อมต่อทางเศรษฐกิจและการลงทุนที่สูงขึ้น โดยกำหนดกรอบความตกลงอาเซียน 3 กรณี ได้แก่ การอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดน การอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าข้ามแดน การขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ และเร่งดำเนินการให้ประเทศสมาชิกให้สัตยาบันความตกลงเพื่อเริ่มดำเนินการในระดับภูมิภาค ตลอดจนเร่งใช้ประโยชน์จากข้อตกลงระดับอนุภูมิภาค เช่น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ที่ได้มีการลงนามความตกลงขนส่งข้ามพรมแดนในการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าและผู้โดยสาร และมีประเทศสมาชิกอาเซียนหลายชาติได้เข้าร่วมจัดทำความตกลงทวิภาคีเพื่อเพิ่มการเคลื่อนย้ายรถโดยสารข้ามแดนมากขึ้น

3. ข้อจำกัดในการพัฒนาและประเด็นความท้าทายในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในระยะต่อไป ในระยะที่ผ่านมาประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการริเริ่มและผลักดันการสร้างความร่วมมือในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนและมีความก้าวหน้าในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านตามกรอบความร่วมมืออาเซียน ทั้งในด้านโครงข่ายการขนส่งคมนาคม โครงข่ายพลังงาน และเทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรคมนาคม อย่างไรก็ตาม ไทยยังคงต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่องและยังคงต้องให้ความสำคัญในประเด็นท้าทายต่างๆ ได้แก่

3.1 การปรับปรุงข้อจำกัดในการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานกับประเทศสมาชิก โดยในปัจจุบันประเทศสมาชิกอาเซียนมีข้อกำหนดกฎระเบียบมาตรฐานที่แตกต่างกัน เช่น กฎระเบียบในการขนส่งข้ามพรมแดน การขั้บรกดด้านชาย/ขวา อีกทั้งความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาระหว่างประเทศ ตลอดจนความล่าช้าในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศสมาชิกอื่นๆ ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก และส่งผลกระทบต่อ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

3.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ และเชื่อมโยงเข้าสู่พื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อรองรับการขยายห่วงโซ่อุปทานในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการของประเทศ ตลอดจนสนับสนุนการสร้างขีดความสามารถได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบทั้งในด้านการผลิตการค้าให้แก่ผู้ประกอบการไทยทั้งในมิติการแข่งขันด้านต้นทุนและเวลา

รวมทั้งเพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาคความท้าทายและความรุนแรงในการแข่งขันที่มากขึ้น

3.3 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สอดคล้องกับการเติบโตอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ การใช้พลังงานการขนส่งที่มีประสิทธิภาพ และการสนับสนุนให้เกิดการใช้พลังงานสะอาด เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดกฎระเบียบใหม่จากประเทศคู่ค้าของไทยที่เริ่มให้ความสำคัญกับประเด็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การปล่อยก๊าซเรือนกระจก การควบคุมมาตรฐานการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน

บทสรุป

ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบจากศักยภาพทางกายภาพในด้านตำแหน่งที่ตั้งซึ่งอยู่ใจกลางของภูมิภาคและมีอาณาเขตพรมแดนติดกับหลายประเทศสมาชิก ดังนั้น จึงทำให้ไทยมีโอกาสที่ดีในการสร้างความเชื่อมโยงในด้านโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางระบบคมนาคมขนส่ง พลังงาน และสื่อสารไปยังประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งจะช่วยส่งเสริม สร้างโอกาสในการขยายห่วงโซ่อุปทานและฐานการผลิตของประเทศไทยไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีพื้นที่เหมาะสมในการขยายอุตสาหกรรมต้นน้ำ มีความสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถสนับสนุนภาคการผลิตของไทย และในบางประเทศมีข้อได้เปรียบด้านค่าจ้างแรงงานเมื่อเทียบกับประเทศไทย

ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ทั้งด้านการขนส่ง พลังงาน และโทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้สามารถเชื่อมโยงไปสู่ประตูเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศเพื่อนบ้าน และยกระดับประสิทธิภาพของโครงสร้างพื้นฐานของไทยเพื่อสนับสนุนการค้าการลงทุนระหว่างประเทศและรองรับบริบทความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่หลากหลายและท้าทายมากขึ้น ตลอดจนสามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการไทยในการขยายฐานการลงทุนไปยังในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการสร้างความร่วมมือของประชาคมอาเซียนและสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาคต่อไป □□□

ก้าวต่อไป ของภาคเอกชนไทยในภูมิภาค

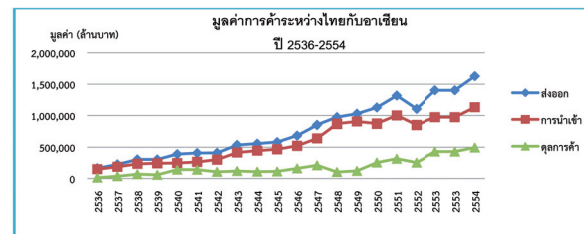
ศศิธร พลัดทดเดช* ศวรรณรัตน์ จิตระเกษมสำราญ**

ก้าวสำคัญของภาคเอกชนไทยสู่ประชาคมอาเซียน

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับอาเซียนในฐานะมิตรประเทศที่มีความใกล้ชิดกับไทยมากที่สุด โดยดำเนินนโยบายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศตาม ASEAN First Policy ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เศรษฐกิจของไทยเกิดการขยายตัวในด้านการค้าและการลงทุนอันเนื่องมาจากการลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด ทั้งด้านมาตรการภาษีและมาตรการที่มีใช้ภาษี และการอำนวยความสะดวกทางการค้า และการลงทุนระหว่างกันของประเทศสมาชิก จากที่กล่าวมานี้ ภาคเอกชนไทยจึงเป็นส่วนสำคัญอย่างมากในการร่วมเดินทางและขับเคลื่อนให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพจากการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนพร้อมกับประเทศสมาชิกอีก 9 ประเทศในปี 2558 ภายใต้เป้าหมายและพันธกรณีแต่ละประเทศต้องปฏิบัติตามและมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานมากที่สุดของประชาคมอาเซียน นั่นคือแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลกระทบของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีต่อภาคเอกชนไทย

มูลค่าการค้าระหว่างไทยกับอาเซียนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเปิดเสรีทางการค้าระหว่างสมาชิกอาเซียนส่งผลให้อาเซียนเป็นตลาดส่งออกอันดับ 1 ของไทยนับตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา โดยในปี 2554 การส่งออกของไทยไปอาเซียนขยายตัวร้อยละ 16.04 เป็นมูลค่า 1,628,803 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 24.28 ของการส่งออกไทยทั้งหมดกับโลก ซึ่งเป็นคู่ค้าที่มีความสำคัญมากที่สุดของไทย นอกจากนี้มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของไทยกับอาเซียนมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยไทยมีฐานเกินดุลการค้ากับอาเซียนมาโดยตลอดนับแต่มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ในปี 2535 เป็นต้นมา

ทั้งนี้ การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 อาจนำมาซึ่งโอกาสและความท้าทายต่อภาคเอกชนในหลากหลายประการ แต่ประเด็นสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม นั่นคือโอกาสของผู้ประกอบการในการขยายช่องทางและสินค้าในการเข้าถึงตลาดอาเซียนซึ่งประกอบไปด้วยประชากรเกือบ

* นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ ** นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

ตลาดส่งออกสินค้าสำคัญของไทย

	มูลค่า : ล้านบาท				อัตราการขยายตัว (%)				สัดส่วน (%)			
	2551	2552	2553	2554	2551	2552	2553	2554	2551	2552	2553	2554
โลก	5,851,371	5,194,597	6,176,302	6,707,990	10.36	-11.22	18.90	8.61	100	100	100	100
อาเซียน (9)	1,319,391	1,106,493	1,403,599	1,628,803	16.85	-16.14	26.85	16.04	22.55	21.30	22.73	24.28
ญี่ปุ่น	661,566	535,880	645,210	719,383	5.84	-19.00	20.40	11.50	11.31	10.32	10.45	10.72
สหรัฐอเมริกา	667,747	567,699	638,820	656,592	-0.26	-14.98	12.53	2.78	11.41	10.93	10.34	9.79
สหภาพยุโรป (27)	769,774	618,759	690,082	727,881	2.92	-19.62	11.53	5.48	13.16	11.91	11.17	10.85

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

600 ล้านคน การใช้อาเซียนเป็นฐานในการส่งออกไปยังตลาดอาเซียน+3 และ อาเซียน+6 รวมทั้งสามารถลดต้นทุนการผลิตจากการนำเข้าวัตถุดิบและสินค้าชั้นกลางที่ใช้ในการผลิตได้ในราคาต่ำลง และเพิ่มทางเลือกให้ผู้ผลิตสามารถนำเข้าได้จากหลายแหล่งมากขึ้น อีกทั้งผู้ประกอบการไทยสามารถเข้าไปจัดตั้งกิจการ ให้บริการ ตลอดจนทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนได้สะดวกมากขึ้น โดยสาขาที่ไทยมีความพร้อมและมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง เช่น สาขาผลิตภัณฑ์อาหาร ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการก็ต้องเตรียมพร้อมรองรับต่อสภาพการแข่งขันและคู่แข่งในตลาดที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันเป็นรองในหลายด้าน และการเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมือของไทยไปยังประเทศที่ให้ค่าตอบแทนสูงกว่า รวมถึงประเด็นประสิทธิภาพของแรงงานไทยที่ต้องการการปรับปรุงทักษะในด้านอาชีพและภาษา

การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของภาคการท่องเที่ยวไทย

การท่องเที่ยวของไทยเป็นภาคการผลิตในสาขาบริการที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจ เพราะนอกจากจะสร้างรายได้เข้าประเทศในปริมาณที่สูงแล้ว ยังเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดธุรกิจเกี่ยวเนื่องอีกมากมาย โดยการท่องเที่ยวไทยได้รับการยอมรับระดับสากลทั้งในมิติของทรัพยากรมนุษย์ ธรรมชาติ และวัฒนธรรม ความคุ้มค่าด้านราคา และความดึงดูดใจให้เดินทางมาท่องเที่ยว การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนจึงยิ่งช่วยส่งเสริมและผลักดันให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์จากการเข้ามาของนักท่องเที่ยวอาเซียนที่สะดวกรวดเร็วมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวจากประเทศสมาชิกที่เข้ามาในประเทศไทย มีสัดส่วนสูงขึ้นจากร้อยละ 28.05 ในปี 2552 เป็นร้อยละ 28.45 และ 28.96 ในปี 2553 และ 2554 ตามลำดับ โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.25 จากปี 2552 และร้อยละ 21.96 จากปี 2553

จำนวนนักท่องเที่ยวอาเซียนในประเทศไทย

ประเทศ	2554*		2553		2552		อัตราการเปลี่ยนแปลง	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	54/53	53/52
บรูไน	7,364	0.04	7,073	0.04	8,353	0.06	4.11	-15.32
กัมพูชา	252,705	1.32	146,274	0.92	96,586	0.68	72.76	51.44
อินโดนีเซีย	369,530	1.93	286,072	1.80	227,205	1.61	29.17	25.91
ลาว	887,677	4.65	715,345	4.49	655,034	4.63	24.09	9.21
มาเลเซีย	2,470,686	12.94	2,058,956	12.92	1,757,813	12.42	20.00	17.13
เมียนมาร์	111,612	0.58	90,179	0.57	79,279	0.56	23.77	13.75
ฟิลิปปินส์	271,903	1.42	246,430	1.55	217,705	1.54	10.34	13.19
สิงคโปร์	670,148	3.51	603,538	3.79	563,575	3.98	11.04	7.09
เวียดนาม	488,315	2.56	380,368	2.39	363,029	2.57	28.38	4.78
อาเซียน	5,529,940	28.96	4,534,235	28.45	3,968,579	28.05	21.96	14.25

หมายเหตุ * ประมาณการ

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

นอกจากนี้ ประโยชน์จากการดำเนินงานตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะทำให้สามารถดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศให้เข้ามาในภาคบริการของไทยได้มากขึ้น ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ภาคบริการมีอัตราการเติบโตสูงขึ้น โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว อีกทั้งธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องก็จะได้รับประโยชน์จากการเติบโตของภาคท่องเที่ยวเช่นกัน อาทิ กลุ่มธุรกิจโรงแรมและภัตตาคาร บริการขนส่งและโลจิสติกส์ กลุ่มบริการทางการแพทย์และสุขภาพ ซึ่งล้วนแต่เป็นธุรกิจที่ผู้ประกอบการไทยมีศักยภาพในการแข่งขันทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม อาจเกิดกรณีนี้กลทุนต่างชาติจากประเทศนอกอาเซียนที่มีประสบการณ์ด้านการดำเนินธุรกิจการเงินสูงและแข็งแกร่งกว่า อาศัยสิทธิในกลทุนสัญชาติอาเซียนเข้ามาลงทุนในไทย ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการไทยเสียเปรียบในด้านการแข่งขันและต้องออกจากตลาดไปในที่สุด โดยเฉพาะในด้านเงินทุนและเทคโนโลยี และประเด็นสำคัญคือการขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น อาจทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวที่มากขึ้นเช่นกัน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจเกี่ยวเนื่องทั้งหมดในอนาคต

ดังนั้น การผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการบริการและการท่องเที่ยวของภูมิภาค จึงเป็นเรื่องที่ควรพิจารณาอย่างรอบด้านและได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้การท่องเที่ยวและผู้ประกอบการไทยเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก การให้ความสำคัญกับการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว และการเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการทั้งในด้านการบริหารจัดการและทักษะด้านภาษาที่จะเป็นปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จในการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจอื่นๆ ภายใต้บริบทอาเซียนและโลกได้

ภาคเอกชนเป็นกำลังสำคัญในการเตรียมความพร้อมของไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ปัจจุบันภาคเอกชนมีความตื่นตัวและมีส่วนร่วมในการผลักดันการดำเนินการและเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2555 ได้มีการ

จัดประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน 5 สถาบัน ได้แก่ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสภาธุรกิจตลาดทุนไทย โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง) เป็นประธาน เพื่อหารือและรับฟังข้อคิดเห็นการเตรียมความพร้อมของภาคเอกชนและแนวทางการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งได้มีการชี้แจงปัญหาอุปสรรคของภาคเอกชนในประเทศต่างๆ ทั้งในด้านอุปสรรคจากภายในประเทศ เช่น กฎหมาย โครงสร้างพื้นฐาน บุคลากร เป็นต้น รวมถึงปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการไทย รวมทั้งยังได้เสนอแนะแนวทางการเตรียมความพร้อมของไทยในบทบาทของภาครัฐที่จะเป็นส่วนสนับสนุนภาคเอกชนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างมีศักยภาพ ทั้งในด้านการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาประสิทธิภาพของภาครัฐ รวมถึงการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ

ทั้งนี้ ภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของไทยใน 5 ประเด็น ดังนี้ (1) การเสริมสร้างความสัมพันธ์และการสร้างความไว้วางใจเพื่อประโยชน์ทางด้านเครือข่ายการผลิตของประเทศไทย (2) การเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันสินค้าไทยทั้งระบบ (3) การปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ ให้เอื้อต่อการประกอบธุรกิจและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชนไทย (4) การส่งเสริมและอำนวยความสะดวกด้านการลงทุนของผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศ (ประเทศเพื่อนบ้านและอาเซียน) และ (5) การพัฒนาตลาดทุนไทย ซึ่งข้อเสนอแนะในเชิงยุทธศาสตร์ของภาคเอกชนดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะได้นำไปใช้ประกอบการจัดทำแผนแม่บทเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของไทยต่อไป

การเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของภาคเอกชน

กรณี บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) หรือ SCG

SCG เป็นองค์กรที่ประชาชนไทยรู้จักในเรื่องของการดำเนินธุรกิจด้านผลิตภัณฑ์ก่อสร้างและผลิตภัณฑ์อื่นที่มีความหลากหลายและครบวงจร โดยในปี พ.ศ. 2558 SCG มุ่งมั่นที่จะเป็นผู้นำการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนในอาเซียน

ซึ่งมุ่งเน้นพัฒนาองค์กรด้วยกลยุทธ์หลัก 2 ประการ ได้แก่ การขยายการลงทุนไปยังประเทศในอาเซียน และการพัฒนาสินค้าและบริการที่มีมูลค่าเพิ่มสูง พร้อมทั้งคำนึงถึงการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและสังคมที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับการขับเคลื่อนความร่วมมือระหว่างประเทศอาเซียนในการเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน

SCG เชื่อมั่นว่า ความร่วมมือของกลุ่มประเทศอาเซียนในด้านเศรษฐกิจ จะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน จึงมุ่งมั่นขยายธุรกิจไปยังอาเซียนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเทศอินโดนีเซีย เวียดนาม และฟิลิปปินส์ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการค้าและการลงทุน เพื่อพร้อมรับมือกับการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในอนาคต โดยเข้าซื้อหุ้นในบริษัทผู้ผลิตกระเบื้องเซรามิก และบริษัทผู้จัดจำหน่ายวัสดุก่อสร้างรายใหญ่ในประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นการลงทุนต่อยอดธุรกิจเซรามิกที่มีฐานการผลิตเดิมอยู่แล้วในประเทศอินโดนีเซีย และเป็นการต่อยอดห่วงโซ่อุปทานให้กับผลิตภัณฑ์ก่อสร้างของ SCG อีกด้วย นอกจากนี้ ยังได้ขยายการลงทุนในประเทศเวียดนาม และขยายฐานการผลิตปูนซีเมนต์ รวมทั้งจัดตั้งบริษัท SCG Marketing Philippines เพื่อพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าวัสดุก่อสร้างในประเทศฟิลิปปินส์ต่อไป

แนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไปเพื่อมุ่งสู่ผู้นำการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนในอาเซียน SCG ได้ให้ความสำคัญกับการรักษาความเป็นผู้นำในด้านคุณภาพ การลงทุนวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างสินค้าและบริการที่มีมูลค่าเพิ่ม การเสริมสร้างความแข็งแกร่งในตลาดปัจจุบันและขยายสู่ตลาดใหม่ โดยเฉพาะประเทศในอาเซียนที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความต้องการผลิตภัณฑ์ในระดับสูง รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรเพื่อมุ่งสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมตามวิสัยทัศน์ที่วางไว้

กรณี เครือข่ายโรงพยาบาลกรุงเทพ หรือ BGH

บริษัทกรุงเทพดุสิตเวชการ จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทแม่ของโรงพยาบาลกรุงเทพ เจ้าของแบรนด์โรงพยาบาล 6 แห่ง คือ กลุ่มโรงพยาบาลกรุงเทพ กลุ่มโรงพยาบาลสมิติเวช โรงพยาบาลบีเอ็นเอช กลุ่มโรงพยาบาลรอยัลในประเทศกัมพูชา กลุ่มโรงพยาบาลพญาไท และกลุ่มโรงพยาบาลเปาโล รวมโรงพยาบาลเครือข่ายในกลุ่ม BGH 28 แห่ง 4,987 เตียง ถือเป็นกลุ่มธุรกิจโรงพยาบาลที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 ของเอเชีย รองจากกลุ่มบริษัท

ไอเอชเอสแอลท์แคร์ของประเทศมาเลเซีย

กลุ่มโรงพยาบาลกรุงเทพได้เสริมความแข็งแกร่งให้กับธุรกิจเพื่อรองรับการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นจากการเป็นประชาคมอาเซียน โดยการขยายจำนวนสาขาให้ครอบคลุมทั่วประเทศมากที่สุด เพื่อไม่ให้ถูกกลุ่มทุนจากต่างประเทศเข้ามาซื้อกิจการได้ง่าย ทั้งนี้การรวมกลุ่มโรงพยาบาลทั่วประเทศช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยใช้บริการร่วมกันเพื่อประหยัดต้นทุน นอกจากนี้ยังได้ลงทุนเปิดโรงพยาบาล Victoria Hospital ที่เมืองย่างกุ้ง เมียนมาร์ โดยนำเข้าอุปกรณ์การแพทย์จากประเทศไทย □□□

เอกสารอ้างอิง

“ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ASEAN Economic Community: AEC”, กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, จาก www.dtn.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=6775&Itemid=792&lang=th, 11 กันยายน 2555.

“เจาะแผนเครือโรงพยาบาลกรุงเทพ รุก AEC” จาก www.bangkokbiznews.com/home/video/?id=467681&top=1§ion=3

“รู้จักเอสซีจี” จาก Website www.siamcement.com/th/01corporate_profile/06_message_from_director.html, 10 กันยายน 2555.

“สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย”, กระทรวงพาณิชย์, จาก www.ops3.moc.go.th/, 10 กันยายน 2555.

“สถิตินักท่องเที่ยว”, กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, จาก www.tourism.go.th, 10 กันยายน 2555.

การค้าชายแดน: โอกาสของไทยเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

นางสาวพจนพร กริชติทายาวุธ* นางสาวพรภัทร อธิวิวัฒน์** นางสาววนิดา สุภาพร***

ความสำคัญของการค้าชายแดนของไทย

การค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นส่วนสำคัญของการค้าระหว่างประเทศและมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของไทยตลอดช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยในปี 2554 สัดส่วนการส่งออกสินค้าระหว่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) สูงถึงร้อยละ 62.4 เพิ่มขึ้นจากปี 2545 ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 51.9 และในปี 2554 สัดส่วนการส่งออกสินค้าผ่านการค้าชายแดนต่อการส่งออกสินค้าระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านสูงถึงร้อยละ 93.0 โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2545 ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 76.9 ทั้งนี้ การส่งออกสินค้าผ่านการค้าชายแดนมีอัตราการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วเฉลี่ยประมาณร้อยละ 16.9 ต่อปี เมื่อผนวกกับโอกาสจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว การค้าชายแดนของไทยจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น

ลักษณะและปริมาณการค้าชายแดนของไทย

ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 – 2554 มูลค่าการค้าชายแดนกับมาเลเซียมีมูลค่าสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65 ของมูลค่าการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งหมด รองลงมาเป็นเมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา โดยกัมพูชาเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ไทยมีมูลค่าการค้าชายแดนน้อยสุด ทั้งนี้ ไทยได้เปรียบดุลการค้าชายแดนกับทุกประเทศยกเว้นเมียนมาร์ เนื่องจากมีการนำเข้าก๊าซธรรมชาติซึ่งมีมูลค่าสูง การค้าชายแดนจำแนกตามรายประเทศ ดังนี้

1. ไทย-มาเลเซีย มาเลเซียเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีมูลค่าการค้าชายแดนกับไทยสูงที่สุด (มูลค่ารวม 560,655 ล้านบาทในปี 2554) ไทยเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้าชายแดนมาโดยตลอด โดยปี 2554 ไทยได้เปรียบดุลการค้า 198,073 ล้านบาท 10 ปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 25.9 ต่อปี การค้าชายแดนไทย-มาเลเซียที่มีมูลค่าสูงสุด เป็นการค้าผ่านด่านศุลกากรสะเตา จ.สงขลา (มูลค่ารวม 307,221 ล้านบาทในปี 2554) สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย ได้แก่ ยางพารา คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์ยาง ขณะที่สินค้านำเข้าหลัก ได้แก่ ส่วนประกอบคอมพิวเตอร์ สื่อบันทึกข้อมูลภาพ เสียง เทปแม่เหล็ก จานแม่เหล็กสำหรับคอมพิวเตอร์ ด้านชายแดนที่มีมูลค่าการค้ารองลงมา คือ ด่านศุลกากรปาดังเบซาร์

2. ไทย-เมียนมาร์ เมียนมาร์เป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีการค้าชายแดนกับไทยสูงเป็นอันดับสองรองจากมาเลเซีย (มูลค่ารวม 161,389 ล้านบาทในปี 2554) โดยไทยเป็นฝ่ายเสียเปรียบดุลการค้าชายแดนมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม มูลค่าการค้ามีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากสถานการณ์ทางการเมืองของเมียนมาร์เริ่มคลี่คลาย ทั้งนี้ มูลค่าการค้าชายแดนไทย-เมียนมาร์ ผ่านด่านศุลกากรสังขละบุรี จ.กาญจนบุรี มีมูลค่าสูงสุดจากการนำเข้าก๊าซธรรมชาติ รองลงมา คือ ด่านศุลกากรแม่สอด จ.ตาก ซึ่งมีการค้าชายแดนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วภายหลังเมียนมาร์เปิดด่านเมียวดีในเดือนธันวาคม 2554 และกลายเป็นด่านที่ไทยมี

* ** *** นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่

มูลค่าการส่งออกสู่เมียนมาร์สูงสุด สินค้าที่ไทยส่งออกไปยังเมียนมาร์ที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมันดีเซล น้ำมันเบนซิน และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ขณะที่สินค้านำเข้าสำคัญ ได้แก่ ก๊าซธรรมชาติ สัตว์น้ำ และผลิตภัณฑ์ไม้อื่นๆ

3. ไทย-สปป.ลาว การค้าชายแดนไทย-ลาว มีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (มูลค่ารวม 113,744 ล้านบาทในปี 2554) และไทยเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้ามาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรัฐบาลลาวสนับสนุนการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 3 (นครพนม-คำม่วน) โรงไฟฟ้า ตลอดจนการเพิ่มผลผลิตของเหมืองทองแดง¹ ส่งผลให้มีการค้ากับไทยเพิ่มมากขึ้น และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต โดยด้านการค้าชายแดนกับสปป.ลาว ที่มีมูลค่าสูงสุด คือ ด้านศุลกากรหนองคาย ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และด้านที่มีความสำคัญรองลงมา คือ ด้านศุลกากรมุกดาหาร ซึ่งมีมูลค่าหลักจากการนำเข้าทองแดงและผลิตภัณฑ์ โดยสินค้าส่งออกหลักของไทย ได้แก่ น้ำมันดีเซล รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบรถยนต์ รวมถึงเครื่องจักรที่ใช้ในการก่อสร้าง สำหรับสินค้านำเข้าหลัก ได้แก่ ทองแดงและผลิตภัณฑ์ เสื้อผ้าสำเร็จรูปผักและของปรุงแต่งจากผัก ไม้แปรรูป ผลไม้และของปรุงแต่งจากผลไม้

4. ไทย-กัมพูชา มูลค่าการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดภายหลังความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ดีขึ้น (มูลค่ารวม 70,165 ล้านบาทในปี 2554) ตลอดจนการที่รัฐบาลกัมพูชาสนับสนุนการลงทุนอุตสาหกรรมและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เป็นโอกาสให้มีการนำเข้าเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องจากไทยจำนวนมาก² ด้านการค้าชายแดนกับกัมพูชาที่มีมูลค่าสูงสุด คือ ด้านศุลกากรอรัญประเทศ จ.สระแก้ว ซึ่งมีมูลค่าการค้าสูงสุดทั้งการส่งออกและนำเข้า ทั้งยังมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง อันตรรองลงมา คือ ด้านศุลกากรคลองใหญ่ จ.ตราด ซึ่งมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในปี 2554 สินค้าหลักที่ไทยส่งออกไปยังกัมพูชา ได้แก่ น้ำตาลทราย

เครื่องสำอาง เครื่องหอม และสบู่ รวมทั้งยางยานพาหนะ ส่วนสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ผักและของปรุงแต่งจากผัก เหล็ก อะลูมิเนียมและผลิตภัณฑ์

ความพร้อมของเศรษฐกิจชายแดนต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

1. ความพร้อมระดับนโยบาย ปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญกับการดำเนินการตามยุทธศาสตร์เพื่อก้าวสู่การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 โดยมีนโยบายเร่งรัดจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ที่มีศักยภาพ ซึ่งให้ความสำคัญต่อจังหวัดชายแดนเพื่อส่งเสริมการค้า การตลาด การลงทุน การจ้างงาน และการใช้วัตถุดิบจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเป็นการใช้ประโยชน์จากความเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอาเซียน และมีเป้าหมายในการลดปัญหาอุปสรรคทางการค้าและอำนวยความสะดวกด้านการค้าในภูมิภาคและพื้นที่ชายแดน

นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค โดยเฉพาะการพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน การพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดน การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ สอดคล้องกับกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศอาเซียน เช่น กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย เป็นต้น

2. ความพร้อมด้านการคมนาคมขนส่ง ปัจจุบันกระทรวงคมนาคมอยู่ระหว่างการจัดทำแผนยุทธศาสตร์โลจิสติกส์ เพื่อรองรับและให้สอดคล้องกับแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน และความตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ซึ่งจะครอบคลุมการพัฒนาเครือข่ายโลจิสติกส์บริเวณประตูการค้าชายแดน และโครงข่ายถนนเชื่อมโยงพื้นที่ชายแดนโดยเฉพาะ

¹ การเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 3 เมื่อวันที่ 11 พ.ย. 2554 ช่วยเพิ่มช่องทางการค้า การคมนาคมขนส่ง และการท่องเที่ยวระหว่างกัน กอปรกับมีการร่วมทุนระหว่างเอกชนไทยและรัฐบาล สปป. ลาว ในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหงสา แขวงไชยบุรี จึงมีการนำเข้าเครื่องยนต์ เครื่องจักรที่ใช้ในการก่อสร้าง เชื้อเพลิง และเหล็กจากไทย ในขณะที่ สปป.ลาว มีการขยายการผลิตของโรงงานถลุงทองแดง ในเมืองวีละบูลี แขวงสะหวันนะเขต เมื่อเดือน พ.ย. 2554

² รัฐบาลกัมพูชาสนับสนุนนโยบายส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูง ซึ่งทำให้มีการนำเข้าเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องจำนวนมากจากไทย เพิ่มเติมจากเดิมที่เคยส่งสินค้าประเภทเครื่องอุปโภคบริโภคเป็นหลัก

การก่อสร้างถนนสาย R2 ผ่านชายแดนแม่สอด จังหวัดตาก ถึงชายแดนมุกดาหาร ที่ผ่านมาระบบคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงกับพื้นที่ชายแดนที่มีความคึกคักมากที่สุด คือ ระบบถนน เช่น โครงการเส้นทางหลวงหมายเลข R1 (กรุงเทพฯ-สระแก้ว-ปอยเปต-พนมเปญ-โฮจิมินห์) โครงการขั้วถนนสายอาเซียน โครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองที่เชื่อมโยงพื้นที่ชายแดน เป็นต้น

สำหรับการขนส่งในระบบราง ปัจจุบันมีเส้นทางรถไฟระบบรางเดียว เชื่อมต่อบริเวณชายแดน 4 แห่ง ได้แก่ สถานีหนองคายเชื่อมต่อกับ สปป.ลาว สถานีรัฐประศาสน์เชื่อมต่อกับกัมพูชา สถานีป่าตองเชื่อมต่อกับมาเลเซีย ขณะที่ระบบการขนส่งทางน้ำเชื่อมโยงระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ปัจจุบันมีท่าเรือแม่น้ำ เช่น ท่าเรือเชียงของ ท่าเรือเชียงแสน และท่าเรือทางทะเล ณ ท่าเรือระนอง ท่าเรือภูเก็ต และท่าเรือน้ำลึกสงขลา

อย่างไรก็ดี ระบบถนนบริเวณจุดผ่านแดนหลายแห่งจำเป็นต้องพัฒนาให้เพียงพอต่อการรองรับปริมาณการขนส่งในปัจจุบัน เช่น ด้านชายแดนสะเดา จังหวัดสงขลา ซึ่งมีปัญหาการจราจรแออัด ด้านศุลกากรแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งมีพื้นที่คับแคบและสะพานข้ามแดนมีขนาดเล็กทำให้รถบรรทุกขนาดใหญ่ไม่สามารถข้ามได้ นอกจากนี้ การคมนาคมในระบบรางและระบบขนส่งทางน้ำซึ่งเหมาะกับการขนส่งสินค้าในปริมาณมากควรได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เช่น การขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงการขนส่งหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน (เช่น การเชื่อมโยงระหว่างทางถนน ราง เรือ) ควรพัฒนาให้ครอบคลุมพื้นที่ชายแดนอย่างทั่วถึง ข้อจำกัดทางกายภาพของพื้นที่ซึ่งควรมีการแก้ไข เช่น ท่าเรือระนอง ซึ่งมีร่องน้ำลึกเพียง 7-15 เมตรและมีภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับสูงชันทำให้ไม่สะดวกในการขนส่งผู้สินค้า³ อีกทั้งยังขาดระบบรางเชื่อมโยงท่าเรือดังกล่าว เป็นต้น

3. ความพร้อมของการอำนวยความสะดวกบริเวณจุดผ่านแดน ปัจจุบันมีการพัฒนาระเบียงพิธีการศุลกากรตามแนวทางการบูรณาการความร่วมมือต่างๆ ให้มีความสะดวกมากขึ้นกว่าเดิมแล้วเสร็จ เช่น การตรวจปล่อยในบริเวณเดียวกันโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งช่วยลดขั้นตอนเอกสาร

และค่าใช้จ่าย โดยมีแผนที่จะพัฒนาบริเวณด่านสำคัญ เช่น ด้านชายแดนสะเดา จ.สงขลา ด้านชายแดนบ้านพุน้ำร้อน จ.กาญจนบุรี และด้านชายแดนมุกดาหาร เป็นต้น ทั้งนี้ การพัฒนาการผ่านแดนยังมีอุปสรรคหลายประการ เช่น ระดับการพัฒนาประเทศที่ต่างกัน การจัดตั้งพื้นที่ควบคุมร่วมตามข้อตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ยังไม่สามารถปฏิบัติได้จริงเนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านยังขาดความพร้อมในด้านเทคโนโลยี ระเบียบปฏิบัติที่แตกต่างกัน เช่น เวลาเปิดปิดด่าน ระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการยอมรับเอกสารร่วมกัน เป็นต้น

4. ศักยภาพของผู้ประกอบการท้องถิ่น ในส่วนการค้าและบริการ ผู้ประกอบการในเขตพื้นที่ชายแดนส่วนใหญ่ยังเป็นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (เช่น การค้าปลีก-ค้าส่ง ธุรกิจให้บริการโลจิสติกส์รายย่อย) ส่วนภาคการผลิตเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นโดยอาศัยแรงงานต่างด้าวจำนวนมาก (เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม) และการให้บริการการท่องเที่ยวบริเวณชายแดนโดยทั่วไปยังไม่ได้มาตรฐานสากล ซึ่งผู้ประกอบการท้องถิ่นจะต้องปรับตัวให้มีความพร้อม มิเช่นนั้นกลุ่มธุรกิจต่างชาติอาจจะเข้ามาทำประโยชน์ในพื้นที่ชายแดนได้ ตัวอย่างเช่น กลุ่มธุรกิจจากจีนมีความสนใจจะเข้ามาลงทุนทำอุตสาหกรรมเหมืองแร่ พลังงานทดแทน เกษตร และการท่องเที่ยว ที่ชายแดนแม่สอด จังหวัดตาก⁴ เป็นต้น

ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจจะนำมาซึ่งการเปิดเสรีทางการค้า บริการการเงิน การลงทุน และแรงงานฝีมือ ระหว่างประเทศสมาชิก มีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งของเศรษฐกิจในภูมิภาค และเพิ่มอำนาจการต่อรองในเวทีการค้าโลก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ชายแดน ได้ทั้งในรูปแบบของโอกาสและอุปสรรค ดังนี้

³ สศช. (2549). “รายงานการศึกษาฐานโครงการพัฒนาพื้นที่ลานวางตู้สินค้า (Container Yard) และการพัฒนาท่าเรือระนอง”

⁴ สยามธุรกิจ (ออนไลน์) 26 พฤษภาคม 2555. “จีนปลุกแรงงานภาคเหนือขนส่งสินค้าลงพรมแดนแม่สอด/ท่าเกษตร-พลังงาน-ท่องเที่ยว” เข้าถึงได้จาก http://www.siamturakij.com/home/news/display_news.php?news_id=413360175

1. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ/การค้าชายแดน

1.1 ผลกระทบต่อภาคการผลิต สำหรับพื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม การปรับลดและยกเลิกภาษีศุลกากรข้ามพรมแดนจะช่วยลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากสามารถนำเข้า-ส่งออกระหว่างประเทศในอาเซียนได้โดยไม่ต้องเสียภาษี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเข้าวัตถุดิบและสินค้าขั้นกลางที่ใช้ในการผลิต อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มทางเลือกในการจัดหาวัตถุดิบและสินค้าจากประเทศที่มีทรัพยากรสมบูรณ์ เช่น เมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา โดยภาคการผลิตที่ได้ประโยชน์ ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร อัญมณีและเครื่องประดับหนังและผลิตภัณฑ์หนัง

ทั้งนี้ การเปิดเสรีการลงทุนอาจส่งผลให้เกิดการย้ายฐานการผลิตสู่ประเทศเพื่อนบ้านที่มีแรงงานจำนวนมากและต้นทุนการผลิตโดยรวมต่ำกว่า ซึ่งกิจการที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบมากที่สุดคือธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งคาดว่าจะมีการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้านเพื่อลดต้นทุนค่าจ้างแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมสิ่งทอ การเกษตรและการแปรรูปผลผลิต เป็นต้น

1.2 ผลกระทบต่อการค้า การค้าชายแดนมีมูลค่าทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูงและมีแนวโน้มที่จะเติบโตอย่างต่อเนื่อง⁵ โดยนอกเหนือจากการค้าระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดนแล้ว ยังมีการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศในภูมิภาคโดยใช้เส้นทางผ่านไทยมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนมีปริมาณสูงขึ้นด้วย พื้นที่ชายแดนที่มีมูลค่าการค้าสูงและได้รับการสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมีแนวโน้มที่จะดึงดูดนักลงทุนเข้ามาลงทุนในด้านการค้าและบริการมากยิ่งขึ้น ซึ่งการเปิดเสรีการค้าและการรวมกันเป็นตลาดที่ใหญ่ขึ้น ประกอบกับกับการยกเลิกภาษีนำเข้าของอาเซียนจะช่วยเพิ่มโอกาสในการส่งออกสินค้าไทยที่มีความสามารถในการแข่งขัน โดยสินค้าไทยที่มีโอกาสขยายตลาดในอาเซียน ได้แก่ เพอร์นิเจอร์ สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์รถยนต์และชิ้นส่วน เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ยางพาราแท่งและยางแผ่นรมควัน รวมถึงสินค้าอาหาร

พร้อมรับประทาน⁶ ขณะเดียวกันการเปิดเสรีทางการค้าอาจนำมาซึ่งความเสี่ยงในการไหลทะลักของสินค้าที่มีราคาต่ำเข้ามาสู่ประเทศไทยได้มากขึ้นเช่นกัน

1.3 ผลกระทบต่อธุรกิจบริการและบริการโลจิสติกส์ การเปิดเสรีอาเซียนจะช่วยขยายตลาดภาคบริการให้กว้างไกลยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวผ่านแดนตามแนวถนนระเบียงเศรษฐกิจ ธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ธุรกิจด้านโลจิสติกส์ (เช่น ตัวแทนจัดการขนส่งระหว่างประเทศ คลังสินค้า และผู้ให้บริการขนส่ง) ขณะเดียวกันผู้ดำเนินธุรกิจให้บริการจากประเทศเพื่อนบ้านจะมีโอกาสเข้ามาร่วมทุนกับผู้ประกอบการไทย เพื่อดำเนินธุรกิจด้านโลจิสติกส์⁷ ในพื้นที่ชายแดนมากยิ่งขึ้น ประเทศที่มีศักยภาพด้านโลจิสติกส์ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ จะสามารถเข้ามาดำเนินกิจการในประเทศไทยได้ ซึ่งจะเกิดผลทั้งในด้านบวกและลบ เช่น การแข่งขันแย่งชิงตลาดในประเทศไทยได้มากขึ้น ขณะเดียวกันจะเป็นปัจจัยกระตุ้นผู้ประกอบการในพื้นที่ตามแนวชายแดนให้พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงาน คุณภาพการบริหารโซ่อุปทานและการลดต้นทุนด้านการจัดการโลจิสติกส์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

2. ผลกระทบต่อชุมชนชายแดนในด้านสังคม การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนก่อให้เกิดการเปิดเสรีการค้าและบริการ การเคลื่อนย้ายแรงงาน และการลงทุน ทำให้ชุมชนชายแดนเติบโตเป็นเมืองอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมของคนในชุมชนเดิมทั้งในเชิงบวกและลบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สรุปผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ดังนี้

2.1 มาตรฐานความเป็นอยู่ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ การเติบโตของเศรษฐกิจชายแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคการผลิตและบริการ ก่อให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น และลดปัญหาการย้ายถิ่นฐานของประชาชนในท้องถิ่นไปทำงานในพื้นที่อื่น ส่วนการเปิดเสรีการลงทุนอาจทำให้เกิดการย้ายฐานการผลิตสู่ประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจะส่งผลให้มีการโยกย้ายแรงงานต่างด้าวกลับเข้าไปทำงานในประเทศของตน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาแรงงานต่างด้าว

⁵ ประชาชาติธุรกิจ (ออนไลน์) 31 กรกฎาคม 2555. “เปิดยุทธศาสตร์ธุรกิจชายแดน เร่งพัฒนาแรงงานรับ AEC” เข้าถึงได้จาก http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1343730024&grpId=&catid=00&subcatid=0000

⁶ บวรวิเคราะหฺ์ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (ออนไลน์) มิถุนายน 2555. “Intra-ASEAN Trade : แรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจ...ที่ไม่ควรมองข้าม” เข้าถึงได้จาก <http://www.ksmcare.com/Article/82/27699/Intra-ASEAN-Trade-1>

⁷ แผนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับระบบโลจิสติกส์อุตสาหกรรมเพื่อรองรับการเปิดเสรี AEC 2558. สำนักโลจิสติกส์ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรม เข้าถึงได้จาก http://www.tradelogistics.go.th/download/file/2-_23-Mar%2012%20%20AEC%2558.pdf

หลบหนีเข้าเมืองและลดความแออัดของชุมชนแรงงานต่างด้าวในบริเวณชายแดนอีกด้วย นอกจากนั้นจะช่วยให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ตามมา เช่น ไฟฟ้า ประปา และเพิ่มโอกาสการเข้าถึงสาธารณูปการ เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน ให้กับชุมชนในพื้นที่ชายแดนมากยิ่งขึ้น

2.2 ข้อพิพาทกับประเทศเพื่อนบ้าน การเปิดเสรีการค้าคาดว่าจะช่วยลดปัญหาความไม่สงบบริเวณชายแดนในบางพื้นที่ เนื่องจากมีข้อตกลงที่ส่งเสริมการปักปันเขตแดนให้ชัดเจน นอกจากนั้นผลประโยชน์ที่เกิดจากการค้าชายแดนจะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจจะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ดังกล่าว

2.3 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การขยายตัวของเขตชุมชนเมืองและการขยายพื้นที่อุตสาหกรรมบริเวณชายแดนอาจก่อให้เกิดการบุกรุกเข้าสู่เขตพื้นที่ป่าไม้เพื่อนำพื้นที่มาใช้ในการเชิงเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น โดยหากขาดการกำกับดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมและเขตชุมชนเมืองที่ดีพอ อาจก่อให้เกิดปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

2.4 ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต การเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมเมืองและอุตสาหกรรม ส่งผลให้ชุมชนบริเวณชายแดนต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำรงชีวิต จึงมีความเป็นไปได้ที่ค่านิยมทางวัตถุและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจอาจเข้ามาแทนที่คุณค่าของประเพณีและวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยวิถีชีวิตและการเลี้ยงชีพที่เปลี่ยนไปอาจทำให้เกิดปัญหาท้องถิ่นสูญหาย ชุมชนลดการพึ่งพาอาศัยกันและขาดความเอื้อเฟื้อ ปัญหาการแย่งใช้ทรัพยากรระหว่างคนในท้องถิ่นเดิมและผู้เข้ามาอยู่ใหม่จะมีมากขึ้น หรือแม้กระทั่งอาจเพิ่มปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด และการค้าบริการผิดกฎหมายของกลุ่มมิจฉาชีพ และผู้ก่อการร้ายข้ามแดนที่อาจแอบแฝงผ่านเข้าออกพื้นที่ชายแดนได้สะดวกยิ่งขึ้น

บทสรุป

การขยายตัวของการค้าชายแดนซึ่งจะเกิดขึ้นจากการเป็นประชาคมอาเซียนจะก่อให้เกิดทั้งโอกาสและภัยคุกคามต่อประเทศไทย ดังนั้น ประเทศไทยควรต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น

โดยใช้ศักยภาพที่มีและบูรณาการการวางแผนเพื่อให้สามารถปรับตัวเพื่อใช้ประโยชน์จากโอกาสและลดผลกระทบจากภาวะคุกคามที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงจะสามารถสร้างประโยชน์จากการค้าชายแดนภายใต้สถานการณ์ใหม่ที่จะเกิดขึ้นอย่างเหมาะสม □□□

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. รายงานการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านปี 2544-2553. พฤษภาคม 2554.

----- รายงานการศึกษาฐานโครงการพัฒนาพื้นที่ลานวางตู้สินค้า (Container Yard) และการพัฒนาท่าเรือระนอง. 2549

กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. รายงานสถิติการค้าชายแดนไทย. เข้าถึงได้จาก http://bordertrade.dft.go.th/dft/Report/4.7.2.Detail.asp?Country_Code=KH. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2555.

กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง. คู่มือระบบพิธีการศุลกากรส่งออกทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Export). เข้าถึงได้จาก http://www.tafathai.org/uploaded/Manual_e-Export.pdf. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2555.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. Intra-ASEAN Trade : แรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่ไม่ควรมองข้าม. มิถุนายน 2555. เข้าถึงได้จาก <http://www.ksmecare.com/Article/82/27699/Intra-ASEAN-Trade-1>. สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2555.

สำนักโลจิสติกส์ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรม. แผนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับระบบโลจิสติกส์อุตสาหกรรมเพื่อรองรับการเปิดเสรี AEC 2558. เข้าถึงได้จาก http://www.tradelogistics.go.th/download/file/2-_23-Mar%2012_%20_%20AEC%202558-edit2_sine_.pdf. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2555.

อาฟตา :

ประโยชน์และความท้าทายเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

นิสวันต์ พิษณุดำรง*

ปัจจุบัน ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มในระดับภูมิภาคเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านเศรษฐกิจสำหรับกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เขตการค้าเสรีอาเซียน นับเป็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญและปรากฏผลเป็นรูปธรรมเมื่อประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ความร่วมมือดังกล่าวจะนำมาซึ่งประโยชน์และความท้าทายสำหรับประเทศสมาชิก รวมทั้งประเทศไทยในหลายแง่มุม

อาฟตาคืออะไร

เขตการค้าเสรีอาเซียนหรืออาฟตาเป็นความร่วมมือของประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภูมิภาค อาเซียนจัดตั้งอาฟตาขึ้นในปี 2535 โดยประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ¹ ได้ลงนามในความตกลงแม่บทว่าด้วยการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน และความตกลงว่าด้วยอัตราภาษีสินค้าพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน เพื่อส่งเสริมการค้าขายสินค้าระหว่างประเทศสมาชิกให้มีปริมาณมากขึ้น ต่อจากนั้นอาเซียนได้จัดทำความตกลงด้านเศรษฐกิจที่สำคัญอีกหลายฉบับ และเมื่อเวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ได้เข้าร่วมสมาชิกอาเซียน ปัจจุบัน อาฟตาก็มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 10 ประเทศ

ความท้าทายของอาฟตาในช่วงเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

เมื่อประเทศสมาชิกอาเซียนจะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 อาฟตาได้เห็นชอบที่จะจัดทำความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน เพื่อนำหลักการอื่นที่ใช้อยู่ในสากลมาปรับใช้ และปรับปรุงเนื้อหาความตกลงว่าด้วยอัตราภาษีสินค้าพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียนให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับความตกลงทางการค้าภายใน

อาเซียนและระหว่างอาเซียนกับคู่เจรจาอื่นๆ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงสิทธิและพันธกรณีที่มีอยู่เดิม และได้ตั้งเป้าหมายในการลดภาษีสินค้าทุกรายการระหว่างประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ให้เหลือร้อยละ 0 รวมทั้งกำจัดการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีต่างๆ อาทิ การจำกัดโควตานำเข้าระหว่างกัน หรือการออกใบอนุญาตนำเข้าสินค้า ให้หมดไปภายในปี 2558 ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ดำเนินการลดภาษีระหว่างกันตั้งแต่ปี 2536 เรื่อยมาจนปัจจุบัน ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศที่มีระดับของการพัฒนาประเทศสูงกว่าสมาชิกที่เหลือ เป็นผู้ดำเนินการลดภาษีก่อนด้วยการเลิกเก็บภาษีสินค้าจำนวนร้อยละ 60 ของรายการสินค้าทั้งหมดในปี 2546 และเพิ่มเป็นร้อยละ 80 ของรายการสินค้าทั้งหมดในปี 2550 และได้เลิกเก็บภาษีจากสินค้าทั้งหมดทุกรายการตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2553 เป็นต้นไป ยกเว้นสินค้าอ่อนไหว และสินค้าอ่อนไหวสูง² ส่วนประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ 4 ประเทศที่เหลือ ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม ได้รับการอนุโลมให้ลดภาษีอย่างค่อยเป็นค่อยไป ด้วยการลดภาษีรายการสินค้าทั้งหมดให้ไม่สูงกว่าร้อยละ 5 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2553 เป็นต้นไป และจะต้องเลิกเก็บภาษีในปี 2558 เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เว้นแต่สินค้าบางรายการจำนวนไม่เกินร้อยละ 7 ของบัญชีลดภาษี ที่จะได้รับการยืดหยุ่นให้เลิกเก็บภาษีในปี 2561

* นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา

¹ ประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ ประกอบด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และบรูไนดารุสซาลาม

2. สินค้าเกษตรบางรายการอาจได้รับผลกระทบ
สินค้าเกษตรบางรายการที่มีคู่แข่งภายในอาเซียนสูง อาทิ ข้าว น้ำมันปาล์ม ถั่วเหลือง อาจได้รับผลกระทบจากการงดเว้นการเก็บภาษีและการยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี อาทิ การยกเลิกมาตรการโควตาภาษีสำหรับสินค้าเกษตร ดังนั้น ภาครัฐจึงได้กำหนดแนวทางหรือมาตรการเพื่อป้องกันผลกระทบดังกล่าว อาทิ กองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ และหากการเปิดเสรีดังกล่าวก่อให้เกิดการนำเข้าสินค้ารายการหนึ่งรายการใดมากจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการภายในประเทศ จะสามารถใช้พระราชบัญญัติมาตรการปกป้องจากการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น พ.ศ.2550 ในการปกป้องผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการในประเทศ ด้วยการระงับการนำเข้าชั่วคราวโดยขึ้นภาษีหรือกำหนดปริมาณนำเข้าได้

3. การเป็นศูนย์กลางในการรวมกลุ่มของภูมิภาคเอเชียตะวันออก จากแนวโน้มที่ประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออก สนใจจะจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับอาเซียนมากขึ้น ทำให้อาเซียนจะต้องเตรียมพร้อมสำหรับการเป็นศูนย์กลางการเจรจาในกลุ่มในภูมิภาคนี้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนจำเป็นต้องสร้างการรวมกลุ่มที่ชัดเจน เข้มแข็ง เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันมากกว่าในปัจจุบัน รวมทั้งควรมีการกำหนดนโยบายร่วมกันในระดับภูมิภาค

ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยควรเตรียมรับผลกระทบที่เกิดจากอาฟตา เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนี้

1. การปรับตัวของผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน อาฟตาทำให้ผู้ประกอบการไทยต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของตนเอง อาทิ การหาเครือข่ายการผลิต หรือพันธมิตรทางธุรกิจ ในภูมิภาคเพื่อหาตลาดใหม่ การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากผู้ประกอบการที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิต การมองหาช่องทางลงทุนไปยังประเทศอื่นๆ ในอาเซียน ซึ่งจะเริ่มเปิดตลาดและสาขาการลงทุนต่างๆ มากขึ้น การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากร เพื่อให้มองกระแสการเปิดเสรีจากวิกฤตเป็นโอกาสและสามารถปรับตัวได้ทันตามเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการติดตามข่าวสารการเปลี่ยนแปลงต่างๆ อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะธุรกิจที่ยังขาดความพร้อม ควรต้องเร่งปรับตัวและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันโดยเร็ว

2. การปรับปรุงการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม ควรปรับปรุงการผลิตสินค้าเกษตรโดยมุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ด้วยการปรับปรุงพันธุ์พืช การพัฒนาระบบชลประทาน การใช้เทคโนโลยีในการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยว รวมทั้งการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ สำหรับสินค้าอุตสาหกรรม ควรเน้นการแข่งขันในด้านคุณภาพมากกว่าราคา ด้วยการใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

3. การใช้ประโยชน์จากจุดเด่นของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน ประเทศไทยควรใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของแต่ละประเทศสมาชิกมาสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของไทย อาทิ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม มีจุดแข็งในเรื่องการมีทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นต่อการผลิตอยู่มาก เช่น น้ำมัน ป่าไม้ เหมืองแร่ และแรงงาน เป็นต้น อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ มีจุดแข็งในเรื่องการเป็นฐานการผลิต สิงคโปร์ และมาเลเซีย มีจุดแข็งในเรื่องเทคโนโลยีและนวัตกรรม

บทสรุป

เป้าหมายของอาฟตาในการลดภาษีเป็นร้อยละ 0 รวมทั้งยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีทั้งหมดระหว่างประเทศสมาชิก จะบรรลุเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบในหลายด้าน ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรเตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากโอกาสที่มี และวางแนวทางในการรับมือกับความท้าทายที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือเหล่านี้ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้อย่างมั่นคงต่อไป □□□

เอกสารอ้างอิง

สมาคมอาเซียน-ประเทศไทย . **จดหมายข่าวสมาคมอาเซียน-ประเทศไทย**. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม 2553. บทวิเคราะห์โอกาสและผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมไทยจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) : โอกาสและผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมไทย** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก . www.med.cmu.ac.th/library/asean-web/.../Thai_Industry_and_AEC.pdf. สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2555.

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและ AFTA (ออนไลน์) . เข้าถึงได้จาก www.thanut-swu.com/index.php/my-lecture/81-aec-afta. สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2555.

ย้อนรอยสหภาพยุโรป: กรณีศึกษาสำหรับการพัฒนาประชาคมอาเซียน

วิชานัน นิวัตจินดา* และรัตติยา แก้ววารี**

เปรียบเทียบประชาคมอาเซียนกับประชาคมยุโรป

1. รูปแบบการรวมกลุ่มและกลไกการบริหาร

ระดับขั้นของการรวมกลุ่มสามารถจำแนกได้ทั้งหมด 7 ระดับขั้น ประกอบด้วย 1) เขตการค้าเสรี 2) สหภาพศุลกากร 3) ตลาดร่วม 4) สหภาพทางเศรษฐกิจหรือสหภาพทางการเงิน 5) สหภาพทางเศรษฐกิจและการเงิน 6) สหภาพทางเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง และ 7) การรวมกลุ่มขั้นสมบูรณ์

ประชาคมยุโรป ใช้เวลา 4 ทศวรรษ (44 ปี) ในการพัฒนาความร่วมมือจากประชาคมถ่านหินและเหล็กยุโรปในขั้นแรกไปสู่การเป็นสหภาพทางเศรษฐกิจและการเงินในขั้นที่ห้า ในขณะที่ ประชาคมอาเซียน ใช้เวลาเกือบ 5 ทศวรรษ (48 ปี) ในการพัฒนาจากการเป็นเขตการค้าเสรี ในขั้นแรกไปสู่การเป็นตลาดร่วม ซึ่งเป็นการพัฒนาในขั้นที่สามของการรวมกลุ่ม

กลไกการบริหารพบว่าประชาคมยุโรปมีความชัดเจนและมีโครงสร้างที่สามารถกำหนดนโยบายแทนประเทศสมาชิกได้ในลักษณะที่เรียกว่า “เหนือชาติ” อาทิ คณะกรรมการสหภาพยุโรป รัฐสภายุโรป สภาที่ปรึกษาแห่งสหภาพยุโรป ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป และสภาผู้ตรวจการแห่งสหภาพยุโรป ในขณะที่การบริหารของประชาคมอาเซียนยังต้องอาศัยการประชุมเพื่อลงมติให้ความเห็นชอบเป็นคราวๆ ไป โดยสำนักเลขาธิการอาเซียนมีบทบาทเป็นเพียงฝ่ายเลขานุการ ทำให้รูปแบบการบริหารของประชาคมยุโรปมีความคล่องตัวและสามารถบริหารนโยบายของกลุ่มภายใต้กรอบอำนาจและข้อตกลงที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่ารูปแบบและโครงสร้างของประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะกลไกการเจรจาของผู้แทนประชาคมยุโรปกับประเทศนอกกลุ่มที่มีผลผูกพันสมาชิกและสามารถสร้างความเชื่อมั่นจากประเทศคู่ค้าได้มาก

2. เงื่อนไขการเป็นสมาชิก

ประชาคมยุโรปมีเงื่อนไขการเป็นสมาชิกใน 3 ด้าน คือ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และกฎหมายร่วม ในขณะที่การเข้าร่วมกลุ่มยุโรป เพื่อใช้สกุลเงินยูโรร่วมกันต้องมีเงื่อนไขเพิ่มเติมที่เข้มงวดในด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอีก 4 ด้าน ประกอบด้วย เสถียรภาพด้านราคา เสถียรภาพด้านการคลัง เสถียรภาพด้านอัตราแลกเปลี่ยน และเสถียรภาพด้านอัตราดอกเบี้ย ดังนี้

2.1 เสถียรภาพด้านราคา ต้องมีอัตราเงินเฟ้อไม่เกินอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยของ 3 ประเทศในกลุ่ม EU ที่มีอัตราเงินเฟ้อต่ำที่สุด บวกด้วย 1.5

2.2 เสถียรภาพด้านการคลัง ต้องมีระดับการขาดดุลงบประมาณและหนี้สาธารณะไม่เกินร้อยละ 3 และร้อยละ 60 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ตามลำดับ

2.3 เสถียรภาพด้านอัตราแลกเปลี่ยน ต้องเข้าร่วมกลไกอัตราแลกเปลี่ยนของยุโรปอย่างน้อย 2 ปีติดต่อกัน โดยไม่มีการลดค่าเงิน

2.4 เสถียรภาพด้านอัตราดอกเบี้ย อัตราดอกเบี้ยระยะยาวต้องไม่สูงเกินกว่าอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยของ 3 ประเทศที่มีอัตราเงินเฟ้อต่ำที่สุด บวกด้วย 2.0

อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขของประชาคมยุโรปที่ผ่านมาสำหรับหลายประเทศยังขาดความเคร่งครัด โดยมีการประนีประนอมกันค่อนข้างสูงและเป้าหมายมุ่งที่จะสร้างความแข็งแกร่งและพลังอำนาจต่อรองของกลุ่มจากจำนวนประเทศสมาชิกและขนาดของเศรษฐกิจรวมในระยะเวลาอันรวดเร็ว มากกว่าการคัดเลือกสมาชิกจากระดับความพร้อมแบบค่อยเป็นค่อยไป

* นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ ** นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค

ในขณะที่ประชาคมอาเซียน ไม่มีเงื่อนไขการเป็นสมาชิกที่ชัดเจน โดยจะเห็นว่าประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียนมีความแตกต่างทั้งในด้านระบอบการเมืองการปกครอง รูปแบบเศรษฐกิจ และกฎหมายที่ใช้บังคับร่วมกัน ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่สำคัญของประชาคมอาเซียนในการพัฒนาความร่วมมือไปสู่ระดับที่ต้องมีกลไกความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจที่ซับซ้อนในระดับสูงในอนาคต

3. ขนาดและความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ
ประชาคมอาเซียนประกอบไปด้วยสมาชิกจำนวน 10 ประเทศ น้อยกว่าประชาคมยุโรปเกือบ 3 เท่า แต่มีขนาดประชากรรวมกันมากกว่าประชาคมยุโรปเกือบ 100 ล้านคน ในขณะที่มีขนาด GDP น้อยกว่าประชาคมยุโรปเกือบ 10 เท่า¹ โดยสามารถจำแนกขนาดของเศรษฐกิจตามขนาดของ GDP ได้แตกต่างกัน ดังนี้

ประชาคมยุโรป สามารถแบ่งขนาดของเศรษฐกิจได้เป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย **กลุ่มที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่** (เยอรมัน สหราชอาณาจักร อิตาลี และสเปน) และ**กลุ่มที่มีเศรษฐกิจขนาดรอง** (ประเทศที่เหลืออีก 23 ประเทศ)

ประชาคมอาเซียน สามารถแบ่งขนาดของเศรษฐกิจได้เป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย **กลุ่มที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่** (อินโดนีเซีย) **กลุ่มที่มีเศรษฐกิจขนาดกลาง** (ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม) และ**กลุ่มที่มีเศรษฐกิจขนาดเล็ก** (ลาว กัมพูชา บรูไน และเมียนมาร์)

ลักษณะดังกล่าวทำให้เศรษฐกิจของทั้งประชาคมอาเซียนและประชาคมยุโรป มีลักษณะที่กระจุกตัว โดยประชาคมอาเซียนมีระดับของการกระจุกตัวมากกว่าเกือบเท่าตัว² อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาสัดส่วนขนาดทางเศรษฐกิจของประเทศที่มีขนาดใหญ่ที่สุดเทียบกับประเทศที่มีขนาดเล็กที่สุดของแต่ละกลุ่ม พบว่า ประชาคมอาเซียนมีค่าสัดส่วนดังกล่าวเพียง 107 (หมายความว่าประเทศที่มีขนาดทางเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในกลุ่มมีขนาดใหญ่มากกว่าประเทศที่เล็กที่สุด 107 เท่า) ในขณะที่ประชาคมยุโรปมีค่าสัดส่วนดังกล่าวถึง 433 (หมายความว่าประเทศที่มีขนาดทางเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในกลุ่มมีขนาดใหญ่มากกว่าประเทศที่เล็กที่สุดถึง 433 เท่า)

4. ความเท่าเทียมทางรายได้ ประชาคมยุโรปมีลักษณะการกระจายรายได้ของประชากรโดยรวมดีกว่าประชาคมอาเซียน โดยค่าสัมประสิทธิ์จีนิ³ ของประชาคมยุโรปมีค่าเฉลี่ย 0.305 (สูงสุด 0.360 และต่ำสุด 0.247) ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของประชาคมอาเซียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า (เฉลี่ยเท่ากับ 0.415 สูงสุด 0.536 และต่ำสุด 0.340) สะท้อนว่า ระดับการกระจายรายได้หรือความเท่าเทียมกันทางรายได้ของประชากรของประชาคมอาเซียนด้อยกว่าประชาคมยุโรป และมีช่องว่างการกระจายรายได้รายประเทศที่ห่างกันมากกว่าประชาคมยุโรป

5. ความร่วมมือด้านความมั่นคง ประชาคมยุโรปมีการรวมนโยบายด้านความมั่นคงเป็นนโยบายร่วม และมีกองกำลังร่วม ตามสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ เพื่อปกป้องความมั่นคงของกลุ่ม ในขณะที่นโยบายด้านความมั่นคงของประชาคมอาเซียนยังมีความเป็นอิสระ และไม่มีการกองกำลังร่วม อีกทั้งความร่วมมือด้านความมั่นคงในระดับทวิภาคีของประชาคมอาเซียนยังมีลักษณะที่เป็นความร่วมมือแบบหลวมๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อรักษาความมั่นคงของแต่ละประเทศมากกว่าความมั่นคงของประชาคมโดยรวม อีกทั้งยังมีลักษณะของการระแวงมากกว่าการร่วมมืออย่างจริงจัง เนื่องจากมีการปกครองในระบอบที่ต่างกัน และยังมีประเด็นความขัดแย้งกันในหลายประเทศ โดยเฉพาะกรณีข้อพิพาทด้านอาณาเขต

6. ความร่วมมือด้านการเงินและการคลัง ประชาคมยุโรปมีความร่วมมือการเงินผ่านการกำหนดนโยบายทางการเงินของธนาคารกลางยุโรป รวมทั้งมีการใช้เงินตราสกุลยูโรร่วมกันใน 17 ประเทศที่เป็นสมาชิก ในขณะที่ประชาคมอาเซียนยังห่างไกลจากการใช้นโยบายการเงินและสกุลเงินเดียวกัน

นโยบายการคลังทั้งประชาคมยุโรปและประชาคมอาเซียนยังไม่มีมีการใช้นโยบายการคลังร่วม และยังไม่มีการกลไกโครงสร้างการบริหารในลักษณะที่เป็นการให้สิทธิเหนือชาติ อย่างไรก็ตาม ประชาคมยุโรปมีข้อกำหนดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินนโยบายการคลังของประเทศสมาชิกภายใต้กรอบวินัยทางการคลังที่ประเทศสมาชิกพึง

¹ ประชาคมยุโรปมีขนาด GDP ในปี 2554 รวมกันเท่ากับ 17.58 ล้านล้านเหรียญ สรอ. เทียบกับประชาคมอาเซียนที่มีขนาดเพียง 1.85 ล้านล้านเหรียญ สรอ.

² พิจารณาจาก Hirschmann-Herfindahl index (HHI) เป็นดัชนีที่ใช้วัดการกระจายและกระจุกตัวเชิงเปรียบเทียบ มีค่าระหว่าง 0-10000 โดยค่าของดัชนีที่มาก (โดยปกติมีค่ามากกว่า 1000) แสดงถึงการกระจุกตัวของขนาดเศรษฐกิจ (ในที่นี้ใช้ GDP สำหรับบอกขนาดเศรษฐกิจ) ในขณะที่ค่าของดัชนีที่น้อยแสดงถึงการกระจายตัว โดยกลุ่ม EU และ ASEAN มีค่า HHI เท่ากับ 1,271.1 และ 2,249.2 ตามลำดับ สะท้อนว่ากลุ่ม EU มีระดับการกระจุกตัวของ GDP รายประเทศน้อยกว่ากลุ่ม ASEAN

³ สัมประสิทธิ์จีนิ (Gini-coefficient) เป็นดัชนีชี้วัดระดับการกระจายรายได้ของประชากรในประเทศ มีค่าระหว่าง 0-1 โดยค่าสัมประสิทธิ์ที่สูงแสดงถึงระดับการกระจายรายได้ที่แย่กว่าค่าสัมประสิทธิ์ที่ต่ำกว่า

รักษา⁴ เช่น การกำหนดสัดส่วนหนี้สาธารณะต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และการขาดดุลงบประมาณ เป็นต้น

7. ความแตกต่างด้านภาษาและวัฒนธรรม
ประชาคมยุโรปมีข้อได้เปรียบจากรากฐานของภาษาและวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกัน แม้มีความหลากหลายของภาษาที่มากกว่า ในขณะที่ประชาคมอาเซียนมีความหลากหลายของภาษาและวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัวซึ่งยังเป็นข้อจำกัดในการสื่อสารระหว่างประชากรของประเทศสมาชิก ซึ่งเป็นประเด็นการพัฒนาที่สำคัญของประชาคมอาเซียนที่ต้องสามารถทำให้ประชากรมีความสามารถในการสื่อสารระหว่างกันได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

ประสบการณ์การพัฒนาจากประชาคมยุโรป

นับจากจุดเริ่มต้นของประชาคมยุโรปในปี 2510 จนกระทั่งเป็นตลาดรวมในปี 2536 และตลาดการเงินเดียวในทางปฏิบัติในปี 2002 จะเห็นได้ว่าการพัฒนาความร่วมมือมาเป็นลำดับอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วภายใต้โครงสร้างและกลไกที่ชัดเจน โดยเฉพาะการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่ประสบความสำเร็จอย่างชัดเจนส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของประชาคมยุโรปในภาพรวม อาทิ มูลค่าการค้าภายในกลุ่ม⁵ เพิ่มขึ้นกว่า 3 เท่าตัว (จากเพียง 8 แสนล้านยูโรในปี 1993 เป็น 2.8 ล้านล้านยูโรในปี 2553) ในขณะที่มูลค่าการค้ากับประเทศนอกกลุ่มเพิ่มขึ้น 3 เท่า (จากเพียง 5 แสนล้านยูโรในปี 1993 เป็น 1.5 ล้านล้านยูโรในปี 2553) จำนวนผู้ประกอบการเพิ่มขึ้นถึงกว่า 2 เท่าตัว (จากเพียง 12 ล้านรายในปี 1993 เป็น 21 ล้านรายในปี 2553) การลงทุนโดยตรงภายในกลุ่มเพิ่มขึ้นกว่า 12 เท่า (จากเพียง 6.4 หมื่นล้านยูโรในปี 2535 เป็น 7.3 แสนล้านยูโร ในปี 2550) ก่อนที่จะลดลงเหลือ 2.6 แสนล้านยูโรในปี 2553 เนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจยุโรป นอกจากนั้น การใช้สกุลเงินยูโรร่วมกันของ 17 ประเทศยังช่วยลดต้นทุนทางการเงินของกลุ่มคิดเป็นมูลค่าร้อยละ 0.3-1.0⁶ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของกลุ่มยุโรป

อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือของประชาคมยุโรปที่มีความผูกพันและเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจในระดับสูงอย่างรวดเร็วบนพื้นฐานเศรษฐกิจที่หลากหลายและชาตินิยมและ

ธรรมาภิบาลภาครัฐ เป็นที่มาของวิกฤตเศรษฐกิจยุโรป (2550-ปัจจุบัน) ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อสถานะทางเศรษฐกิจของประชาคมยุโรปอย่างสูง โดยมูลค่าทางเศรษฐกิจลดลงจากปี 2550 ถึงเกือบ 7 แสนล้านยูโร การว่างงานเพิ่มขึ้นเกือบ 5 ล้านคน การขาดดุลงบประมาณเพิ่มขึ้นกว่า 6 เท่า (จากเพียงร้อยละ 0.9 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 6.6 และ 4.5 ในปี 2553 และ 2554 ตามลำดับ) มูลค่าการค้าภายในกลุ่มลดลงกว่าร้อยละ 15 การส่งออกไปประเทศนอกกลุ่มลดลงกว่าร้อยละ 12 มูลค่าการลงทุนโดยตรงภายในกลุ่มลดลงกว่า 3 เท่าตัว จาก 7.3 ล้านล้านยูโรในปี 2550 เหลือเพียง 2.0 ล้านล้านยูโรในปี 2553 สำหรับความร่วมมือด้านความมั่นคงของประชาคมยุโรป พบว่า เป็นความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จและสร้างความมั่นคงให้ภูมิภาคเป็นอันดับต้นพื้นฐานของระบอบการปกครองที่คล้ายกัน ซึ่งเป็นตัวอย่างความสำเร็จที่ประชาคมอาเซียนอาจต้องพิจารณานำมาพิจารณาใช้ภายใต้บริบทที่แตกต่างกันอย่างเหมาะสม

อนาคต

ประสบการณ์ของประชาคมยุโรปที่มีจุดเริ่มในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกับประชาคมอาเซียน แต่สามารถพัฒนาไปสู่ความร่วมมือในระดับที่สูงขึ้นได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างการบริหารที่เป็นกลไกสำคัญของความสำเร็จของประชาคมยุโรปที่ประชาคมอาเซียนควรถือเป็นแบบอย่าง อย่างไรก็ตาม การพัฒนาความร่วมมือที่รวดเร็วที่มีความเชื่อมโยงผูกพันทางเศรษฐกิจสูงและมีอิทธิพลของปัจจัยทางการเมืองเป็นสำคัญ ทำให้การดำเนินงานของประชาคมยุโรป โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรับสมาชิกใหม่ และการกำกับดูแลประเทศสมาชิกให้ปฏิบัติตามกรอบข้อตกลงยังขาดความรอบคอบ ชาตินิยม และไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ส่งผลให้เกิดปัญหาเชิงโครงสร้างที่แตกต่างกัน จนนำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจยุโรปในปัจจุบัน ซึ่งเป็นบทเรียนสำคัญที่ประชาคมอาเซียนพึงตระหนัก และใช้ความรอบคอบ โดยเฉพาะการพัฒนาความร่วมมือไปสู่ระดับที่ต้องมีการผูกพันเชื่อมโยงในระบบเศรษฐกิจที่ซับซ้อน ภายใต้พื้นฐานทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน □□□

⁴ ประชาคมยุโรปมีข้อตกลงเพื่อเป็นกรอบในการรักษาเสถียรภาพทางการคลังเรียกว่ากรอบข้อตกลงว่าด้วยเสถียรภาพและการเจริญเติบโต (The Stability and Growth Pact: SGP)

⁵ เป็นการค้าระหว่างประเทศสมาชิกในกลุ่มประชาคมยุโรปด้วยกันหรือในทางเทคนิคเรียกว่า Intra-trade

⁶ จากการประมาณการของ European Commission

ตารางเปรียบเทียบลักษณะต่างๆของประชาคมอาเซียนและประชาคมยุโรป

	ประชาคมอาเซียน	ประชาคมยุโรป
ปีที่เริ่มต้น	2510 (คศ.1967)	2500 (คศ.1957)
จำนวนประเทศ	10 ประเทศ	27 ประเทศ (17 ประเทศใช้สกุลยูโร)
รูปแบบการรวมกลุ่มในปัจจุบัน (ตามขั้นการรวมกลุ่ม)	ตลาดร่วม (Common Market)	สหภาพทางเศรษฐกิจและการเงิน (Economic and Monetary Union)
เงื่อนไขการเป็นสมาชิก	ไม่มีเงื่อนไขดังกล่าว	มีเงื่อนไข 3 ด้าน สำหรับสมาชิก EU (การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และกฎหมายร่วม) และมีเงื่อนไข 4 ข้อ สำหรับสมาชิก Euro
โครงสร้างและกลไกการบริหาร	ไม่ชัดเจน ทุกประเทศมีอิสระในนโยบาย ภายใต้ข้อตกลงจากการประชุมร่วมกันเป็นคราวๆ ไป	ชัดเจน มีโครงสร้างลักษณะเหนือชาติ (Supra national) บริหารงานเชิงนโยบายโดยองค์กรร่วมแทนรัฐบาลประเทศสมาชิก
นโยบายความมั่นคง	อิสระ	ร่วม
ขนาดของกลุ่มเศรษฐกิจ (ณ ราคาตลาด)	1.85 ล้านล้านเหรียญ สรอ.	17.58 ล้านล้านเหรียญ สรอ.
ขนาดของประชากร	598.5 ล้านคน	503.5 ล้านคน
ความหลากหลายทางเชื้อชาติ	มาก	มาก
ความหลากหลายทางภาษา	8 ภาษา	23 ภาษา
ความหลากหลายทางศาสนา	พุทธ คริสต์ อิสลาม ฮินดู	ส่วนใหญ่คริสต์
ความหลากหลายทางภูมิศาสตร์	หลากหลาย ทั้งบนทวีปและเกาะ	ส่วนใหญ่อยู่บนทวีปมีพรมแดนทางบกต่อเนื่อง
ความหลากหลายทางทรัพยากร	มาก	น้อย
ความหลากหลายทางเศรษฐกิจ	สัดส่วน GDP ของประเทศที่มีขนาดใหญ่ที่สุดต่อประเทศที่มีขนาดเล็กที่สุดเท่ากับ 107	สัดส่วน GDP ของประเทศที่มีขนาดใหญ่ที่สุดต่อประเทศที่มีขนาดเล็กที่สุดเท่ากับ 433
ความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ	HHI1=2,249.2	HHI=1,271.1
ความเท่าเทียมทางรายได้ของประชากร	Gini2=0.415	Gini=0.305
ความหลากหลายในระบอบการปกครอง	หลากหลาย (6 ระบอบ) ▪ ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ▪ ประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ▪ ประชาธิปไตยที่มีประธานาธิบดีเป็นประมุข และหัวหน้าฝ่ายบริหาร ▪ สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ▪ เผด็จการทางทหาร ▪ สาธารณรัฐ	ประชาธิปไตยต่างรูปแบบ (4 ระบอบ) ▪ ประชาธิปไตยที่มีประธานาธิบดีเป็นประมุข และหัวหน้าฝ่ายบริหาร ▪ ประชาธิปไตยที่มีประธานาธิบดีเป็นประมุข และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร ▪ ประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ▪ ประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
พื้นฐานระบบเศรษฐกิจ	พึ่งพาภาคการผลิตที่มีความได้เปรียบด้านปัจจัยตามวงจรผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มไม่สูงนัก	พัฒนาเศรษฐกิจบนฐานความรู้และนวัตกรรม ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง
นโยบายการเงินและการคลัง	อิสระ	ใช้นโยบายการเงินร่วมกัน และนโยบายการคลังอิสระ ภายใต้กรอบข้อตกลงที่ไม่เคร่งครัด
การพัฒนาเทคโนโลยีใหม่	รับการถ่ายทอดและประยุกต์เทคโนโลยีมากกว่าการสร้างนวัตกรรมขึ้นใหม่	ส่งเสริมการประดิษฐ์คิดค้นและการสร้างนวัตกรรม
เงินลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา	ประมาณร้อยละ 0.5 ของ GDP	ประมาณร้อยละ 2 ของ GDP
ระบบนวัตกรรมของประเทศ	อยู่ระหว่างการพัฒนา	พัฒนาอย่างก้าวหน้าต่อเนื่อง

หมายเหตุ: ข้อมูลปี 2554

เอกสารอ้างอิง

ASEAN secretariat. , ASEAN Statistics Leaflet: Selected key indicators 2011. Jakarta. 2011

European Union. , 20 Years of the European Single Market: Together for New Growth. Luxembourg. 2012.

Murray P. , Comparative Regional Integration in the EU and East Asia: Moving beyond Integration Snobbery. International Politics. Vol. 47, 3/4. Macmillan Publishers Ltd. 2010

⁷ คำนวณโดยผู้เขียน

⁸ อ้างอิงจาก World bank

สรุปผลการประชุมเวทีเศรษฐกิจโลก ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง

สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

สศช. ได้มีส่วนร่วมในการจัดการประชุมเวทีเศรษฐกิจโลกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง (World Economic Forum on East Asia) ปี 2555 ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพระหว่างวันที่ 30 พฤษภาคม – 1 มิถุนายน 2555 ณ โรงแรมเชียงกริลา กรุงเทพฯ โดยได้จัดทำสาระภายใต้คณะอนุกรรมการด้านสารัตถะเพื่อเตรียมการจัดการประชุม โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นประธานคณะอนุกรรมการฯ ดังกล่าว การจัดการประชุมที่ประเทศไทยในครั้งนี้มีผู้บริหารระดับสูงสุดของภาครัฐ เอกชน นักวิชาการ และสื่อมวลชนชั้นนำจากทั่วโลกเข้าร่วมการประชุมประมาณ 600 คน

หัวข้อการประชุม

หัวข้อการประชุมเป็น “การสร้างอนาคตของภูมิภาคด้วยการเชื่อมโยง” โดยผู้บริหารสูงสุดขององค์กรภาครัฐและเอกชนได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับโอกาสการเติบโตของภูมิภาคเอเชีย ตลอดจนร่วมสร้างตัวแบบ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการบริหารความเสี่ยงของภูมิภาค เพื่อสร้างการเติบโตที่ยั่งยืนและเท่าเทียม

สรุปผลการเสวนากลุ่มย่อย

ที่ประชุมได้มีการเสวนากลุ่มย่อยใน 5 สาขาที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1) การประชุมสุดยอดภายใต้หัวข้อ เปิดพรมแดน: สร้างการเติบโตให้กับทวีปเอเชีย ผ่านการเดินทาง การค้า และการท่องเที่ยว กล่าวถึงการสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงระดับพื้นที่ การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในสาขาที่มีศักยภาพ ในขณะที่ภาคเอกชนควรเร่งปรับกลยุทธ์ในการทำการตลาดเพื่อตอบสนองผู้บริโภคผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์

2) การประชุมสุดยอดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กล่าวถึงความสำคัญของข้อมูลส่งผลต่อการพัฒนาเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจ และนวัตกรรม โดยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหรือกลไกเชื่อมโยงประชาชนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมภัยและความเสี่ยงที่เกิดขึ้น

จากการติดต่อสื่อสารและการเชื่อมโยงที่รวดเร็ว และการสร้างความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ให้เกิดขึ้นกับทุกภาคส่วน

3) การวางแผนโครงสร้างการพัฒนาพลังงานของแต่ละประเทศในภูมิภาครูปแบบใหม่ กล่าวถึงกับการจัดหาพลังงานให้เพียงพอ ราคาถูก และรักษาสีสิ่งแวดล้อม และนำเสนอผลการศึกษาศาปตยกรรมโครงสร้างพลังงานใหม่ซึ่งศึกษาความสมดุลของการใช้พลังงานในประเทศไทย

4) การผลักดันวิสัยทัศน์ใหม่ด้านการเกษตรสู่การปฏิบัติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง กล่าวถึงการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการกำหนดยุทธศาสตร์การลงทุนภาคเกษตรที่ชัดเจน เช่น การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการการเข้าถึงที่ดินทำกิน การบริหารความเสี่ยง การประกันภัยพิบัติเกษตร และการจัดหาตลาดสำหรับสินค้าเกษตรสีเขียวสิ่งแวดล้อม

5) แนวทางความร่วมมือเพื่อสร้างสุขภาพที่ดี กล่าวถึงการจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมของภูมิภาคและการประสานงานในการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคที่ไม่ติดต่อซึ่งส่งผลต่ออัตราการเสียชีวิตของประชาชนเพิ่มขึ้น เช่น โรคหัวใจและหลอดเลือด และโรคมะเร็ง

สรุปผลการประชุมทั่วไป

การประชุมทั่วไปเน้น 3 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย

1) การมองภูมิภาคในบริบทใหม่ของโลก ให้ความสำคัญกับ (1) การสร้างรูปแบบเศรษฐกิจสมดุลใหม่ในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียง โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง

ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การพึ่งพาการบริโภคในประเทศ และลดปัญหาการขึ้นตลอดจนรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันในห่วงโซ่อุปทานของโลก (2) การลดปัญหาความยากจน โดยพัฒนาระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพิ่มบทบาทขององค์กรนานาชาติและเอกชนในการสร้างทักษะพื้นฐานนอกเหนือจากเรื่องของธุรกิจ และนิยามคำว่าความยากจนและความเสมอภาคขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก และ (3) การลงทุนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง ทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการเพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศ

2) การเตรียมรับมือกับความเสี่ยงในภูมิภาค ให้มีความสำคัญกับ (1) การจัดการเพื่อลดปัญหาความรุนแรงจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดยทำการประเมินเพื่อจัดลำดับความเสี่ยง การวิเคราะห์ช่องว่างและปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนของกลไกการจัดการสาธารณภัยในปัจจุบัน การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและสร้างแบบจำลองเพื่อการวางแผน ป้องกันความเสี่ยง และลดผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานของโลก และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของชุมชนให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับแนวโน้มระยะยาวของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้น (2) การบริหารจัดการและใช้เครื่องมือทางการเงินในอนาคตเพื่อลดความเสี่ยงและความผันผวนของภาคการเงินโลก โดยเฉพาะการพัฒนาตลาดตราสารหนี้ในภูมิภาค การจัดตั้งกองทุนโครงสร้างพื้นฐานอาเซียน การลงทุนในรูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน และการพัฒนาระบบการเงินฐานราก (3) การสร้างความมั่นคงทางอาหารในอนาคต โดยส่งเสริมการนำระบบทุนส่วนระหว่างภาครัฐและเอกชน การสร้างสิ่งจูงใจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการผลิตอาหารที่ยั่งยืน และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีชีวภาพและเทคโนโลยีการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3) การเชื่อมโยงภูมิภาคเป็นหนึ่งเดียว ให้มีความสำคัญกับ (1) การดำเนินการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้มีความก้าวหน้าตามที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งเตรียมการรับมือผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้น เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำของระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิก (2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานร่วมกันในกลุ่มประเทศอาเซียน เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพการเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานระหว่างพื้นที่ต่างๆ และการปรับปรุงกระบวนการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชนให้มีความโปร่งใส รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งลดความเสี่ยงการแทรกแซงทางการเมือง (3) การพัฒนาอุตสาหกรรม

การเดินทางและท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์โดยรวมของเอเชีย (4) การเชื่อมโยงประชากรผ่านทางวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างการรวมกลุ่มภูมิภาคอาเซียนให้มีความแข็งแกร่งมากขึ้น โดยการทบทวนทิศทางการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมในอาเซียน การสร้างกระแสศิลปวัฒนธรรมของอาเซียนให้น่าสมัย และการสนับสนุนให้เยาวชนอาเซียนเข้าใจอย่างลึกซึ้งและมีส่วนร่วมในศิลปวัฒนธรรม

การเป็นสมาชิกของภาคเอกชนไทย

ที่ผ่านมาภาคเอกชนไทยที่เป็นสมาชิกการประชุมเวทีเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum : WEF) จำนวน 8 ราย ได้แก่ (1) บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (2) บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) (3) บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) (4) ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) (5) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (6) บริษัท ข.การช่าง จำกัด (มหาชน) (7) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และ (8) บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน)

จากความสำเร็จของการจัดการประชุมที่ผ่านมา รวมทั้งการจัดงานพบปะระหว่างรัฐบาลกับภาคเอกชนเพื่อเชิญชวนภาคเอกชนที่มีศักยภาพเข้าร่วมเป็นสมาชิก WEF ปัจจุบันมีบริษัทที่สนใจและได้รับอนุมัติให้เข้าเป็นสมาชิก WEF เพิ่มขึ้นทั้งหมด 8 บริษัท ได้แก่ (1) บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) (2) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) (3) บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) (4) บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน) (5) บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) (AIS) (6) บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) (7) บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด และ (8) บริษัท ศรีไทยซูเปอร์แวร์ จำกัด (มหาชน) ปัจจุบันประเทศไทยมีบริษัทเอกชนเป็นสมาชิก WEF รวมทั้งสิ้น 16 ราย □□□

เส้นทางเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การค้าการลงทุน ของประชาคมอาเซียน : เชียงราย-เชียงใหม่

สุรียนต์ ธีรกิจงานุกิจ* ภัทรจิต จมพล กอชชีลี**

บทนำ

เส้นทาง R3 หรือเชียงราย-เชียงใหม่เป็นเส้นทางสายใหม่ที่เชื่อมโยงการค้าการลงทุนระหว่างไทย-พม่า-จีน รวมทั้งเป็นเส้นทางยุทธศาสตร์การค้าการลงทุนของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน ซึ่งการศึกษาสภาพทั่วไป ภูมิประเทศ รวมทั้งลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรตลอดสองข้างทาง เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น เป็นเรื่องที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับประชาคมอาเซียน

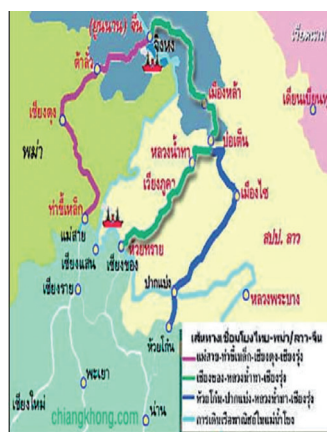
เส้นทาง R3

ภายใต้กรอบความร่วมมือสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ระหว่าง 4 ประเทศ (ประเทศไทย พม่า จีนตอนใต้ และลาว) เส้นทาง R3 ถือกำเนิดขึ้นมาตั้งแต่ปี 2538 จากแนวความคิดของทั้ง 4 ประเทศและธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ร่วมกำหนดแนวพัฒนาเส้นทางคมนาคมเพื่อเชื่อมโยงประเทศในกลุ่มภูมิภาคแถบนี้ไว้ด้วยกัน ทั้งนี้ การดำเนินการปรับปรุงและสร้างเส้นทาง R3 มาเริ่มเมื่อปี 2546 และเปิดใช้อย่างเป็นทางการเมื่อ ปี 2551 โดยเส้นทาง R3 ประกอบด้วย (1) เส้นทาง R3A และ (2) เส้นทาง R3B

เส้นทาง R3A และ (2) เส้นทาง R3B

เส้นทาง R3A (ไทย-ลาว-จีน) เริ่มจากอำเภอเชียงของ - เชียงรายของไทย แล้วข้ามแม่น้ำโขงไปยังแขวงบอลิคำไซของลาว และเชื่อมต่อกับจีนที่บ่อเต็น จากนั้นไปเชียงราย แล้วไปสิ้นสุดที่จังหวัดคุนหมิงของจีน ระยะทางรวมทั้งสิ้น 1,200 กม. ส่วน

เส้นทาง R3B (ไทย-พม่า-จีน) เริ่มจากอำเภอแม่สาย จ. เชียงราย เชื่อมต่อกับท่าขี้เหล็กของพม่า ผ่านเมืองเชียงตุง ไปถึงพรมแดนพม่า-จีน ที่เมืองตาลัว และไปบรรจบกับเส้นทาง R3A ที่เมืองเชียงราย รวมระยะทาง 380 กม. ซึ่งถ้าเส้นทาง R3 ทั้ง A และ B แล้ว

เสร็จจะทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจภายในภูมิภาคอาเซียนมีความเจริญมากขึ้น ทั้งด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว ทำให้สินค้าอุปโภค-บริโภคทั้งสินค้าเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่ผ่านเข้า-ออกในภูมิภาคแถบนี้มีความหลากหลายขึ้น ราคาถูกลง ประชาชนมีทางเลือกในการบริโภคมากขึ้น รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทุกแห่งทั่วโลกให้มาท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจกระจายตัวอย่างกว้างขวางและทั่วถึงยิ่งขึ้น

เชียงราย-เชียงใหม่

เส้นทางที่ได้ไปสำรวจและศึกษาเชิงลึกเริ่มต้นจาก อ.แม่สาย ผ่านด่านแม่สาย ท่าขี้เหล็ก ดอยปางควาย สู่เมือง

* นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ ** นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคกลาง ภาพประกอบได้รับความอนุเคราะห์จาก คุณพรเพ็ญ อรุวงศ์ (สพท.) และภาพแผนที่จาก www.boi.go.th

เชียงตุง ประเทศพม่า เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ การค้าขาย ความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของประชาชนภายในเมืองเชียงตุง

เมืองเชียงตุง : เมืองในแอ่งภูเขาที่เคยรุ่งเรืองในอดีต เมืองเชียงตุงตั้งอยู่ในรัฐฉานของประเทศพม่า เป็นเมืองของ ชาวไทเขิน และชาวไทใหญ่ ในอดีตถือว่าเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองเทียบเท่าเมืองเชียงใหม่แห่งอาณาจักรล้านนา ของไทย และเมืองเชียงรุ่งแห่งสิบสองปันนา ภูมิประเทศมี ลักษณะเป็นแอ่งกระทะ มีภูเขาล้อมรอบ จุดที่สำคัญที่สุดคือ เวียงเชียงตุง ซึ่งแม้จะเป็นที่ราบ แต่ก็ยังมีพื้นที่เป็นเนินสูงต่ำ ตลอด สภาพอากาศเหมือนจังหวัดเชียงรายในประเทศไทย อากาศค่อนข้างเย็น ในหน้าหนาวอุณหภูมิอาจลดเหลือ 5-6 องศาเซลเซียส

ปัจจุบัน เมืองเชียงตุงมีสภาพความเป็นอยู่เทียบได้กับ อำเภอเล็กๆ ในต่างจังหวัดของประเทศไทย มีประชากรรวม ประมาณ 2 แสนคน ส่วนใหญ่เป็นชาวไทเขิน และชาวไทใหญ่ ประชากรวัยรุ่นและเด็กเล็กมีมากเพราะการคุมกำเนิดยังไม่ แพร่หลายโดยทั่วไป¹

การคมนาคมขนส่งยังลำบากแต่การสื่อสารเริ่มทันสมัย

ถนนที่เป็นเส้นทางเชื่อมจากท่าขี้เหล็กถึงเชียงตุง มี ระยะทาง 164 กม. เป็นถนนลาดยาง 2 เลน โดยเฉพาะส่วนที่ ผ่านเขตชุมชน ถนนมีสภาพค่อนข้างดี นอกจากนั้น ถนนจะ คดเคี้ยวไปตามแนวภูเขา ความเร็วรถเฉลี่ยวิ่งได้เพียง 30-40 กม./ชั่วโมง สภาพถนนส่วนที่ลัดเลาะผ่านแนวภูเขาอยู่ใน สภาพที่ไม่ดีนัก ผิวถนนเปิดถึงชั้นโรยกรวด หรือเป็นหลุมเป็น

บ่อเป็นระยะๆ บางช่วง มีปัญหาเกือบทุก 20-30 เมตร บางช่วง มีกองดินและหินถล่ม ลงมาจากภูเขา หรือ

ถนนพังทลายยุบลงไปบาง ส่วนทำให้เดินรถได้เลนเดียว นอกจากนั้น ในเขตชุมชน จะมีสัตว์เลี้ยงได้แก่ วัว ควาย หมูพื้นเมือง ไก่ สุนัข

เดินหรือนอนบนถนนเป็นระยะๆ ตลอดเส้นทาง

ในส่วนระบบสาธารณูปโภค ในเขตเมืองจะมีไฟฟ้าใช้ เฉพาะช่วงประมาณ 6.00-23.00 น. เท่านั้น ช่วงเวลาที่เหลือ จึงต้องใช้เทียนไข ส่วนนอกเขตเมืองยังไม่มีไฟฟ้าใช้ สภาพเสา ไฟฟ้าในเขตชุมชนเป็นเสาคอนกรีตในขณะที่หลายๆช่วงของ เส้นทางใช้เสาไฟฟ้าที่ทำด้วยลำไม้ไผ่ ชาวบ้านใช้เตาถ่าน ที่ต้องการ ใช้ไฟมากกว่านั้นจะซื้อเครื่องปั่นไฟไว้ใช้เอง อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านเริ่มมีโทรศัพท์มือถือใช้แต่ราคาเบอร์โทรศัพท์มือถือ ยังคงค่อนข้างแพง อยู่ที่ประมาณ 8,000 บาท มีจานดาวเทียม เข้าถึงในพื้นที่โดยติดตั้งบนเสาไฟไม้ไผ่ และมีเครื่องเล่น แผ่นภาพยนตร์ดีวีดี และโทรทัศน์สามารถรับสัญญาณ โทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7 ของไทยได้แล้ว

สภาพบ้าน เรือน และอาชีพยังเป็นเศรษฐกิจแบบชนบท

บ้านเรือนที่อยู่ตามเนินเขา มักทำมาจากไม้ไผ่ขัดและ มุงหลังคาด้วยหญ้า บ้านที่มีฐานะดีหน่อยจะใช้ไม้กระดานเป็น ฝาผนังและมุงหลังคาด้วยสังกะสี หรือผนังก่ออิฐและ มุงหลังคาสังกะสี

ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ทำนา เป็นหลัก โดยปลูกข้าวปีละ 2 ครั้ง ยังไม่มีเครื่องทุ่นแรง ชาวบ้านยังใช้ควายไถนาและใช้เคียวเกี่ยวข้าว มีรถไถนาบ้าง แต่่น้อยมาก อาชีพอื่นๆ คือ ค้าขายพืชสมุนไพร และสินค้า เกษตร อาทิ ผักและผลไม้ตามฤดูกาล ยังไม่มีการใช้สารเคมี เพราะดินยังอุดมสมบูรณ์ และราคาปุ๋ยเคมีค่อนข้างแพง ไม่คุ้ม กับการลงทุน ส่วนผู้ประกอบการรายย่อยจะซื้อเครื่องอุปโภค บริโภคมาขายในชุมชน โดยส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มาจาก อ. แม่สาย

¹ จากการสอบถามไกด์ชาวพม่า

ประชาชนในเชียงตุงมีความเชื่อมโยงทางสังคมกับไทยผ่านทางสื่อ การค้า กิจกรรมทางศาสนา และการเรียนรู้ โดยชาวบ้านส่วนใหญ่ชอบดูละครไทยจากโทรทัศน์ ช่อง 3, 5 และ 7 จึงได้รับแนวคิดและวัฒนธรรมรุ่นใหม่ของไทยผ่านทางสื่อโทรทัศน์ นอกจากนั้น ในตลาดกลางของเมืองเชียงตุง ยังมีสินค้าอุปโภคบริโภคจากประเทศไทยเป็นกลุ่มสินค้าหลักสร้างรายได้ให้กับผู้ค้าขายได้ดี และทุกปี กลุ่มนักท่องเที่ยวไทยจะไปทอดผ้าป่าเพื่อพัฒนาและบูรณะวัดต่างๆในชนบทของเชียงตุง ดังนั้น คนรุ่นใหม่จึงต้องการจะเรียนภาษาไทยซึ่งไม่มีการสอนในระบบโรงเรียนเพื่อจะได้สามารถติดต่อสื่อสารกับคนไทยได้ ซึ่งการสอนภาษาไทยก็มีความหลากหลายแห่งในชุมชน สำหรับคนมีฐานะดีนิยมส่งลูกหลานไปเรียนที่แม่สาย หรือมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง²

ศักยภาพเด่นอยู่ที่การส่งเสริมการท่องเที่ยว

เชียงตุงมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ วัดและวังเก่าในเขตเมืองหนองตุง ซึ่งตั้งอยู่ใจกลางเมือง มีทัศนียภาพสวยงาม น้ำยังใสสะอาด มีชุมชนล้อมรอบ และมีความเป็นมาในเชิงประวัติศาสตร์ที่ควบคู่กับการสร้างเมือง นอกจากนี้สภาพธรรมชาติ ป่าเขาในพื้นที่ ยังอุดมสมบูรณ์ มีธารน้ำไหลเชี่ยวผ่านแนวหุบเขา มีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม อย่างไรก็ตาม ยังมีสิ่งที่ต้องคำนึงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรม อาทิ การกำจัดน้ำเสีย เพราะมีการต่อท่อระบายน้ำจากเขตบ้านที่อยู่รอบๆ หนองตุงลงไปที่หนองน้ำ ตลอดจนการอนุรักษ์และ

สืบทอดศิลปหัตถกรรมให้คงอยู่ เพราะที่เชียงตุงมีร้านหัตถกรรมเครื่องเงินฝีมือดีที่เหลือน้อยรายเดียวและกำลังขาดคนสืบทอด³ เพราะลูกหลานเห็นว่าเป็นงานที่เหนื่อยยาก ต้องใช้ความประณีตและอดทนเพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานที่สมบูรณ์

สรุปและข้อสังเกต

เมืองเชียงตุงบนเส้นทางสาย R3 นี้สามารถพัฒนาให้มีบทบาทเป็นศูนย์ชุมชนทางการค้าที่สำคัญ โดยมีข้อได้เปรียบ

ในเรื่องความอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งหากพัฒนาได้อย่างถูกต้องโดยดูบทเรียนจากการพัฒนาของประเทศอื่น เช่น ประเทศไทยแล้ว ก็สามารถสร้างความยั่งยืนบนพื้นฐานศักยภาพและเอกลักษณ์ของตนเองได้ แต่ยังมีข้อจำกัด คือ การเป็นชุมชนชนบทที่ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการคมนาคมขนส่ง สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ซึ่งถ้าสรุปความเห็นเป็นประเด็นการพัฒนาเชิงนโยบายที่สำคัญๆ แล้ว จะมีอยู่ 3 ประเด็นสำคัญได้แก่

1) **ควรให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นกับการจัดวางผังเมืองเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาในอนาคต** เพราะสิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่คงเหลือเป็นแบบตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นเสน่ห์ของเมือง หากไม่มีการอนุรักษ์ให้คงอยู่หรือไม่มีการวางผังระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม โดยเฉพาะที่เห็นได้ชัดขณะนี้ คือ ระบบสาธารณูปโภค น้ำกินน้ำใช้ และระบบระบายน้ำ จะทำให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวสำคัญโดยเฉพาะหนองตุง อีกทั้งเมื่อจำเป็นต้องมีการขยายระบบโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน หรือโครงการขยายการคมนาคมจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการอนุรักษ์โบราณสถานที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ

2) **ปัจจัยสำคัญที่จะสร้างให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและนารายได้สู่ชุมชน** คือ การบูรณะแหล่งท่องเที่ยวพร้อมฟื้นฟูเรื่องราวและประวัติศาสตร์ การพัฒนาระบบคมนาคมเดินทาง ไฟฟ้า และการคมนาคมสื่อสาร การพัฒนาธุรกิจชุมชนที่อิงทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเป็นที่มาของรายได้จากการท่องเที่ยว

3) **เมืองเชียงตุงและเส้นทาง R3 ยังมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางกิจกรรมทางเศรษฐกิจศูนย์หนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน** แต่ยังมีข้อจำกัดในการพัฒนาอย่างมาก ทั้งข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานและกำลังซื้อของประชากร อีกทั้งการควบคุมทางการเมืองในลักษณะต่างๆ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและการเดินทางสัญจรไปมาของนักธุรกิจและนักท่องเที่ยว ดังนั้น จุดเริ่มต้นที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาจึงประกอบด้วยบรรยากาศที่เอื้อต่อการลงทุนและการทำธุรกิจที่ค่อนข้างเสรี ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วอาจต้องใช้เวลาอีก 5-10 ปี ที่จะทำให้เมืองเชียงตุงและเส้นทางสายนี้มีความโดดเด่นเต็มศักยภาพของตนเอง □□□

² จากการสัมภาษณ์ไกด์ และเก็บข้อมูลจากวัดในพื้นที่

³ ไกด์เล่าให้ฟังว่ามีคนมาชวนผู้ประกอบการเครื่องเงินเครื่องเงินไปทำงานที่ท่าขี้เหล็ก-แม่สาย เกือบหมดแล้ว เพราะรายได้ดีกว่า

ความยากจนทางการของประเทศไทย:

แนวทางการจัดทำเส้นความยากจนใหม่และความยากจนหลายมิติ

ไพรัตน์ กล้าทอง*

สศช. เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอสถานการณ์ความยากจนและการกระจายรายได้ของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เส้นความยากจนที่พัฒนาร่วมกันระหว่าง 3 หน่วยงาน คือ สศช. กับสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ซึ่งเผยแพร่สู่สาธารณชนเป็นครั้งแรกในปี 2547 อย่างไรก็ตามมาตรฐานการดำรงชีวิตที่จำเป็นขั้นพื้นฐานและพฤติกรรมค่าใช้จ่ายของประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและมีความแตกต่างกันระหว่างคนเมืองและชนบท รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครัวเรือนภายใต้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุประชากรที่สัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นมาก นอกจากนี้ ในปัจจุบันเป็นที่ตระหนักร่วมกันมากขึ้นในสังคมไทยถึงความสำคัญที่จะต้องวิเคราะห์และทำความเข้าใจถึงสถานการณ์ความยากจนจากมุมมองที่ครอบคลุมทั้งมิติด้านรายได้ โอกาสการเข้าถึงบริการทางสังคมและทรัพยากร และการเข้าถึงสิทธิ ดังนั้น สศช. จึงดำเนินการปรับปรุงวิธีการวัดความยากจนให้มีความทันสมัย และสามารถสะท้อนถึงมาตรฐานการดำรงชีวิตที่สูงขึ้นภายใต้บริบทการพัฒนาประเทศที่มีความก้าวหน้าไปมากและมีความครอบคลุมมิติต่างๆ ที่นอกเหนือจากด้านรายได้

การคำนวณความยากจนจากอดีตถึงปัจจุบัน

การคำนวณความยากจนในอดีตใช้การศึกษาของเมธีและจินตนา (2518) ที่การจัดทำเส้นความยากจนสัมบูรณ์ โดยการพิจารณารายได้ที่เพียงพอที่จะซื้ออาหารและสินค้าหรือบริการอื่นที่จำเป็นในการดำรงชีพจำเป็นขั้นต่ำ ด้วยการใช้ฟังก์ชันการบริโภค การใช้ความต้องการอาหารขั้นต่ำหรือความพอเพียงทางด้านอาหาร เป็นเครื่องมือในการศึกษา ต่อมา Kakwani and Medhi (1998) ได้พัฒนาต่อยอดจากเส้นความยากจนเดิม โดยกำหนดความหมายของ “คนจน” ว่าหมายถึง บุคคลที่มีรายได้ไม่เพียงพอในการใช้จ่ายเพื่อ

สนองความต้องการพื้นฐานขั้นต่ำในการดำรงชีพ “เส้นความยากจน” จึงเป็นเกณฑ์มูลค่าความต้องการพื้นฐานขั้นต่ำทั้งด้านอาหาร และสินค้าที่ไม่ใช่อาหาร หรือปัจจัยสี่ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์แบ่งว่าบุคคลใดเป็นคนจน โดยที่ “เส้นความยากจนด้านอาหาร” นั้นมีแนวคิดมาจากการได้รับพลังงานที่เพียงพอต่อการดำรงชีพ โดยแปลงความต้องการพลังงาน (แคลอรี) ของครัวเรือนตามมาตรฐานโภชนาการที่เหมาะสมของคนไทยให้เป็นตัวเงินที่ต้องใช้จ่ายในการซื้อหามา สำหรับเส้นความยากจนด้านสินค้าที่ไม่ใช่อาหารคำนวณ โดยกำหนดให้สัดส่วนค่าใช้จ่ายการบริโภคอาหาร และสินค้าอื่น ๆ ที่ไม่ใช่อาหารของคนจนมีค่าประมาณร้อยละ 60 และ 40 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดตามลำดับ โดยใช้หลัก Engel Law ซึ่งให้น้ำหนักกับเรื่องอาหารและการบริโภคที่ไม่ใช่อาหารกำหนดเป็นสัดส่วนคงที่และใช้กับทุกประชาชนในทุกพื้นที่

ต่อมา สศช. ร่วมมือระหว่างสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) จัดทำเส้นความยากจนใหม่ (2545) โดยใช้โครงสร้างประชากรจากสำมะโนประชากรในปี 2543 เป็นฐานในการคำนวณ และได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการคำนวณจากการวัดมูลค่าทางด้านรายได้มาเป็นแนวคิดจากวัดมูลค่าทางด้านการบริโภคของคน จากการนำความต้องการสารอาหารและโปรตีนขั้นต่ำตามเพศและกลุ่มอายุมาใช้ในการคำนวณ พร้อมทั้งใช้หลักการประหยัดต่อขนาดมาคำนวณด้วย รวมทั้ง ใช้หลักการที่ว่า “ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในต่างพื้นที่และต่างสังคมกัน จะมีมาตรฐานการครองชีพที่แตกต่างกัน แต่เมื่อมีการบริโภคตามรูปแบบการบริโภคของครัวเรือนแล้ว แต่ละครัวเรือนจะได้รับความพึงพอใจที่เท่ากัน” โดยมีวิธีการ คือ การนำดัชนีราคาผู้บริโภคจำแนกตามจังหวัดและพื้นที่ (ในเขต-นอกเขตเทศบาล) มาปรับค่าใช้จ่ายในด้านอาหาร และไม่ใช่อาหาร เพื่อให้ได้ค่าใช้จ่ายแท้จริงที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันทั่วประเทศ

* นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม

ตารางที่ 1 ระดับการประหยัดต่อขนาด		
หมวด	รายการ	การประหยัดต่อขนาด
1	อาหาร	0.9
2	ค่าเสื้อผ้าและรองเท้า	0.9
3	ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย	0.2
4	ค่าเชื้อเพลิงและแสงสว่าง	0.2
5	ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดในบ้าน	0.2
6	ค่ารักษาพยาบาล	1.0
7	ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	1.0
8	ค่าเดินทางและคมนาคม	สัดส่วนคนทำงานและนักเรียน
9	ค่าใช้จ่ายด้านการสื่อสาร	สัดส่วนคนทำงานและนักเรียน
10	ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา	สัดส่วนนักเรียน
หมายเหตุ: ประหยัดต่อขนาดเท่ากับ 0 หมายความว่าคนในครัวเรือนสามารถใช้ร่วมกันได้อย่างเต็มที่ ขณะที่เท่ากับ 1 หมายความว่าไม่สามารถใช้ร่วมกันได้เลย		

การคำนวณเส้นความยากจนในปี 2545 เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่มีการนำแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ร่วมกับการบริโภคเพื่อจัดทำเส้นความยากจน อย่างไรก็ตามลักษณะการดำรงชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นพลวัตร และสถานะเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลง ประกอบกับมีความตระหนักกันมากขึ้นถึงปัญหาการขาดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร ตลอดจนการไม่สามารถเข้าถึงบริการและความช่วยเหลือของรัฐที่เป็นสาเหตุสำคัญของความยากจนเชิงโครงสร้าง จึงมีความจำเป็นต้องปรับแนวคิดและการจัดทำเส้นความยากจนรวมทั้งวิธีการวัดความเหลื่อมล้ำในสังคมอย่างต่อเนื่อง

เส้นความยากจนทางการใหม่กับการสะท้อนความเป็นปัจจุบัน

การจัดทำเส้นความยากจนทางการใหม่ พัฒนาขึ้นโดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่สำคัญ 3 ประการ

ประการที่ 1 การบริโภคของคนเมืองและคนชนบทที่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การคำนวณเส้นความยากจนทางการเดิมไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างการบริโภคของคนเมืองและชนบท ซึ่งข้อเท็จจริงปัจจุบันจะพบว่าคนเมืองมีการบริโภคในสินค้าบางประเภทที่แตกต่างจากคนชนบทมาก เช่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินทาง หรือแม้กระทั่งค่าใช้จ่ายด้านอาหาร (รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 2) ซึ่งการคำนวณเส้นความยากจนแบบเดิมไม่สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในการบริโภสดังกล่าว ดังนั้นวิธีการคำนวณเส้นความยากจนทางการใหม่จึงแบ่งครัวเรือน

ในเขตเมืองและเขตชนบทออกจากกัน และจัดทำเส้นความยากจนจากรูปแบบการบริโภคของคนเมืองและชนบท ซึ่งจะทำให้ได้เส้นความยากจน 2 เส้น คือเส้นความยากจนของคนเมือง และเส้นความยากจนของคนชนบท

ตารางที่ 2 รายจ่ายบริโภคของคนไทยจำแนกตาม (บาท)			
ประเภทรายจ่าย	เทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย	1,06 3.3	493.1	670.0
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องใช้ในบ้าน	433.0	239.4	299.5
ค่าจ้างบุคคลผู้ให้บริการแก่ครัวเรือน	48.5	5.4	18.8
ค่าเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย	145.6	83.2	102.6
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับรองเท้า	33.4	19.8	24.0
ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	215.1	110.6	143.1
ค่าเวชภัณฑ์และค่ารักษาพยาบาล	144.3	72.1	94.5
ค่าใช้จ่ายเดินทางและการสื่อสาร	1,524.5	802.8	1,026.8
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา	192.1	58.3	99.8
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบันเทิง การอ่าน	153.0	72.1	97.2
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดงานในโอกาสพิเศษ	43.6	75.7	65.8
ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร	2,099.7	1,342.9	1,577.7
รวม	6,192.4	3,459.3	4,307.5
ที่มา: คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2552			

ประการที่ 2 การพิจารณาเส้นความยากจนไม่ใช่อาหาร (Non-food Poverty Line) จะพิจารณาเฉพาะในกลุ่มสินค้าที่จำเป็นเท่านั้น โดยตัดค่าใช้จ่ายสินค้าฟุ่มเฟือยบางประเภทออกไป เช่น ค่าชื้อยานพาหนะ ค่าซ่อมแซมบ้าน เป็นต้น ซึ่งรายจ่ายเหล่านี้ถือว่าเป็นรายจ่ายที่ไม่ใช่ความต้องการโดยพื้นฐานของครัวเรือนที่ยากจน และเป็นรายจ่ายที่ทำให้มูลค่าความยากจนบิดเบือนไปจากความเป็นจริงตามค่าความจำเป็นพื้นฐาน

ประการที่ 3 พฤติกรรมหรือรูปแบบการใช้จ่าย และโครงสร้างครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลงไปมีผลต่อการวัดความยากจน

อย่างไรก็ตามการวัดความยากจนในเชิงมูลค่ายังเป็นการวัดที่ละเลยปัญหาด้านความขาดแคลน และขาดโอกาสของคนในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนถึงความยากจน ดังที่ได้กล่าวไปในตอนต้น ดังนั้นเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องนี้ สศช. จึงให้ TDRI พัฒนาดัชนีวัดความยากจนด้านการขาดแคลนด้วย

ตัวชี้วัดเพื่อความครอบคลุมความยากจนในมิติอื่น

สศช. ร่วมกับ TDRI ได้จัดทำตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงความขาดแคลนและการขาดโอกาสขึ้น คือ “ดัชนีความยากจนหลายมิติ” ซึ่งตัวชี้วัดนี้จะช่วยให้สามารถเลือกกลุ่มคนยากจน

ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ เพราะสามารถระบุกลุ่มเป้าหมาย โดยดัชนีนี้จะสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลใดมีความขัดสนมากที่สุด นอกจากนี้ผู้จัดทำยังได้เพิ่มตัวชี้วัดให้สอดคล้องและเลือกใช้สถิติที่มีความต่อเนื่องของข้อมูล โดยแบ่งมิติหลักออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ การศึกษา สุขภาพ ความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐาน และการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ โดยมีรายละเอียดตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดด้านการศึกษา มีเกณฑ์การขาดแคลนดังนี้

1. ปีการศึกษาเฉลี่ยของสมาชิกในครัวเรือนต่ำกว่า 9 ปี
2. สมาชิกในครัวเรือนที่อายุ 7-16 ปี ไม่ได้เรียนหนังสือ และยังไม่จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป

ตัวชี้วัดด้านสุขภาพ มีเกณฑ์การขาดแคลนดังนี้

1. มีสมาชิกในครัวเรือนอย่างน้อย 1 คนที่พิการและต้องมีคนช่วยเหลือ/ไม่สามารถออกนอกพื้นที่หากไม่มีคนดูแล

ตัวชี้วัดด้านความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐาน มีเกณฑ์การขาดแคลนดังนี้

1. ครัวเรือนไม่มีไฟฟ้า
2. ครัวเรือนไม่มีส้วมหรือใช้ส้วมหลุม ถึง บ่อปลา ถ่ายลงแม่น้ำลำคลอง
3. ครัวเรือนดื่มน้ำบ่อ/บาดาล หรือน้ำจากแม่น้ำ/ลำธาร/คลอง หรือน้ำฝน
4. ครัวเรือนใช้ถ่าน หรือไม้ เป็นเชื้อเพลิงในการปรุงอาหาร
5. ครัวเรือนที่มีของใช้ต่อไปนี้เพียงอย่างเดียว (วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ ตู้เย็น จักรยาน มอเตอร์ไซด์) และไม่มีรถยนต์และรถจักรยาน

ตัวชี้วัดด้านการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้นจากแนวคิดเดิมของ OPHI ซึ่งตัวชี้วัดนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความขาดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรของภาครัฐ โดยมีเกณฑ์การขาดแคลนดังนี้

1. มีสมาชิกในครัวเรือนอย่างน้อย 1 คนที่ อายุมากกว่า 60/ปีการ แต่ไม่ได้รับเบี้ยคนชรา/ปีการ หรืออายุ 7-17 แต่ไม่ได้รับอาหารกลางวัน/อาหาร
2. มีสมาชิกอายุมากกว่า 16 ปีอย่างน้อย 1 คนที่ไม่ได้กู้เงินเพื่อการศึกษา/กู้ธนาคารประชาชน/กู้กองทุนหมู่บ้าน/กู้กองทุนอื่นๆ

จะเห็นได้ว่า ตัวชี้วัดที่นำเสนอสามารถระบุถึงลักษณะของคนจนซึ่งการคำนวณเส้นความยากจนเพียงอย่างเดียวไม่สามารถระบุได้ ทำให้เป็นตัวชี้วัดที่ต้องใช้ควบคู่ไปกับการคำนวณเส้นความยากจนเพื่อสะท้อนสถานการณ์ความยากจนของประเทศไทยให้ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ

การนำเสนอในระยะต่อไป

การนำเสนอเส้นความยากจนทางการใหม่นั้น สศช. ร่วมกับ TDRI จะนำเสนอข้อมูลสู่สาธารณะชนผ่านการจัดสัมมนาซึ่งจะจัดขึ้นช่วงกลางปี 2555 และหลังจากนั้น สศช. จะใช้วิธีการคำนวณนี้เพื่อจัดทำรายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2554 เป็นต้นไป โดยที่ สศช. จะนำเสนอข้อมูลที่คำนวณย้อนหลังตั้งแต่ปี 2531 ให้สามารถเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในแต่ละปีที่เกิดขึ้นระหว่างการใช้เส้นความยากจนเก่าและใหม่ พร้อมกับข้อมูลการคำนวณเส้นความยากจนทางการแบบเดิม รวมทั้งนำเสนอวิธีการคำนวณเส้นความยากจนทางการใหม่เพื่อให้ นักวิจัย และผู้สนใจสามารถนำไปใช้ในการคำนวณด้วยตนเองได้ เพื่อให้เกิดการใช้กันอย่างกว้างขวาง และก่อให้เกิดการพัฒนาวิธีการในการคำนวณและการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านความยากจนต่อไป โดยสามารถติดตามการรายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย และวิธีการคำนวณเส้นความยากจนทางการใหม่ได้ที่เว็บไซต์ www.nesdb.go.th หรือ social.nesdb.go.th □□□

เอกสารอ้างอิง

เมธี ครองแก้ว และจินตนา เชิญศิริ, 2518. “การวัดระดับความยากจนในประเทศไทย”. วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มิถุนายน-กันยายน 2518) หน้า 48-68

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ United Nation Development Program (UNDP), 2545. “การจัดทำเส้นความยากจนทางการของประเทศไทย ปี 2545”. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน, 2552. สำนักงานสถิติแห่งชาติ

Kakwani, N., and Medhi Krongkaew, 1998. “Poverty in Thailand: Defining, Measuring and Analyzing”. Working Paper No.4, Asian Development Bank and Development Evaluation Division, NESDB. Sabina Alkire and Maria Emma Santos, 2010. “Multidimensional Poverty Index”. <http://www.ophi.org.uk/wp-content/uploads/OPHI-MPI-Brief.pdf>.

หนึ่งปีของการขับเคลื่อน แผนพัฒนา ฉบับที่ 11

ตฤตณีย์ นพคุณ* หฤทัย สายสินทร**¹

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนแผนพัฒนา ฉบับที่ 11 ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (กศ.สช.) ที่มี ดร. ณรงค์ชัย อัครเศรณี เป็นประธาน ได้ดำเนินขับเคลื่อนแผนพัฒนา ฉบับที่ 11 ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมผ่านกระบวนการแปลงแผนสู่การปฏิบัติในระดับต่างๆ ยึดหลักการพัฒนาพื้นที่ การกิจ และการมีส่วนร่วม และให้จังหวัดเป็นพื้นที่ดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนา โดยใช้คู่มือขับเคลื่อนแผนพัฒนา ฉบับที่ 11 เป็นเครื่องมือสร้างความรู้ความเข้าใจและการดำเนินงานเชิงบูรณาการกับทุกภาค

ในปี 2555 สศช. ได้จัดประชุมระดมความคิดเห็นภาคส่วนต่างๆ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและร่วมกันกำหนดแนวทางขับเคลื่อนแผนพัฒนา ฉบับที่ 11 ได้แก่

(1) การประชุมหารือกับผู้แทนหน่วยงานกลาง ประกอบด้วย สำนักงานงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อร่วมบูรณาการแนวทางการขับเคลื่อนแผนพัฒนา ฉบับที่ 11 และจัดทำตัวชี้วัดร่วมระหว่างหน่วยงาน สนับสนุนจังหวัดเป็นจุดประสานการพัฒนา ปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนาสำคัญของแผนพัฒนา ฉบับที่ 11 และเชื่อมโยงการติดตามประเมินผลการพัฒนาประเทศกับระบบการประเมินผลภาครัฐการแบบบูรณาการ

(2) การประชุมกับผู้แทนภาคเอกชน ประกอบด้วย ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสภาธุรกิจตลาดทุนไทย เพื่อร่วมกันกำหนดประเด็นและแนวทางขับเคลื่อนแผนฯ โดยได้จัดทำ (ร่าง) ยุทธศาสตร์และแผนงานของภาคเอกชนเพื่อขับเคลื่อนแผนพัฒนา ฉบับที่ 11

(3) การจัดประชุมประจำปี 2555 ของ สศช. เรื่อง “อนาคตประเทศไทยบนเส้นทางสีเขียว” เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2555 ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นองค์ประธานการประชุมและทรงรับฟังการอภิปรายในภาคเช้า ในภาคบ่ายที่ประชุมได้ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนสู่สังคมสีเขียวที่เป็นรูปธรรมใน 7 ประเด็น ได้แก่ อนาคตเกษตรไทยสู่การเติบโตสีเขียว อุตสาหกรรมสะอาด การท่องเที่ยวสีเขียว การพัฒนาระบบขนส่งและพลังงานเพื่อระบบเศรษฐกิจสีเขียว เส้นทางสู่นวัตกรรมสีเขียว สังคมสีเขียว และการรับมือภัยพิบัติภายใต้การเติบโตสีเขียว

(4) การจัดประชุมระดมความคิดเห็นภาคส่วนต่างๆ ในระดับภาค เพื่อร่วมกันกำหนดประเด็นการพัฒนาสำคัญและแนวทางการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ จัดขึ้นระหว่างวันที่ 16-28 กันยายน 2555 ใน 4 ภาค ที่จังหวัดพิษณุโลก เพชรบุรี ตรัง และนครราชสีมา โดยที่ประชุมในแต่ละภาคได้ระดมความเห็นประเด็นการพัฒนาสำคัญในแต่ละพื้นที่ร่วมกัน อาทิ ภาคเหนือให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการพื้นที่ต้นน้ำ ภาคกลาง เตรียมการรองรับการเปิดท่าเรือน้ำลึกทวาย ภาคใต้

¹ * นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ ** นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การเชื่อมโยงระหว่างสองฝั่งทะเล และภาคอีสาน การพัฒนาเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร

ในปี 2556 คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้กำหนด “แผนดำเนินการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ต่อเนื่องจากปีงบประมาณ 2555” โดยให้ความสำคัญกับ

แผนงาน	รายละเอียด
การประชุมคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11	จัดประชุมประมาณ 4 ครั้ง โดยกำหนดประชุมครั้งที่ 1/2556 ประมาณเดือนธันวาคม 2555 เพื่อพิจารณารายงานผลการขับเคลื่อนการพัฒนาสาขาในช่วงปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11
การจัดประชุมขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11	ประกอบด้วย การประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้แทนภาคเอกชนเพื่อระดมความเห็นต่อ (ร่าง) ข้อเสนอยุทธศาสตร์และแผนงานของภาคเอกชนเพื่อขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ในวันที่ 8 พฤศจิกายน 2555 การประชุมหน่วยงานกลาง เพื่อติดตามผลการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และหารือร่วมกันในประเด็นสำคัญตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ และการจัดประชุมระดมความเห็นในระดับพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อผลักดันประเด็นที่มีลำดับความสำคัญสูงที่ได้จากการระดมความคิดเห็นระดับภาคในปีที่ผ่านมา
การดำเนินโครงการขยายผลการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและนโยบายรัฐบาลระดับพื้นที่	ต่อยอดจากโครงการในปี 2555 มุ่งขยายผลการใช้จังหวัดและกลุ่มจังหวัดเป็นกลไกการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ และนโยบายรัฐบาลผ่านแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยจัดเวทีระดมความเห็นใน 4 ภูมิภาคและกรุงเทพมหานคร และจัดทำแนวทางขับเคลื่อนระดับพื้นที่
การผลักดันประเด็นการพัฒนาสำคัญที่มุ่งสู่สังคมมั่นคง สังคมสีเขียว และสังคมวัฒนธรรม	จัดตั้งทีมใน สศช. ในการประสานการขับเคลื่อนประเด็นที่ได้รับความสำคัญจากการประชุมประจำปี 2555 อาทิ การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมนิเวศ และการท่องเที่ยวสีเขียว
การศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางการขับเคลื่อนที่ชัดเจน	ทั้งประเด็นการพัฒนาสู่สังคมสีเขียวและ/หรือประเด็นใหม่ที่มีลำดับความสำคัญสูง
การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11	(1) การจัดทำแผนที่นำทางการประชาสัมพันธ์เพื่อขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (2) การจัดหารือกับเครือข่ายต่างๆ เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งจัดประชุมร่วมกับผู้แทนสื่อมวลชน และ (3) การผลิตและเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์
การติดตามประเมินผล	โดยใช้ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยชุดปรับปรุงที่วัดผลกระทบการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“คู่มือการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11” มุ่งนำเสนอจุดมุ่งหมายของการขับเคลื่อน แนวทาง และขั้นตอน พร้อมทั้งตัวอย่างการแปลงสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับภาพรวมของสังคม ประเด็นการพัฒนาสำคัญ ประเด็นตามนโยบายรัฐบาลที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และการขับเคลื่อนลงสู่ระดับพื้นที่

ในขณะที่คนส่วนใหญ่ของมาเลเซีย อินโดนีเซีย และบรูไนนับถือศาสนาอิสลาม ส่วนในฟิลิปปินส์ผู้คนทั่วไปนับถือศาสนาคริสต์ เป็นต้น

3. อาหารประจำชาติอาเซียน อาหารเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์วัฒนธรรมของแต่ละชาติ เป็นจุดเริ่มต้นของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการทำความรู้จักวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศอาเซียนจึงมีอาหารยอดนิยมและน่าสนใจดังนี้ (1) อัมบูยัต (Ambuyat) เป็นอาหารประจำชาติของประเทศบรูไน (2) อาม็อก (Amok) ของประเทศกัมพูชา (3) กาโด กาโด (Gado Gado) ของประเทศอินโดนีเซีย (4) ซุปไก่ (Chicken Soup) ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนลาว (5) นาซี เลอแมก (Nasi Lemak) ของมาเลเซีย (6) หล่าเพ็ต (Lahpet) เป็นอาหารยอดนิยมของพม่า (7) อโดโบ้ (Adobo) เป็นอาหารยอดนิยมของประเทศฟิลิปปินส์ (8) ลักซา (Laksa) ของสิงคโปร์ (9) แหนม (Nem) ของเวียดนาม และ (10) ต้มยำกุ้ง (Tom Yum Goong) ของประเทศไทย

4. เพลงประจำชาติอาเซียน เป็นเพลงที่ถูกแต่งขึ้นเพื่อเชื่อมโยงความแตกต่างหลากหลายภายในอาเซียนเข้าด้วยกัน และสนับสนุนการสร้างอัตลักษณ์ของอาเซียนให้มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น ตามที่กฎบัตรอาเซียนได้บัญญัติไว้ โดยในเดือนตุลาคม 2551 ได้จัดการแข่งขันระดับภูมิภาคอาเซียนขึ้นเพื่อคัดเลือกบทเพลงที่เหมาะสม และผลงานชนะเลิศได้จากประเทศไทยในผลงานเพลงที่ชื่อว่า “The ASEAN Way” ประพันธ์โดย นายกิตติคุณ สดประเสริฐ (ทำนองและเรียบเรียง) นายสำเภา ไตรอุดม (ทำนอง) และนางพะยอม วลัยพัชรา (เนื้อร้อง) เริ่มใช้บรรเลงอย่างเป็นทางการครั้งแรกในพิธีเปิดการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2552 ที่หัวหิน ต่อมาได้มีการประพันธ์เนื้อร้องภาษาไทยเพิ่มเติมโดยมีนายสุรศักดิ์ สุขเสวี เป็นผู้ประพันธ์

นอกจากประเทศในอาเซียนจะมีความหลากหลายด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมซึ่งมีความน่าสนใจในการศึกษาเรียนรู้ ประเทศสมาชิกอาเซียนมีสิ่งก่อสร้างที่ถือว่าเป็นที่สุดของโลกที่น่าสนใจอยู่ 2 แห่ง ได้แก่

(1) ตึกแฝดปิโตรนาส ตึกแฝดที่สูงที่สุดในโลกของประเทศมาเลเซีย เป็นสัญลักษณ์ของประเทศที่นักท่องเที่ยวมักจะนึกถึง ด้วยความสูง 452 เมตร 88 ชั้น จัดเป็นตึกแฝดที่สูงที่สุดในโลก ตั้งอยู่ใจกลางกรุงกัวลาลัมเปอร์ ภายในบริเวณสวนสาธารณะ KLCC เป็นการออกแบบตามแนวคิดของความเชื่อมโยงระหว่างความเป็นมาเลเซียในอดีตกับการพัฒนาประเทศสู่อนาคตอย่างก้าวกระโดด ตกแต่งด้วยงานศิลปะและงานฝีมือพื้นเมือง ซึ่งสื่อถึงความเป็นมาเลเซียได้เป็นอย่างดี เช่น งานแกะสลักไม้และผ้าทอซึ่งใช้บุกำแพงภายใน ใช้วัสดุจากภายในประเทศมาเลเซียถึงร้อยละ 60 นอกจากนี้ ความพิเศษอีกอย่างหนึ่งของตึกแฝดแห่งนี้ ได้แก่ สะพานเชื่อมระหว่าง 2 ตึก บนชั้นที่ 41 และ 42 ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์ของประตูเชื่อมโยงสู่อนาคต เป็นจุดชมวิวที่นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นประเทศสิงคโปร์ได้ในมุม 360 องศา รวมทั้งเกาะ Batam และ Batan ของอินโดนีเซีย และเมือง Johor ของประเทศมาเลเซียที่อยู่ใกล้กัน

(2) ซิงช้าสวรรค์ระดับโลก ในประเทศสิงคโปร์ได้รับการบันทึกให้เป็นสิ่งก่อสร้างรุ่นใหม่ที่เป็นที่สุดของโลกในปี ค.ศ. 2008 ตั้งอยู่ใกล้กับอ่าว Marina ซึ่งมีสิงโตพ่นน้ำหรือ Merlion สัญลักษณ์ของสิงคโปร์ตั้งอยู่ ด้วยความสูง 165 เมตร

ที่มา: จดหมายข่าว สมาคมอาเซียน-ประเทศไทย ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3 เดือนเมษายน-ธันวาคม 2553

[http://www.oceansmile.com/Vietnam/Phasa Vietnam.htm](http://www.oceansmile.com/Vietnam/Phasa%20Vietnam.htm), [/Lao/PhasaLao.htm](http://www.oceansmile.com/Lao/PhasaLao.htm), [/Phama/PhasaPhama.htm](http://www.oceansmile.com/Phama/PhasaPhama.htm)

สืบค้นวันที่ 20 มิถุนายน 2555

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบฯ กรุงเทพฯ 10100
โทร. 0-2282-4841-2 โทรสาร 0-2281-9705, 0-2281-6635
<http://www.nesdb.go.th>